

SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖVARMUUS

Vapaaehtoisten saatavuus turvallisuus-
ja hälytystehtäviin -hankkeen väliraportti

Inklusive resumé på svenska

SSPL 12/2013

ISBN 978-952-67188-8-0 (sid.)

ISBN 978-952-67188-9-7 (PDF)

Julkaisija

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry

Kyselyjen tulokset

Samu Lagerström/Suomen Kyselytutkimus Oy

Taitto ja ulkoasu

Anna Broholm/PieniSuuri Idea

Paino

Satakunnan Painotuote Oy

Kuvat

SSPL:n kuva-arkisto. Kuvat kertovat yleisesti palokuntatoiminnasta eikä niillä ole yhteyttä sivuilla olevaan tekstiin.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	6
1.1 Hankkeen perusta, tavoite ja aikataulu	8
1.2 Hanketyöryhmä ja sopimuspalokuntatyöryhmä	8
1.3 Raportissa käytetyt käsitteet	10
1.4 Raportin rakenne	10
2. SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖVARMUUS – TILASTOLLISEN (PRONTO) TARKASTELUN TULOKSET	12
2.1 Lähtövarmuuden käsittely	13
2.2 Selvitysprosessi ja kerätyt aineistot	13
2.3 Miten tieto vajaalähdöistä saatiin?	13
2.4 Vajaalähtöjen tarkastelu	14
2.5 Sopimuspalokuntien määrä	14
2.6 Sopimuspalokuntien lähtöajat ja -vahvuudet	15
2.7 Lähtöajat ja vahvuudet keskiarvolukuina 2009–2013	
Pronto-tietojärjestelmästä kerätyn tiedon perusteella	15
2.8 Sopimuspalokuntien lähtöjen määrä vuosina 2009–2013	16
2.9 Nollalähdöt Pronto-tietojärjestelmän perusteella 2009–2013	17
2.10 Sopimuspalokuntien vajaalähdöt 2011–2013	17
2.11 Kiireellisiin hälytystehtäviin lähtö vuosina 2011–2013	22
2.12 Sopimuspalokuntien lähtövarmuus	
Hätäkeskuslaitoksen näkökulmasta	23
3. SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖVARMUUS – PALOKUNNILLE SUUNNATUN LÄHTÖVARMUUSSELVITYKSEN TULOKSET	24
3.1 Lähtövarmuusselvitys	25
3.2 Lähtövarmuusselvityksen tarkoitus	25
3.3 Kyselytutkimuksen toteuttaminen	25
3.4 Tutkimuksen tulokset on eritelty pääraporttitasolla	25
3.5 Tutkimuksessa käytetyt tilastolliset käsitteet	26
3.6 Tutkimuksen kysymyskohtaiset tulokset ja niiden tulkinta	26
3.7 Sopimusmuoto ja jäsenmäärä (yhteenveto)	26
3.7.1 Palokuntien sopimusmuodot	27
3.7.2 Palokuntien jäsenmäärät (kaikki jäsenet yhteensä)	27
3.7.3 Palokuntien jäsenmäärät (työkykyiset jäsenet)	28

SISÄLLYS

3.8 Palokuntien hälytyskelpoiset jäsenet	29
3.9 Ensivastetehtävät (yhteenvedo)	29
3.9.1 Ensivastetehtäviin osallistuvat palokunnat	30
3.9.2 Ainoastaan ensivastetehtäviin osallistuvat henkilöt	31
3.9.3 Ensivastetehtäviin osallistuvat henkilöt	32
3.9.4 Ensimmäisen yksikön lähtövalmius ja -vahvuus (ensivaste, minuuttia)	33
3.9.5 Ensimmäisen yksikön lähtövalmius ja -vahvuus (ensivaste, yksikönjohtajaa)	34
3.9.6 Ensimmäisen yksikön lähtövalmius ja -vahvuus (ensivaste, miehistövahvuus)	35
3.10 Lähtövalmius ja hälytysvahvuus (yhteenvedo)	35
3.10.1 Ensimmäisen yksikön lähtövalmius ja hälytysvahvuus (minuuttia)	37
3.10.2 Ensimmäisen yksikön lähtövalmius ja hälytysvahvuus (yksikönjohtajaa)	38
3.10.3 Ensimmäisen yksikön lähtövalmius ja hälytysvahvuus (miehistövahvuus)	39
3.10.4 Hälytyskelpoiset jäsenet arkisin 07–17	40
3.10.5 Hälytyskelpoiset jäsenet muina aikoina	41
3.10.6 Todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkisin 07–17 (minuuttia)	42
3.10.7 Todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkisin 07–17 (yksikönjohtajaa)	43
3.10.8 Todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkisin 07–17 (miehistövahvuus)	44
3.10.9 Todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus muina aikoina (minuuttia)	45
3.10.10 Todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus muina aikoina (yksikönjohtajaa)	46
3.10.11 Todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus muina aikoina (miehistövahvuus)	47
3.10.12 Yksikönjohtajat palokunnissa	48
3.11 Hälytysjärjestelmä muiden työkykyisten hälyttämiseksi	49
3.12 Henkilöstöressurssien riittävyys (yhteenvedo)	49
3.13 Henkilöstöressurssien varmistaminen (monivalintamahdollisuus)	50
3.13.1 Henkilöstöressurssien varmistaminen (jokin muu, mikä?)	51
3.13.2 Yhteiskunnan ja pelastuslaitoksen tuki lähtövarmuuden takaamiseksi	52
4. TILASTOLLISEN AINEISTON (PRONTO) POHJALTA TEHDYT JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-ESITYKSET	54
4.1 Syitä Pronto-järjestelmän nollalähtökirjauksiin	56
4.2 Toimenpide-esitykset Pronto-järjestelmästä saadusta tiedosta tehtyjen johtopäätösten perusteella	56
4.2.1 Tietojärjestelmää on kehitettävä edelleen	56
4.2.2 Koko hälytysketjuun liittyvien järjestelmien luotettavuus ja nopeus tulee tutkia	57
4.2.3 Yhteistoimintaa pelastuslaitosten ja palokuntien välillä tilastoinnissa on lisättävä	57
4.3 Tiedon keräämisen ja arvioinnin yhteydessä esiin nousseita kysymyksiä	57

5. HÄLYTYSVARMUUSKYSSELYN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	58
6. SELVITYSTYÖN AIKANA ESIIN TULLEIDEN ONGELMIEN POHJALTA TEHDYT JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-ESITYKSET	62
6.1 Syitä yliajalla ja alivahvuudella tapahtuviin lähtöihin	63
6.2 Toimenpide-esityksiä	64
6.2.1 Lainsäädännön keinot	64
6.2.2 Monitoimityö, jossa pelastustoiminta mukana	64
6.2.3 Sopimuspalokuntalaisten työnantajien informointi	64
6.2.4 Hälytyskelpoisten sopimuspalokuntalaisten määrän seuranta	64
6.2.5 Uuden hälytysjärjestelmän kehittäminen	64
6.2.6 Sopimuspalokuntatoiminnan tunnettavuuden lisääminen	64
6.2.7 Palokuntien jäsenhankinnan kehittäminen	64
7. TULOXSISTA TEHTYJÄ HAVAINTOJA JA POHDINTAA	66
7.1 Yleistä vapaaehtoispalokuntien lähtövalmiudesta	67
7.2 Palokuntien vastuuhenkilöiden arviot	68
7.3 Valmius kysymyksen 15 avoimien vastauksien valossa	70
7.4 Valmius yksikönjohtajan asettamiseksi	71
8. SVENSK RESUMÉ: OBSERVATIONER OCH SLUTSATSER PÅ BASEN AV DET SOM FRAMKOMMIT UNDER UTREDNINGENS GÅNG SAMT FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	72
8.1 Allmänt om bristfälliga utryckningar enligt utredningen	73
8.1.1 Enkäten till avtalsbrandkårerna	73
8.1.2 Svaren på den öppna frågan 15: "Hur samhället kunde stöda..."	73
8.2 Orsaker till att utryckningar sker med alltför lång starttid eller med underbemanning	74
8.3 Förslag till åtgärder för att förbättra utryckningssäkerheten	74
8.3.1 Metoder baserade på lagstiftning	75
8.3.2 Multifunktionella arbeten där räddningsverksamheten har en andel	75
8.3.3 Information till avtalsbrandkåristernas arbetsgivare	75
8.3.4 Uppföljning av mängden alarmeringsdugliga avtalsbrandkårister	75
8.3.5 Utvecklande av ett nytt alarmeringssystem	75
8.3.6 Ökning av kännedomen om avtalsbrandkårsverksamheten	75
8.3.7 Utvecklande av brandkårernas medlemsrekrytering	75
LIITTEET	76

1. JOHDANTO

Suomen pelastustoimen järjestelmän olennainen osa ovat vapaaehtoiset ja sivutoimiseen henkilöstöön perustuvat sopimuspalokunnat. Maassa on 709 sopimuspalokuntaa (raportin liitteenä 1 on taulukko sopimuspalokuntien määrästä alueittain) ja noin 13 400 hälytyskelpoista sopimuspalokuntalaista. Sopimuspalokunnilla oli vuonna 2012 60 495 kiireellistä ja muuta lähtöä. Pelastustoimen hälytysten kokonaismäärä vuonna 2012 oli 101 662.

Sopimuspalokuntalaisten riittävyttä ja saatavuutta uhkaavat monet tekijät. Väestö keskittyy kasvukeskuksiin ja sopimuspalokuntalaisten saatavuus näiden alueiden ulkopuolella vaikeutuu. Suomalaiset ikääntyvät ja vanhusten suhteellinen määrä lisääntyy erityisesti harvaan asutulla alueella. Vapaa-ajan vietto näillä alueilla tulee lisääntymään. Sopimuspalokuntien hälytystehtävien määrän kasvu on siksi todennäköistä.

Ihmisten työssäkäyntialueet kasvavat. Tämä aiheuttaa ongelmia erityisesti palokuntien päivälähtöjen henkilöiden saatavuuteen.

Pelastustoimen palvelutason pitäminen nykyisellä tasolla ammattihenkilöstön määrä lisäämällä ei ole todennäköistä, koska talouden kestävyysvaje estää julkisten työpaikkojen lisäämisen myös pelastusalalla.

Edellä mainituista syistä sopimuspalokunnilla on yhä suurempia haasteita hoitaa tehtävänsä pelastustoimessa edes nykytasolla. Pelastustoimessa tuleekin kiinnittää erityistä huomiota sopimuspalohenkilöstön riittävyteen ja saatavuuteen sekä sopimuspalokuntien lähtövarmuuden takaamiseen.

PALOKUNTIEN LÄHTÖVALMIUS

Palokuntien lähtövalmiuden määrittäminen perustuu pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen (Sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012).

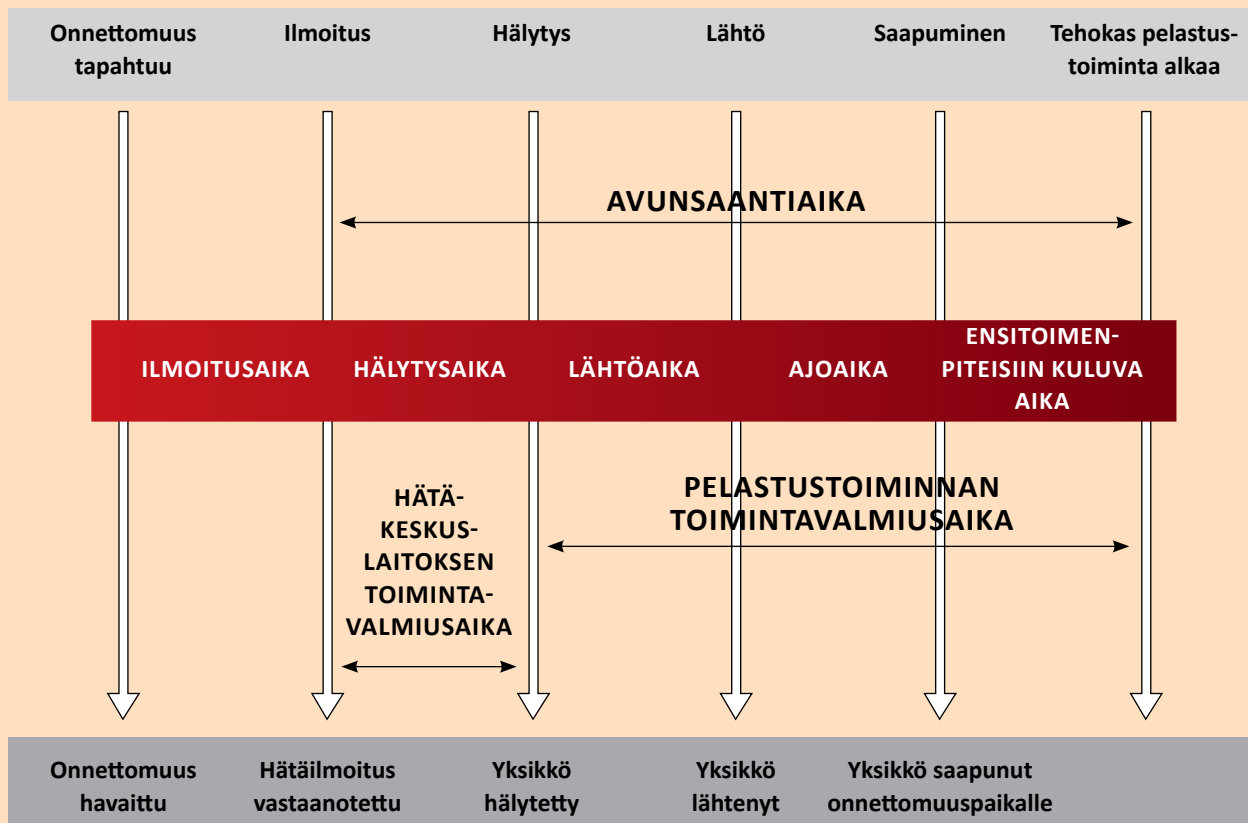
Avunsaantiajan määrittämisessä on lähdetty siitä oletuksesta, että hätäkeskus kykenee hälyttämään tarpeelliset muodostelmat kahden (2) minuutin kuluessa siitä, kun hätäilmoitukseen on vastattu hätäkeskuksessa. Lähtöaika on kiinni palokuntamuodosta ja oletuksena on, että päätoiminen jatkuvasti miehitetty muodostelma kykenee lähtemään minuutin kuluessa hälytyksen saatuaan, kun taas sopimuspalokunta kykenee lähtemään viiden (5) minuutin sisällä hälytyksen saatuaan. Tässä viitataan siihen lähtöaikaan, joka oletuksen mukaan tulisi olla valmiuspalkontana toimivalla sopimuspalokunnalla.

Palokuntien varmalla hälytystehtäviin lähdöllä on merkitystä pelastustoiminnan toimintavalmiusaikaan, jota valvotaan säännöllisesti sen varmistamiseksi, että kansalaiset saavat lain mukaista pelastustoimen palvelua. Valvonnan suorittaa aluehallintovirasto, joka seuraa riskiruuuittain ensimmäisen yksikön onnettomuuspaikalle saapumisaikaa ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutumista.

PELASTUSTOIMINNAN TOIMINTAVALMIUSAIKA

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika alkaa siitä, kun hätäkeskus hälyttää hälytysvasteen mukaisesti palokunnan hälytystehtävään ja päättyy siihen, kun palokunnan henkilöstö on suorittanut ensitoimenpiteisiin kuuluvat tehtävät ja aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan.

TOIMINTAVALMIUSAIKAKÄSITTEET

1.1 HANKKEEN PERUSTA, TAVOITE JA AIKATAULU

Hankkeen perustana on Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelman (2012) toimenpide 64:

”Vahvistetaan vapaaehtoisten saatavuutta turvallisuus- ja hälytystehtäviin ja selvitetään, kuinka palokuntasopimuksiin kirjatut vahvuusvaatimukset täyttyvät maan eri osissa.” Toimenpiteen määräajaksi annettiin vuosi 2013 ja vastuutahoksi nimettiin Suomen Sopimuspalokuntien Liitto (SSPL).

SSPL:n ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) yhteistyönä käynnistettiin keväällä 2013 hanke selvittämään vapaaehtoisresurssien saatavuutta ja käytettävyyttä osana toiminnan häiriöttömyyden turvaamista ja sopimuspalokuntien lähtövarmuutta.

Hankkeen tavoitteena on tarkastella toiminnan häiriöttömyyden turvaamiseen ja jatkuvuuden hallintaan liittyviä tekijöitä pelastuspalvelujärjestöissä ja sopimuspalokunnissa pelastus- ja etsintä- sekä erilaisiin tukitehtäviin osallistuvien vapaaehtoisten näkökulmasta. Hankkeen rahoittaa Palosuojelurahasto.

Tässä väliraportissa keskitytään sopimuspalokuntien lähtövarmuuden tarkasteluun. Sopimuspalokuntien lähtövarmuutta selvitettiin pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Prontosta ja pelastuslaitoksilta saadun tiedon perusteella sekä palokunnille suunnatulla kyselytutkimuksella.

Yksittäisille sopimuspalokuntalaisille ja muille vapaaehtoishenkilöille lokakuussa 2013 tehty kyselytutkimus osallistumisesta hälytystehtäviin julkaistaan hankkeen loppuraportissa. Jatkotyössä keskitytään tarkemmin vapaaehtoishenkilöstön saatavuuteen ja käyttöön. Loppuraportti valmistuu kesäkuussa 2014 ja sen valmistumisesta vastaa SPEK.

1.2 HANKETYÖRYHMÄ JA SOPIMUSPALOKUNTATYÖRYHMÄ

Hanketyöryhmä aloitti toimintansa 13.6.2013. Ryhmän työ jatkuu 30.6. 2014 saakka. Tämän väliraportin julkistamiseen mennessä ryhmä on kokoontunut kolme kertaa.

HANKETYÖRYHMÄN JÄSENET:

ylitarkastaja	Ari Evwaraye , sisäministeriön sisäisen turvallisuuden sihteeristö
pelastusjohtaja	Jarmo Haapanen , pelastuslaitokset
varautumiskoordinaattori	Ilona Hatakka , SPEK
pelastusylitarkastaja	Ilpo Helismaa , sisäministeriö
hallituksen jäsen	Silvio Hjelt , SSPL
toiminnanjohtaja	Isto Kujala , SSPL
tutkimus- ja kehittämispäällikkö	Teija Mankkinen , SPEK
järjestöpäällikkö	Jori Nordström (varalla koulutussuunnittelija Joonas Lahelma), Suomen Meripelastusseura
kehityspäällikkö	Jussi Rahikainen , Suomen Kuntaliitto
järjestöjohtaja	Marita Salo , Suomen Punainen Risti

HANKETYÖRYHMÄN PUHEENJOHTAJA:

kansanedustaja	Antti Rantakangas , SSPL
----------------	---------------------------------

Sopimuspalokuntaryhmä toimi hanketyöryhmän asiantuntijana sopimuspalokuntien lähtövarmuutta selvitetessä ajalla 18.6.2013 - 21.10.2013. Ryhmä kokoontui kolme kertaa.

JÄSENET:

hallituksen jäsen	Silvio Hjelt , SSPL
palokuntajohtaja	Petri Jaatinen (varalla järjestöpäällikkö Valtteri Tervala), SPEK
palopäällikkö	Olli Korteniemi , pelastuslaitokset
toiminnanjohtaja	Isto Kujala , SSPL
hallituksen jäsen	Juho Luukko , SSPL
varapuheenjohtaja	Janne Tienpää , SSPL
pelastuspäällikkö	Juha Tiitinen , pelastuslaitokset

SOPIMUSPALOKUNTARYHMÄN PUHEENJOHTAJA:

hallituksen jäsen	Pekka Koivunen , SSPL
-------------------	------------------------------

Koko hankkeen ohjausryhmänä toimii sisäministeriön nimeämä sisäisen turvallisuuden järjestöyhteistyöryhmä.

**Valtioneuvoston sisäisen
turvallisuuden ohjelman
toimenpide 64:**

“Vahvistetaan vapaaehtoisten saatavuutta turvallisuus- ja hälytystehtäviin ja selvitetään, kuinka palokuntasopimukseen kirjatut vahvuusvaatimukset täyttyvät maan eri osissa.”

1.3 RAPORTISSA KÄYTETYT KÄSITTEET

Sopimuspalokunta käsitettä käytetään tässä raportissa kaikista VPK-yhdistyssopimuksen, henkilökohtaisen sopimuksen (työsopimus) palokunnista ja työpaikkasopimuspalokunnista. Sopimuspalokunnassa voi työskennellä sopimushenkilöstön lisäksi myös ammattihenkilöstöä.

Kyselytutkimuksen taulukoissa käytetään VPK-sopimuspalokunnasta lyhennettä VPK ja henkilökohtaisen sopimuksen (työsopimus) palokunnasta lyhennettä PVPK.

VAJAALÄHTÖ on palokunnan hälytyslähtö, jossa syystä tai toisesta ei ole palokuntasopimuksen mukaista henkilömäärää (tai tavoitevahvuutta) tai se ei tapahdu palokuntasopimuksen mukaisessa ajassa (tai tavoiteajassa). Vajaalähtö on myös sellainen lähtö, jossa kummatkin vajaavaihtoehdot toteutuvat yhtä aikaa.

NOLLALÄHTÖ on palokunnan hälytyslähtö, joka ei onnistu henkilöstön puutteesta johtuen, ja se joudutaan korvaamaan toisen palokunnan yksiköllä.

LÄHTÖAIKA on aika, joka palokuntasopimuksessa on sovittu ajaksi, jolloin palokunnan on viimeistään lähdettävä hälytystehtävään. Ajan laskeminen alkaa hälytyksestä ja loppuu palokunnan yksikönjohtajan tai muun henkilön painaessa Virve-puhelimen statusviestiä ”matkalla”.

Yhdistyssopimuksessa voi olla sovittu useista lähdöistä ja näiden lähtöajoista.

Huom! Vajaalähtö- tai nollalähtökäsitteet eivät tarkoita sitä, että kansalaiset eivät saisi pelastustoimen palvelua. Käsitteet ottavat kantaa vain palokuntasopimuksen, tavoiteajan ja -vahvuuden toteutumattomuuteen sopimuksen tai suunnitelman mukaisesti.

TAVOITEAIKA on se aika, jossa palokunnan tulisi lähteä liikkeelle. Jotkut palokuntasopimukset (Satakunta) perustuvat tavoiteaikaan. Henkilökohtaisen sopimuksen (työsopimus) palokunnissa käytetään tavoiteaikaa lähtöajan ilmaisemiseen.

LÄHTÖVAHVUUS on palokuntasopimuksessa sovittu lähdön vähimmäishenkilömäärä. Se ilmaistaan numeroina esimerkiksi 1+3, jossa ensimmäinen numero tarkoittaa johtajan (johtajien) määrää.

TAVOITEVAHVUUS on verrattavissa sopimuksen mukaiseen lähtövahvuuteen, mutta se on luonteeltaan tavoitteellinen.

LÄHTÖVARMUUS tarkoittaa palokuntien hälytystehtäviin lähtemistä ajan ja henkilöstön osalta vähintään siten, kuin se on palokuntasopimuksessa sovittu tai tavoitteellisesti määriteltä. Lähtövarmuus on hyvä silloin, kun hälytystehtävään lähtö onnistuu sopimuksen tai tavoitteellisen määrittelyn perusteella.

1.4 RAPORTIN RAKENNE

Raportin luvussa 2 käsitellään sopimuspalokuntien lähtövarmuutta Pronto-järjestelmästä ja pelastuslaitoksilta saadun tiedon perusteella. Luvussa 3 esitetään palokunnille suunnatun kyselytutkimuksen tulokset. Näitä seuraavat molempien edellisten lukujen johtopäätökset ja toimenpide-esitykset omissa luvuissaan 4 ja 5.

Koska selvitystyön aikana tuli esiin uusia näkökulmia selvitettävään problematiikkaan, käsitellään näitä luvussa 6. Raportin lopussa, luvussa 7 pohditaan selvitystyön myötä esille tulleita havaintoja.

Hankkeen tavoitteena on tarkastella toiminnan häiriöttömyyden turvaamiseen ja jatkuvuuden hallintaan liittyviä tekijöitä pelastuspalvelujärjestöissä ja sopimuspalokunnissa pelastus- ja etsintä- sekä erilaisiin tukitehtäviin osallistuvien vapaaehtoisten näkökulmasta.

2. SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖVARMUUS – TILASTOLLISEN TARKASTELUN TULOKSET

2.1 LÄHTÖVARMUUDEN KÄSITTELY

Lähtövarmuutta arvioitiin nolla- ja vajaalähtöjen perusteella. Prontosta saatiin suoraan tilasto henkilöstön puuttumisesta johtuvista nollalähdöistä.

Vajaalähdöt jouduttiin seulomaan Prontosta ajettujen hälytyslähtöjen rivitietojen perusteella.

2.2 SELVITYSPROSESSI JA KERÄTYT AINEISTOT

Lähtövarmuuden arvioimiseksi käytettiin useita aineistoja. Pelastuslaitoksilta saatu tieto täydensi Pronto-järjestelmästä saatua tietoa.

Pelastuslaitoksilta pyydettiin tietoa heidän sopimuspalokuntien sopimuksen mukaisista tai tavoitteellisista vahvuuksista ja lähtöajoista. Tietoa pyydettiin myös siitä, jos oli sovittu muutakin kuin vain palokunnan 1. lähtö (mahdolliset 2. ja muut lähdöt). Tietoa pyydettiin myös ensivastetoimintaan liittyvistä ajoista ja vahvuuksista. Jos vuorokauden aikana palokunnan sopimuksen mukainen valmius vaihteli, pyydettiin sekin tieto. Ensivastetehtäviä tekevät palokunnat selvitettiin, kuten myös onko palokunta valmius- vai jokin muu palokunta. Tässä käytettiin Pelastusopiston julkaisun Pelastustoiminnan johtaminen (*Esko Kaukonen, 2005*) käyttämää luokittelua, joka on käytössä myös Pronto-tietojärjestelmässä.

Jo hankkeen alkuvaiheessa selvisi, ettei Pronto-tietojärjestelmästä saada hälytysvarmuudesta riittävän selvää käsitystä suoraan, vaan Pronto-tietoja tulee suodattaa ja seuloa riittävän kuvan saamiseksi. Lisäksi Pronton tietoja tulee täydentää pelastuslaitoksilta saaduilla tiedolla. Sopimuspalokunniksi luokiteltiin ja tilastoihin otettiin mukaan ne palokunnat, joiden lähtöaikatavoitteeksi on Prontossa kirjattu muu kuin yksi (1) minuutti.

Tiedot Pronto-järjestelmästä keräsi Pelastusopiston suunnittelija Jukka Taskinen.

2.3 MITEN TIETO VAJAALÄHDÖISTÄ SAATIIN?

Pronto-tietojärjestelmä ei pysty antamaan suoraan tilastoja sopimuspalokuntien vajaalähdöistä. Tämä johtuu muun muassa siitä, että sopimuspalokuntien sovittuja ja tavoitelähtövahvuuksia ei ole viety Prontoon.

Prontosta kokeiltiin tehdä erilaisia tilastoajoja, mutta niiden perusteella ei pystytty luotettavasti arvioimaan kokonaisuutta. Lähimmäksi oikeaa tietoa päästiin lähtöaikojen osalta. Kun tämä tarkastelu oli kolmen vuoden osalta valmis, huomattiin siinä yllättävä ero tilaston kiireellisten lähtöjen yhteismäärässä verrattuna Pronton tuottamaan toiseen tilastoon, jossa oli sopimuspalokuntien kaikki vuosien 2011–2013 kiireelliset lähdöt. Selvittelyn jälkeen syyksi vahvistui se, että lähtöaikatarkastelun Pronto tekee yksikkölähtöjen ajoneuvojen tarkkuudella ja vertaa lähtöaikoja järjestelmään syötettyyn palokunnan sopimuksen mukaiseen tai tavoitelähtöaikaan (1. lähtö). Näin tilastoon olisi tullut arvion mukaan jopa tuhansia virheellisiä ylijää lähtöjä vuotta kohti.

Luotettavan tarkastelun perustaksi Prontosta ajettiin vuosien 2011–2013 sopimuspalokuntien kiireelliset tehtävät rivitiedoiksi Excel-taulukon seulontaa varten. Jos palokunnasta lähtöön osallistui useampi yksikkö, otettiin myös nämä tarkasteluun mukaan omina riveinään.

Seulonnan suoritti Itä-Suomen Yliopiston tietojenkäsittelytieteen opiskelija, LuK Pekka Paananen. Hän yhdisti pelastuslaitoksilta saadun tiedon ja Pronton rivitiedot. Hankaluutta ja lisävaivaa tähän työhön toi se, että Prontossa olevat sopimuspalokuntien asemien nimet ja yleisesti käytössä olevat palokuntien nimet eivät vastanneet aina toisiaan. Ero saattoi olla huomattava. Esimerkiksi Pronton tietoa ”paloasema 22” vastasi yleinen, käytössä oleva nimi ”Xxxxx VPK”. Hankalimmat vaihtoehdot jouduttiin selvittämään käsityönä.

Valmisteltu seulontatyökalu suoritti työn pala kerrallaan, koska normaali pöytä tietokone ei pystynyt lataamaan koko tietomassaa yhtä aikaa. Kaiken kaikkiaan käsiteltyjä rivejä oli noin 85000.

Jokainen taulukko käsiteltiin ensiksi käsin. Muun muassa paloasemakohtainen tavoitteellinen lähtövahvuus ja -aika lisättiin jokaiselle riville. Lisäksi Excelillä verrattiin toteutunutta lähtöaikaa tavoitteelliseen lähtöaikaan. Mikäli tehtävälle oli lähdetty tavoiteajan sisällä, merkittiin jokaiselle riville apusarakkeeseen numero nolla. Mikäli lähtö tapahtui myöhässä, lisättiin numero yksi. Kuvassa 2 on esimerkki käsitellystä taulukosta apusarakkeineen. Lopuksi taulukon kaikki rivit järjesteltiin aikajärjestykseen asemapaikoittain uusimmasta vanhimpaan. Lähdön tarkastelussa huomioitiin myös se, jos palokunnasta lähti useampi yksikkö liikkeelle lähtöajan puitteissa ja henkilöstö oli sovitun tai tavoitemäärän mukainen. Tämä toteutettiin erillisellä Java-ohjelmalla tehdyllä laskurilla, joka vertaili Excel-taulukon ilmoitusaikoja ja asemapaikkoja. Mikäli peräkkäisillä riveillä oli sama ilmoitusaika ja asemapaikka, ohjelma laski rivien vahvuudet yhteen ja lisäsi tämän todellisen vahvuuden kyseisille riveille omaan sarakkeeseensa (TodellinenVahvuus).

Java-ohjelmalla toteutettiin myös loppuvertailu. Jokaisen rivin osalta verrattiin laskettua todellista vahvuutta asemapaikkakohtaiseen tavoitevahvuuteen. Mikäli todellinen vahvuus oli vähintään tavoitevahvuuden suuruinen, merkittiin apusarakkeeseen (Alimiehitetty) numero nolla. Mikäli todellinen vahvuus alitti tavoitevahvuuden, merkittiin yksi.

Vuosi	Pelastuslaitos	Ilmoitusaika	Viikonpäivä	Kellonaika	Vahvuus	Todellinen vahvuus	Tavoite vahvuus	Alimiehitetty**	Lähtöaika*	Tavoite lähtöaika*	Myöhässä**	Vajaa ja myöhässä**	Asemapaikka
2013	Pelastuslaitos 1	14.9.2013 11:52	la	11–12	3	5	3	0	5:0 1	5:0 0	1	0	Asema X
	Pelastuslaitos 1	14.9.2013 11:52	la	11–12	2	5	3	0	0:0 7	5:0 0	0	0	Asema Y
	Pelastuslaitos 1	13.9.2013 11:34	pe	11–12	3	3	4	1	5:0 1	5:0 0	1	1	Asema Z
	Pelastuslaitos 2	14.9.2013 14:16	la	14–15	4	4	3	0	3:3 0	5:0 0	0	0	Asema O

KUVA 2. Esimerkki käsitellystä taulukosta. Muut sarakkeet Prontosta saatuja tietoja, paitsi tähdellä (*) merkityt tiedot saatu pelastuslaitoksilta ja kahdella tähdellä (**) merkityt tiedot ovat työstövaiheessa muodostettuja aputietoja.

Tämän jälkeen katsottiin rivi kerrallaan, oliko lähtö alimiehitetty (eli oliko Alimiehitetty-sarakkeessa numero yksi) ja oliko hälytykselle lähdetty myöhässä (eli oliko Myöhässä-sarakkeessa numero yksi). Mikäli hälytys oli sekä alimiehitetty että sille lähdettiin myöhässä, merkittiin apusarakkeeseen (VajaaJaMyöhässä) numero yksi, muuten nolla.

Lopuksi laskettiin alimiehitettyjen, myöhässä lähdettyjen sekä alimiehitettyjen myöhässä lähdettyjen tehtävien summat laskemalla kyseisten apusarakkeiden summat.

2.4 VAJAALÄHTÖJEN TARKASTELU

Sopimuspalokuntien vajaalähdöt tarkasteltiin kiireellisistä hälytystehtävistä 2011–2013. Seulonta tehtiin kahdessa osassa: aika arkipäivinä kello 07.00–17.00 ja muu aika.

Pronto-tiedon perusteella seulottiin kaikki yliaika- ja alivahvuuslähdöt. Samassa yhteydessä poimittiin myös ne tehtävät, joissa vahvuus on alitettu ja samalla lähtöaika ylitetty.

TAULUKOSSA 5. on tieto vajaalähdöistä vuosina 2011–2013. Vajaa-, nolla- ja normaalilähtöjen prosenttiosuudet vuosina 2011–2013 ovat kaavioissa 1–3. Liitteissä 6–8 on käsitelty tarkemmin alueittain vajaalähtöjä arkipäivinä kello 07.00–17.00 ja muuna aikana.

2.5 SOPIMUSPALOKUNTIEN MÄÄRÄ

Aineiston perusteella Suomessa on 709 sopimuspalokuntaa, joista 491 on VPK-sopimuspalokuntaa, 200 PVPK-sopimuspalokuntaa ja 18 työpaikkasopimuspalokuntaa. Palokunnista 467 on valmiuspaloalokuntia. Ensivastepalveluita tuottaa 380 palokuntaa. Liitteen 1. taulukosta nähdään palokunnat pelastustoimen alueittain.

Yhteenvedo palokuntien lähtöajoista ja vahvuuksista koko maan osalta on TAULUKOSSA 1. Taulukko palokuntien määristä, ensivastetehtävistä ja valmiuspaloalokunnista on tämän raportin liitteenä 1. Liitteissä 2–4 on lähtöaikaminuutteina erittely eri lähtöjen vahvuuksista ja palokuntien määristä.

2.6 SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖAJAT JA -VAHVUUDET

Palokuntien ensimmäisen lähdön sopimus- tai tavoiteaika vaihtelee paljon. Suurimmalla osalla palokunnista tuo aika on viisi (5) minuuttia. Muita aikoja ovat 4, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20 ja 30 minuuttia. Tavallisin sovittu tai tavoitevahvuus on 1+3 (yksikönjohtaja ja kolme sammutusmiestä). Vahvuudet vaihtelevat paljon; pienimmillään 0+1 ja suurimmillaan 0+12. Kaikkien ensimmäisten lähtöjen yhteenlaskettu kokonaisvahvuus on 600+1806.

Osassa pelastuslaitoksia on sovittu myös toisesta ja erikoislähdöstä. Joillakin alueilla on sovittu vielä kolmannestakin lähdöstä.

Toisen lähdön sovittuja tai tavoiteaikoja ovat 5, 7, 10, 12, 14, 15, 20, 30 ja 45 minuuttia. Sovitut tai tavoitehenkilövahvuudet vaihtelevat välillä 0+1 – 2+12.

Erikoislähdössä on kysymys useimmiten säilyyksiköistä, mutta se voi olla myös esimerkiksi veneyksikkö. Erikoislähdön ajat ovat 5, 6, 8, 10, 12, 15, 20, 25 ja 30 minuuttia. Vahvuudet vaihtelevat välillä 0+1 – 2+10. TAULUKOSTA 1 nähdään I, II ja erikoislähtöjen yhdistetyt tiedot. Raportin liitteenä 2–4 on tarkempi erittely lähdöistä.

Palokuntien I, II ja erikoislähtöjen yhdistetyt tiedot					
Palokuntien lähdöt	Palokuntia	Kokonaisvahvuus		Vahvuuksien vaihteluväli	
		YJ:t	Miehistö	min	maks
I lähdöt	706	600	1806	0+1	12
II lähdöt	280	70	489	0+1	2+12
Erikoislähdöt	61	27	175	0+1	2+10
YHTEENSÄ		697	2470	0+1	2+12

TAULUKKO 1. Palokuntien lähtöajat ja -vahvuudet koko maan osalta

2.7 LÄHTÖAJAT JA -VAHVUUDET KESKIARVOLUKUINA 2009–2013 PRONTO-TIETOJÄRJESTELMÄSTÄ KERÄTYN TIEDON PERUSTEELLA

Pronto-tietojärjestelmä pystyy käsittelemään vain tietoa, mikä siihen on syötetty. Lähtökohtana tarkastelulle ovat sopimuspalokuntien kiireelliset lähdöt ja niiden henkilöstövahvuudet vuosina 2009–2013 Pronto-tietojärjestelmän keskiarvolukuina. Tiedot löytyvät TAULUKOSTA 2. Keskiarvolähtöajat vaihtelevat tarkasteluvuosien aikana 4 minuutin 22 sekunnin ja 4 minuutin ja 56 sekunnin välillä. Lähtöjen keskiarvovahvuudet ovat pysyneet tasaisesti viidessä (5) henkilössä ja lisäksi varikkovahvuuteen on vielä tullut tasaisesti kaksi (2) henkilöä.

Sopimuspalokuntien kiireellisten hälytystehtävien keskiarvoluvut				
Vuosi	Lähtöaika	Vahvuus	Varikkovahvuus	Teht.lukum.
2009	4:22	5	2	34189
2010	4:28	5	2	37457
2011	4:32	5	2	39278
2012	4:48	5	2	35294
2013 (30.6. asti)	4:56	5	2	18732

TAULUKKO 2. Sopimuspalokuntien kiireelliset lähdöt ja niiden henkilöstövahvuudet vuosina 2009–2013 Pronto-tietojärjestelmän keskiarvolukuina.

Tämän taulukon (2.) mukaisesti keskiarvolukuina voidaan huomata, että tilanne on hyvä. Tosiasia on kuitenkin se, että keskiarvoluvut kätkevät sisälleen lähtövarmuuteen liittyviä haasteita, jotka johtuvat siitä, että hälytyksiin lähdetään usein nopeasti ja se johtaa suureen määrään alle sovitun tai tavoiteajan lähdettyjä hälytystehtäviä. Toisaalta määrään liittyy myös runsaasti sopimuksen tai tavoiteajan ylittäneitä hälytystehtäviä. Siksi sopimuspalokuntien kiireelliset hälytyslähdöt tulee tarkastella yksittäisen hälytyslähdön tarkkuudella. Huomio tulee kiinnittää kiireellisiin hälytyslähtiin, jotka ovat nollalähtöjä, yliajalla tapahtuneita lähtöjä ja alivahvuisena tapahtuneita lähtöjä, jotta oikea kuva hälytystehtävien hoitamisesta saadaan.

Tarkastelu on perusteltua suorittaa kahtena osana: arkipäivinä päiväaikaan (kello 07.00–17.00) ja muuna aikana (kello 17.00–07.00 ja viikonloput) tapahtuneina hälytyksinä. Tämä kannattaa tehdä, sillä lähtökohtainen käsitys on se, että palokuntalaisten varsinaisessa työssä käynti ja viime vuosina kasvanut työssäkäyntialue muodostavat suurimmat haasteet hälytysten onnistumiselle.

2.8 SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖJEN MÄÄRÄ VUOSINA 2009–2013

Vertailuluvun saamiseksi on järjestelmästä nostettava esiin myös kaikki ne palokuntien lähdöt, joihin sopimushenkilöstö on osallistunut.

TAULUKOSTA 3. Nähdään sopimuspalokuntien lähtöjen määrä vuosina 2009–2013. Raportin liitteenä 5 on taulukko sopimuspalokuntien kiireellisten tehtävien määrästä alueittain vuosina 2011–2013.

Tarkastelujaksolla kaikki sopimuspalokuntien lähdöt vaihtelevat vuositasolla Pronto-tietojärjestelmän mukaan välillä 57 987–70 829. Vuoden 2013 luvut on arvioitu kuuden ensimmäisen kuukauden perusteella.

Kiireellisten tehtävien osuus on tässä selvityksessä kuitenkin tärkeämpi, sillä tarkastelu kohdistuu kiireellisiin tehtäviin. Niiden määrä on vaihdellut välillä 34 402–39 480.

Sopimuspalokuntien lähdöt Pronto-tietojärjestelmän mukaan 2009–2013				
Vuodet	Ei kiireellinen	Kiireellinen	Muut	YHTEENSÄ
2009	6 422	34 402	17 163	57 987
2010	8 306	37 684	20 882	66 872
2011	10 042	39 480	21 307	70 829
2012	6 529	35 482	18 484	60 495
2013 (30.6. asti)	3 034	18 866	9 285	31 185
2013 (arvio koko vuosi)	6 068	37 732	18 570	62 370

TAULUKKO 3. Sopimuspalokuntien lähtöjen määrä vuosina 2009–2013.

2.9 NOLLALÄHDÖT PRONTO-TIETOJÄRJESTELMÄN PERUSTEELLA 2009–2013

Nollalähdöt haettiin Pronto-tietojärjestelmästä siten, että haussa käytettiin kriteerinä hälytetyn vasteen liikkeellelähtemättömyyttä henkilöstöpulan vuoksi. Tarkastelu tehtiin kahtena osana kello 07.00–17.00 arkipäivänä ja muuna aikana.

TAULUKOSTA 4. on nähtävissä kaikki järjestelmässä olevat henkilöstön puuttumisesta kiireellisissä tehtävissä johtuvat nollalähdöt vuosina 2009–2013. Kaikki nollalähdöt yhteensä ovat vuosina 2009–2013 vaihdelleet välillä 719–934. Vuoden 2013 osuus on arvioitu kuuden ensimmäisen kuukauden perusteella. Nollalähdöt painottuvat arkipäiviin kello 07.00–17.00 ajalle. Prosenteissa luvut ovat 54,5–60,1 %. Nollalähtöjen osuus kaikista kiireellisistä tehtävistä on 2,1–2,6 %.

Raportin liitteenä 9 on sopimuspalokuntien nollalähdöt vuosina 2009–2013 alueittain.

Sopimuspalokuntien nollalähdöt kiireellisistä tehtävistä vuosina 2009–2013 Pronto-tietojärjestelmän mukaan						
Vuosi	Arki 7-17	Osuus %	Arki 17-7 ja muu aika	Yhteensä vuodessa	Kiireelliset lähdöt vuodessa	0-lähdöt % edel.
2009	398	55,4	321	719	34 402	2,1
2010	474	59	330	804	37 684	2,1
2011	453	54,5	378	831	39 480	2,1
2012	553	59,2	381	934	35 482	2,6
2013 (30.6. asti)	280	60,1	186	466	18 866	2,5
Arvio 2013	560	60,1	372	932	37 732	2,5

TAULUKKO 4. Henkilöstön puuttumisesta kiireellisissä tehtävissä johtuvat nollalähdöt vuosina 2009–2013.

2.10 SOPIMUSPALOKUNTIEN VAJAALÄHDÖT 2011–2013

Vajaalähtöjen osuus kiireellisistä hälytyslähdistä 2011–2013 on 42,9–48 %. Arkipäivinä kello 07.00–17.00 on vajaalähtöjen osuus 34,6–36,5 %. Muuna aikana vajaalähtöjä on 63,5–65,3 %. Vuoden 2013 vajaalähdöt on tarkasteltu syyskuun puoliväliin saakka. Samaan ajankohtaan on arvioitu kiireellisten tehtävien määrä. Perustana on käytetty puolen vuoden kiireellisten tehtävien määrää. TAULUKOSSA 5. on sopimuspalokuntien vajaalähdöt vuosina 2011–2013 alueittain. KAAVI-OISTA 1.–3. nähdään vajaa-, nolla- ja normaalilähtöjen % osuudet vuosina 2011–2013 alueittain.

Sopimuspalokuntien vajaalähdöt 2011–2013

PELASTUSLAITOS	YHTEENSÄ 2011				YHTEENSÄ 2012				YHTEENSÄ 2013			
	Yli- ajalla lähte- neet	Ali- vahv. lähte- neet	Ali- vahv. ja yli- ajalla lähteet	Vajaa- lähdöt yh- teensä	Yli- ajalla lähte- neet	Ali- vahv. lähte- neet	Ali- vahv. ja yli- ajalla lähte- neet	Vajaa- lähdöt yh- teensä	Yli- ajalla lähte- neet	Ali- vahv. lähte- neet	Ali- vahv. ja yli- ajalla lähte- neet	Vajaa- lähdöt yh- teensä
1. Helsinki	1	2	1	2	0	0	0	0	2	0	0	2
2. Länsi-Uusimaa	216	138	15	186	62	68	12	118	30	77	5	102
3. Keski-Uusimaa	62	101	24	139	32	37	3	66	39	58	11	86
4. Itä-Uusimaa	208	114	53	269	176	94	28	242	193	62	35	220
5. Varsinais-Suomi	1098	390	169	1319	1056	377	170	1263	951	334	153	1132
6. Kanta-Häme	63	17	12	68	360	135	69	426	352	145	89	408
7. Päijät-Häme	256	71	31	296	307	67	45	329	249	76	46	279
8. Kymenlaakso	531	83	53	561	346	105	61	390	180	271	61	390
9. Etelä-Karjala	568	136	65	639	550	157	72	635	514	200	81	633
10. Etelä-Savo	561	250	116	695	498	182	92	588	609	238	148	699
11. Keski-Suomi	1590	165	62	1693	1297	110	41	1366	1183	84	42	1225
12. Pirkanmaa	1025	565	242	1348	1016	437	210	1243	803	338	162	979
13. Satakunta	1163	359	104	1418	1088	390	124	1354	1044	320	111	1253
14. Etelä-Pohjanmaa	1553	380	101	1832	1348	332	99	1581	1170	309	67	1412
15. Pohjanmaa	989	67	10	1046	934	136	18	1052	825	100	11	914
16. Keski-Pohjanmaa	469	31	11	489	502	40	18	524	464	39	17	486
17. Pohjois-Savo	996	128	26	1098	811	77	27	861	794	75	32	837
18. Pohjois-Karjala	897	383	159	1121	657	317	129	845	719	335	158	896
19. Jokilaaksot	797	41	19	819	731	37	20	748	694	36	19	711
20. Kainuu	520	65	25	560	319	28	21	326	481	66	41	506
21. Oulu-Koillismaa	584	151	63	672	475	85	31	529	495	76	22	549
22. Lappi	627	155	57	725	596	199	52	743	467	176	37	606
YHTEENSÄ	14774	3792	1418	16995	13161	3410	1342	15229	12258	3415	1348	14325

Tehtäviä yhteensä

39 480

Vajaalähtöjen osuus

43 %

Tehtäviä yhteensä

35 482

Vajaalähtöjen osuus

42,9 %

Tehtäviä yhteensä

18 866 / 3144,3 kk
> 9,5 kk = 29 871 kappaletta

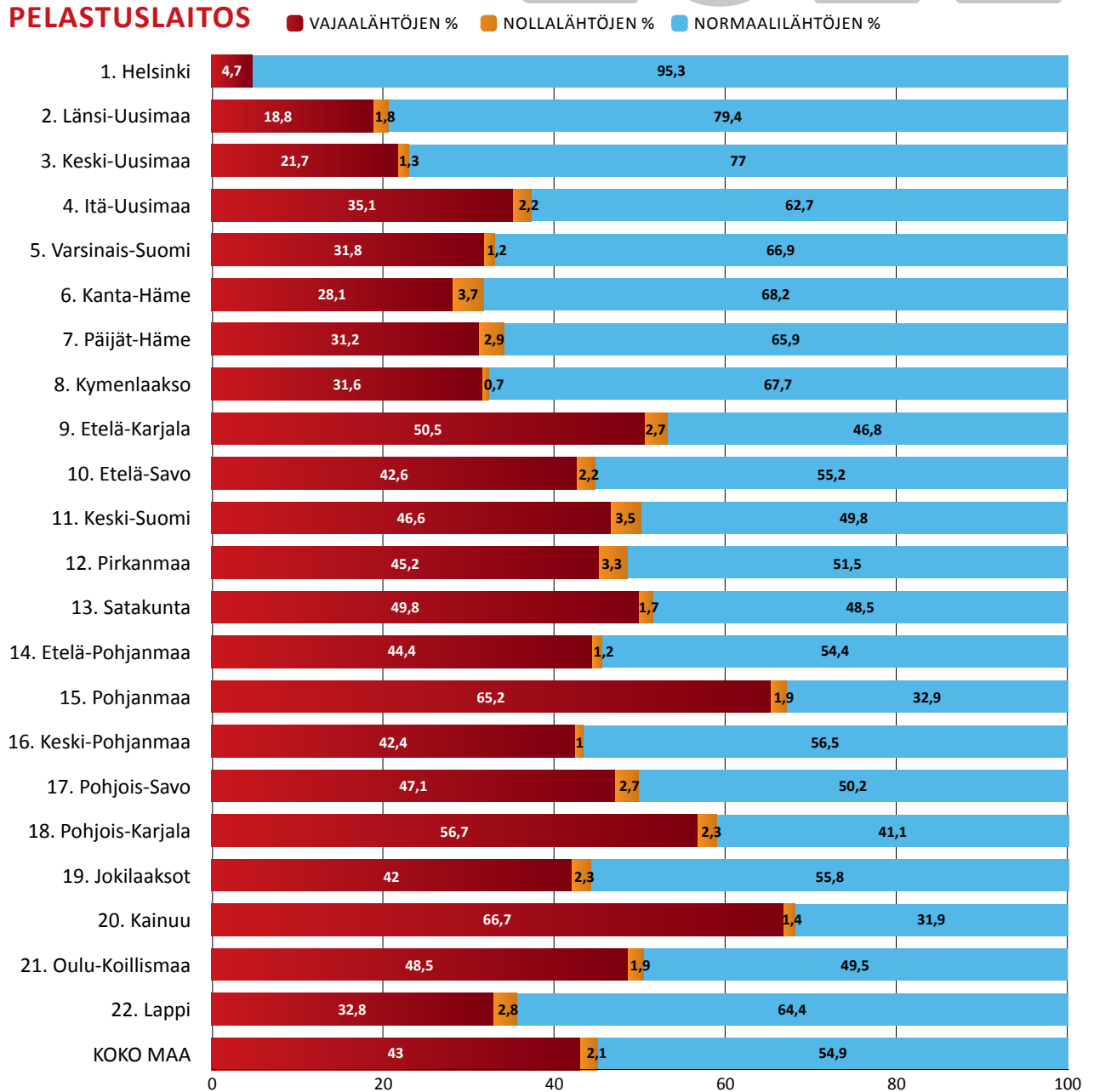
Vajaalähtöjen osuus

48 %

TAULUKKO 5. Vajaalähdöt vuosina 2011–2013

2011

PELASTUSLAITOS

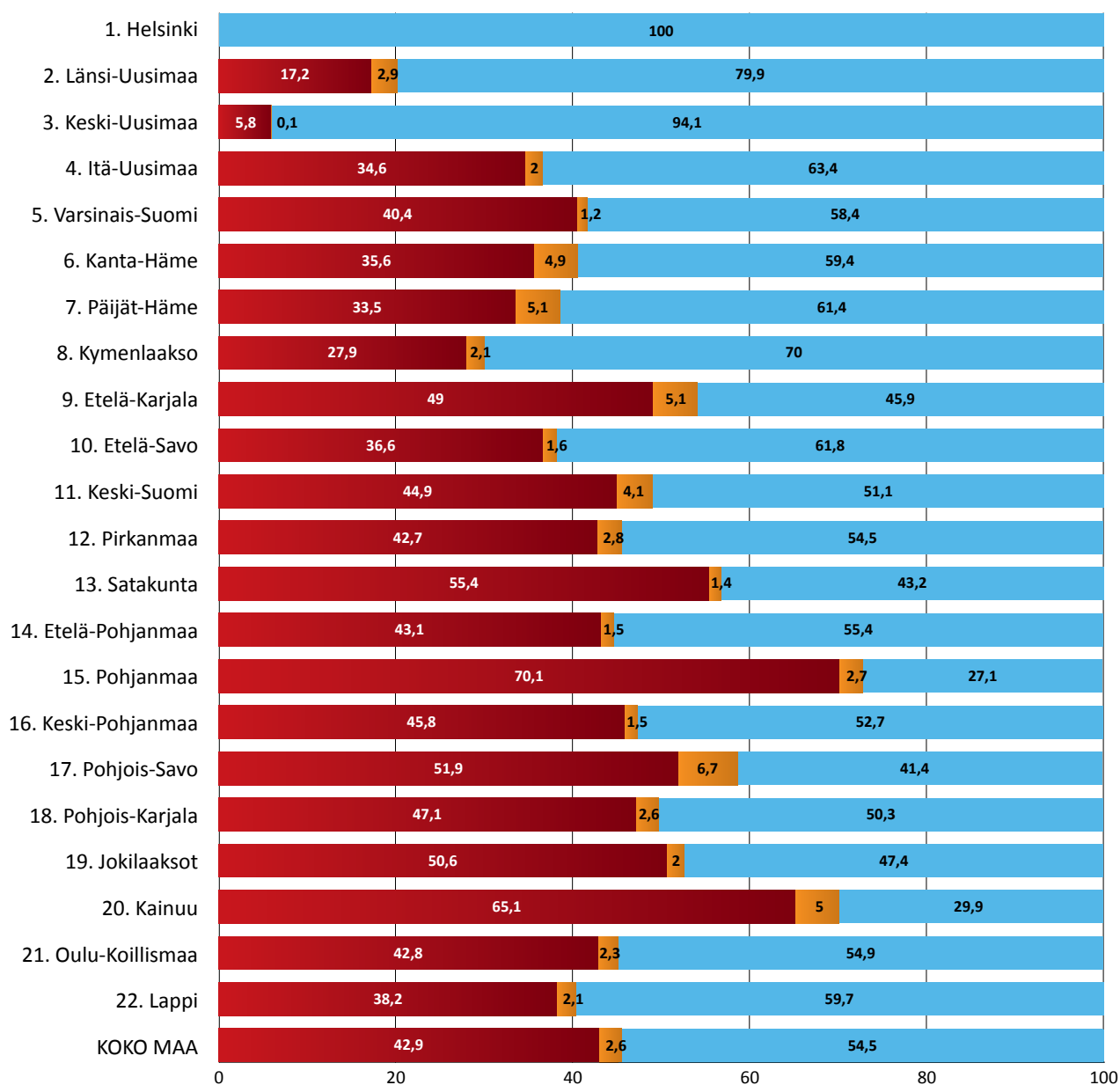

KAAVIO 1. Vajaa-, nolla- ja normaalilähtöjen prosenttiosuudet 2011.

2012

PELASTUSLAITOS

■ VAJAALÄHTÖJEN % ■ NOLLALÄHTÖJEN % ■ NORMAALILÄHTÖJEN %

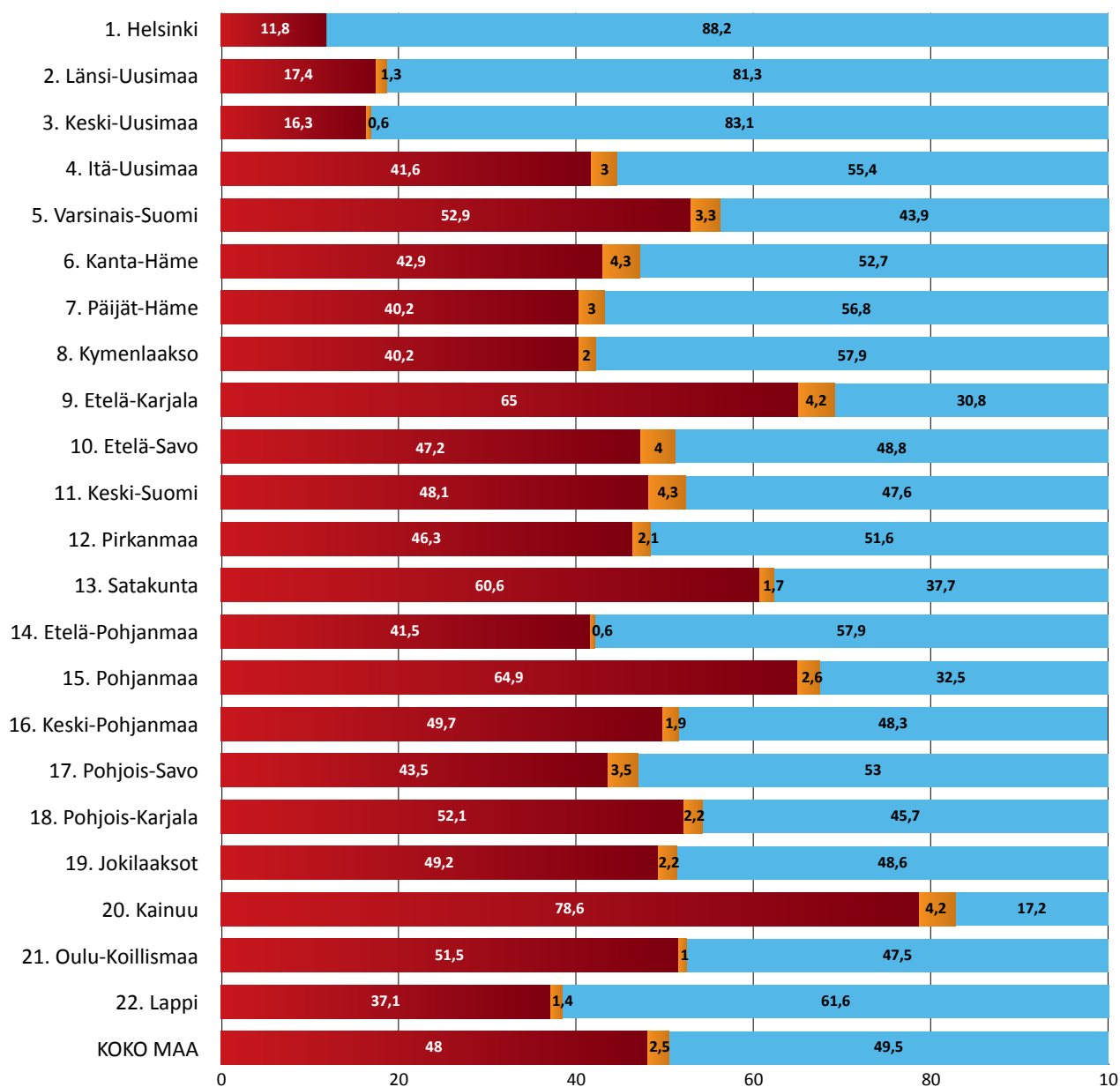

KAAVIO 2. Vajaa-, nolla- ja normaalilähtöjen prosenttiosuudet 2012.

2013

PELASTUSLAITOS

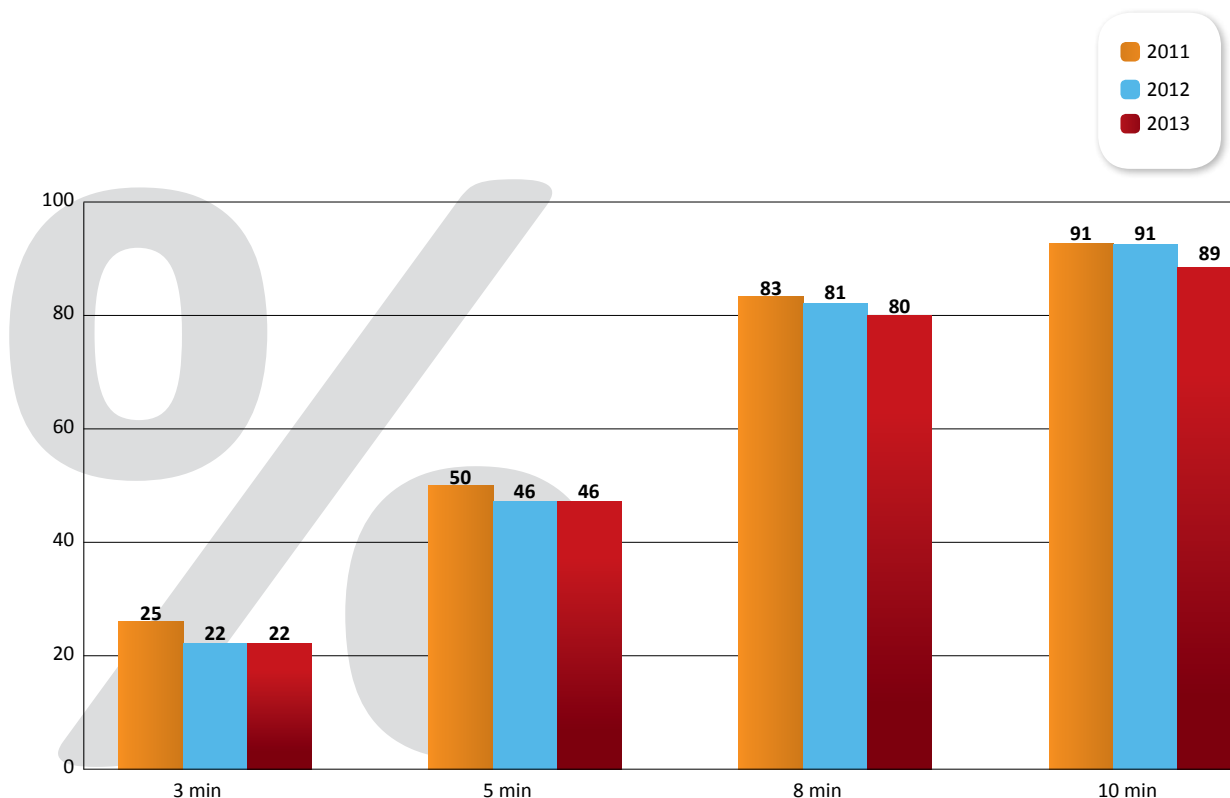
VAJAALÄHTÖJEN % NOLLALÄHTÖJEN % NORMAALILÄHTÖJEN %

KAAVIO 3. Vajaa-, nolla- ja normaalilähtöjen prosenttiosuudet 2013.

2.11 KIIREELLISIIN HÄLYTYSTEHTÄVIIN LÄHTÖ VUOSINA 2011–2013

Pronto-seulonnan avulla muodostettiin myös taulukko siitä, miten kiireellisiin hälytystehtäviin on lähdetty kaikkien kiireellisten tehtävien osalta vuosina 2011–2013. Seulonnan tulos on näkyvissä KAAVIOSSA 4. Kolmessa minuutissa tehtävään on lähdetty kaikista lähdöistä 22–25 %, viidessä minuutissa on lähdetty 46–50 %, kahdeksassa minuutissa on lähtenyt 80–83 % lähdöistä ja kymmenessä minuutissa 89–91 %. Yli 10 minuuttia menee lähtemiseen aikaa 9–11 % lähtöjä. On huomattava, että palokuntien kiireellisten hälytystehtävien lähtöajat vaihtelevat sopimuksen tai tavoitelähtöajan perusteella neljästä (4) kolmeenkymmeneen (30) minuuttiin.

KAAVIO 4. Sopimuspalokuntien kaikki kiireelliset tehtävät ja niihin lähteminen 2011–2013. Kaavio kertoo kuinka monta prosenttia palokunnista on ollut hälytyshetkestä liikkeellä 3, 5, 8 ja 10 minuutin kuluttua.

2.12 SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖVARMUUS HÄTÄKESKUSLAITOKSEN NÄKÖKULMASTA

Hätäkeskuslaitoksen pelastustoimen toimiala-asiantuntijan Pertti Mäenpään haastattelu puhe- ja tekstiviestihälytysten varmuudesta ja sopimuspalokunnan lähtövarmuuteen liittyvistä muista asioista.

Onko tutkittu, mikä on puhe-/tekstiviestihälytysten viive välillä hätäkeskus – hälytyksen saaja?

– Ei tietääkseni. Itselläni on tuntuma, että eroa ei ole normaaliin puhelimella tehtävään SMS-tekstiviestin lähetykseen verrattuna. Hätäkeskuslaitos ei mittaa aikaa viestin kulkemisesta hätäilmoituksesta sopimushenkilön puhelimeen. Operaattori vastaa tästä välistä. Operaattori ei kuitenkaan ota vastuuta siitä, sillä tekstiviesti ei ole millään tavalla priorisoitua liikennettä matkapuhelinverkossa. Hälytysviestien perille menosta ei ole mitään takeita. Esimerkiksi juhlapyhinä ja suurten tapahtumien aikana voi olla todella isoja viiveitä.

Vaihtelevatko puhe-/tekstiviestihälytysten viiveet jollain välillä?

– Vaihtelusta ei ole tarkempaa tietoa. Viestin perillemeno ”normaalisti” vie joitain sekunteja. Lonkalta heittäisin 5–10 sekuntia, mutta varmaa tietoa ei ole.

Kuinka paljon on kokonaan perille tulemattomia puhe-/tekstiviestihälytyksiä?

– On ollut jonkun verran tilanteita, joissa yksittäiseen numeroon jää usein menemättä viestejä. Tutkimusten mukaan näissä tapauksissa viestit on kuitenkin lähetetty Alerta-verkosta Soneran viestikeskukseen, joten vika on jossain puhelinoperaattorien ja sopimushenkilön puhelimen välillä.

Onko puhe-/tekstiviestihälyttämisen varmuudesta muuta huomioitavaa?

– Joitain ongelmatilanteita lukuun ottamatta matkapuhelinviestijärjestelmä vaikuttaa ihan toimivalta, mutta aina ei hälytysviesti mene perille. Matkapuhelinviestihälytys ei ole virallinen hälytysjärjestelmä. Tähän pitäisi valtiovaltan ottaa kantaa ja vahvistaa se viralliseksi järjestelmäksi. Jos varmempaa hälytystapaa halutaan miettiä, niin viranomaisverkkoon on saatavissa erilaisia kaupallisia hakulaitteita, joita käytetään ainakin ulkomaille tähän tarkoitukseen. Ne ovat tietenkin loppukäyttäjälle paljon kalliimpia ratkaisuja. Pelastustoimi joutuisi kustantamaan nämä myös sopimuspalokunnille.

Lähteekö hätäkeskuksista sopimuspalokuntalaisille muita kuin puhe-/tekstiviestihälytyksiä Hätäkeskuslaitoksen puolesta? Jos lähtee, niin mikä on prosentuaalisesti näiden osuus kaikista hälytyksistä ja mikä on arvio näiden mahdollisesta viiveestä?

– Puhesyntetisaattoriviestien viive on luonnollisesti pidempi kuin tekstiviesteillä, koska puheluun vastaaminen ottaa oman aikansa. Kai joillain on myös Virvejä käytössä. Tulevaisuudessa pyritään siihen, että henkilölle menee vain yksi hälytysviesti, joko teksti tai puhe.

Kun sopimuspalokunta hälytetään ja se ei ilmoita jossakin ajassa lähdöstä, uusitaanko hälytys ja mikä tuo aika on?

– Pelastustoimessa käytössä olevien erilaisten palokuntamuotojen takia aikarajoja sovelletaan vain vakinaisen palokunnan yksiköiden sekä varikkovalmiuteen asetettujen muidenkin palokuntamuotojen yksiköiden osalta.

3. SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖVARMUUS – PALOKUNNILLE SUUNNATUN LÄHTÖVARMUUSSELVITYKSEN TULOKSET

3.1 LÄHTÖVARMUUSSELVITYS

Sopimuspalokuntien lähtövarmuutta ja tähän liittyviä kysymyksiä selvitettiin palokunnille suunnatulla kyselytutkimuksella. Kyselytutkimuksen tulokset (kappaleet 3.3–3.13.2, sekä 4.5) on raportoinut Samu Lagerström Suomen Kyselytutkimus Oy:stä.

3.2 LÄHTÖVARMUUSSELVITYKSEN TARKOITUS

Tarkoitus oli selvittää, miten palokunnissa nähdään oman palokunnan hälytysvarmuus, miten se vaihtelee eri vuorokauden aikoina, mitä hyviä keinoja palokunnissa käytetään hälytysvarmuuden takaamiseksi ja mitä uusia keinoja tulisi saada käyttöön varmuuden vahvistamiseksi.

3.3 KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa palokuntien hälytystehtävistä ja niistä hyvistä käytännöistä, joita palokunnissa on käytössä lähtövarmuuden ja lähtövahvuuden takaamiseksi.

Kohdeperusjoukon muodostivat Suomen kaikki sopimuspalokunnat. Kyselylomake laadittiin yhteistyössä SSPL:n ja Suomen Kyselytutkimus Oy:n kesken. Lomake laadittiin sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Käännöstyön ruotsiksi toteutti Silvio Hjelt.

Tiedonkeruu toteutettiin 17.–27.9.2013 ennakkoinformoituna e-lomaketutkimuksena (avoin vastauslinkki). Vastauksia karhuttiin sähköisillä muistutuksilla kolme kertaa.

Tutkimukseen osallistui määräaikaan mennessä 327 palokuntaa (yksi vastaus/palokunta).

3.4 TUTKIMUKSEN TULOKSET ON ERITELTY PÄÄRAPORTTITASOLLA

a) yhdistysmuotoisten sopimuspalokuntien osalta (lyhennetty ”VPK”)*

b) henkilökohtaisen sopimuksen sopimuspalokuntien osalta (lyhennetty ”PVPK”).

Vastaukset jakaantuivat pelastustoimen alueittain seuraavasti:

n=327	Yhteensä (n=324)	%	VPK (n=244)	%	PVPK (n=80)	%
Helsinki	12	3,7	12	4,9	0	0
Länsi-Uusimaa	18	5,6	18	7,4	0	0
Keski-Uusimaa	10	3,1	10	4,1	0	0
Itä-Uusimaa	16	4,9	12	4,9	4	5
Varsinais-Suomi	37	11,4	35	14,3	2	2,5
Kanta-Häme	13	4	9	3,7	4	5
Päijät-Häme	12	3,7	10	4,1	2	2,5
Kymenlaakso	17	5,2	16	6,6	1	1,2
Etelä-Karjala	10	3,1	6	2,5	4	5
Etelä-Savo	21	6,5	10	4,1	11	13,8
Keski-Suomi	8	2,5	7	2,9	1	1,2
Pirkanmaa	37	11,4	30	12,3	7	8,8
Satakunta	25	7,7	24	9,8	1	1,2
Etelä-Pohjanmaa	10	3,1	3	1,2	7	8,8
Pohjanmaa	11	3,4	7	2,9	4	5
Keski-Pohjanmaa	3	0,9	1	0,4	2	2,5
Pohjois-Savo	18	5,6	2	0,8	16	20
Pohjois-Karjala	2	0,6	2	0,8	0	0
Jokilaaksot	11	3,4	8	3,3	3	3,8
Kainuu	6	1,9	2	0,8	4	5
Oulu-Koillismaa	8	2,5	2	0,8	6	7,5
Lappi	11	3,4	11	4,5	0	0
Ahvenanmaa	8	2,5	7	2,9	1	1,2
Yhteensä	324	100	244	100	80	100

3.5 TUTKIMUKSESSA KÄYTETYT TILASTOLLISET KÄSITTEET

Yhteenvetoraportin tuloksissa käytetään pääsääntöisesti seuraavia käsitteitä:

Vastausten prosenttijakauma

Vastausten prosentuaalinen jakautuminen kunkin vastausvaihtoehdon ympärille.

ka = Keskiarvo

Keskiarvo (ks. aritmeettinen keskiarvo) on ns. keskiluvuista kaikkein tavallisin. Se ilmoittaa, mihin kohtaan muuttujan jakauman keskikohta mitatulla ulottuvuudella sijoittuu.

sd = Keskihajonta

Keskihajonta on tärkein ja käytetyin hajonnan mitta. Keskihajonta kuvaa havaintoarvojen keskimääräistä etäisyyttä keskiarvosta. Mitä pienempi on keskihajonta, sitä tiiviimmin havaintoaineisto on keskittynyt keskiarvon ympärille (vastaajat yksimielisiä).

Md = Mediaani

Mediaani on arvo, jota pienempiä ja suurempia on puolet (50 %) arvoista.

Mo = Moodi

Moodi eli tyyppiarvo on se arvo, joka esiintyy aineistossa useimmiten (ilmoitettu kuvaajien yhteydessä useimmiten ympyröitynä).

Min ja **Max** = Minimiarvo ja maksimiarvo

Vastausten minimi- ja maksimiarvo.

(Osittainen lähde: Tilastokeskus 2013)

3.6 TUTKIMUKSEN KYSYMYSKOHTAISET TULOKSET JA NIIDEN TULKINTA

Tutkimuksen tulokset on esitetty yhteenvetoraportissa sekä yhdistysmuotoisten sopimuspalokuntien (VPK) että henkilökohtaisen sopimuksen sopimuspalokuntien (PVPK) osalta erikseen ja yhteensä. Kaikkien niiden vastaajien osalta, jotka ovat ilmoittaneet palokunnassa olevan sekä yhdistyssopimus että henkilökohtaisia sopimuksia (11 vastaajaa), on tulokset liitetty ryhmän tilastollisen pienuuden vuoksi VPK-ryhmään.

3.7 SOPIMUSMUOTO JA JÄSENMAÄRÄ (YHTEENVETO)

Kaikista vastaajista yhteensä 71,9 % ilmoitti palokuntansa olevan yhdistyssopimuksen (VPK) sopimuspalokunta. 24,8 % henkilökohtaisen sopimuksen sopimuspalokunta ja loput 3,4 % vastaajista (11 vastaajaa) ilmoitti, että palokunnassa oli sekä yhdistyssopimus että henkilökohtaisia sopimuksia.

Vastaajien palokunnissa oli keskimäärin yhteensä 47,2 jäsentä (mediaani 35 jäsentä). VPK:ien (ml. palokunnat, joissa oli sekä yhdistyssopimus että henkilökohtaisia sopimuksia) keskimääräinen jäsenmäärä oli peräti 54,6 (mediaani 45 jäsentä), kun taas PVPK:ien osalta keskimääräinen jäsenmäärä oli 24,4 (mediaani 23 jäsentä).

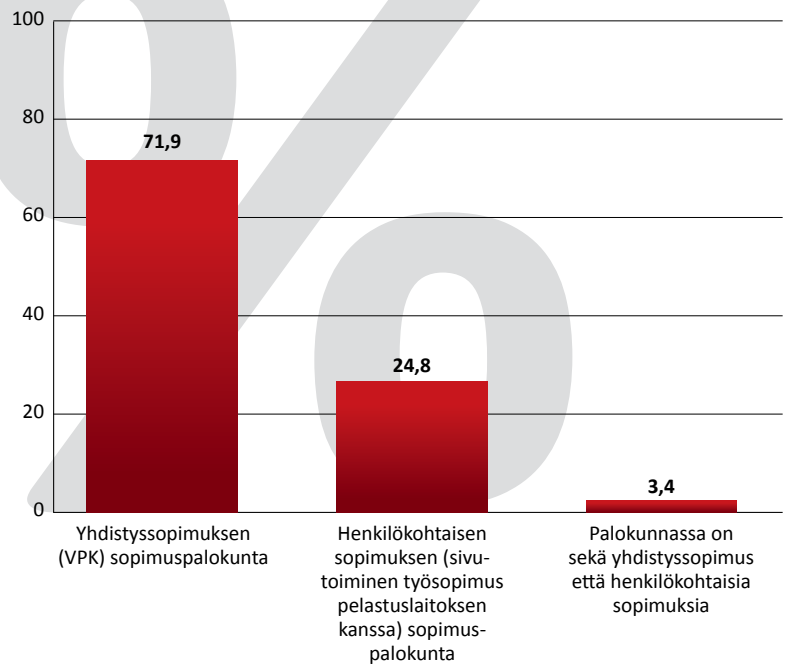
Työkykyisten ja vähintään 16-vuotiaiden jäsenten osalta palokunnissa oli yhteensä keskimäärin 29,8 jäsentä (mediaani 25 jäsentä). VPK:ien keskimääräinen jäsenmäärä oli 32,6 (mediaani 26 jäsentä) ja PVPK:ien 21,0 (mediaani 21 jäsentä).

Sammutustyökurssin tai vastaavan, ja vähintään 15 kertaa vuodessa harjoituksiin osallistuvien hälytyskelpoisten jäsenten määrä oli palokunnissa yhteensä keskimäärin 18,9 jäsentä (mediaani 18 jäsentä). VPK:ien osalta hälytyskelpoisia jäseniä oli keskimäärin 19,4 (mediaani 18 jäsentä) ja PVPK:ien osalta 17,5 (mediaani 17 jäsentä).

3.7.1 PALOKUNTIEN SOPIMUSMUODOT

1. Onko palokuntasi?

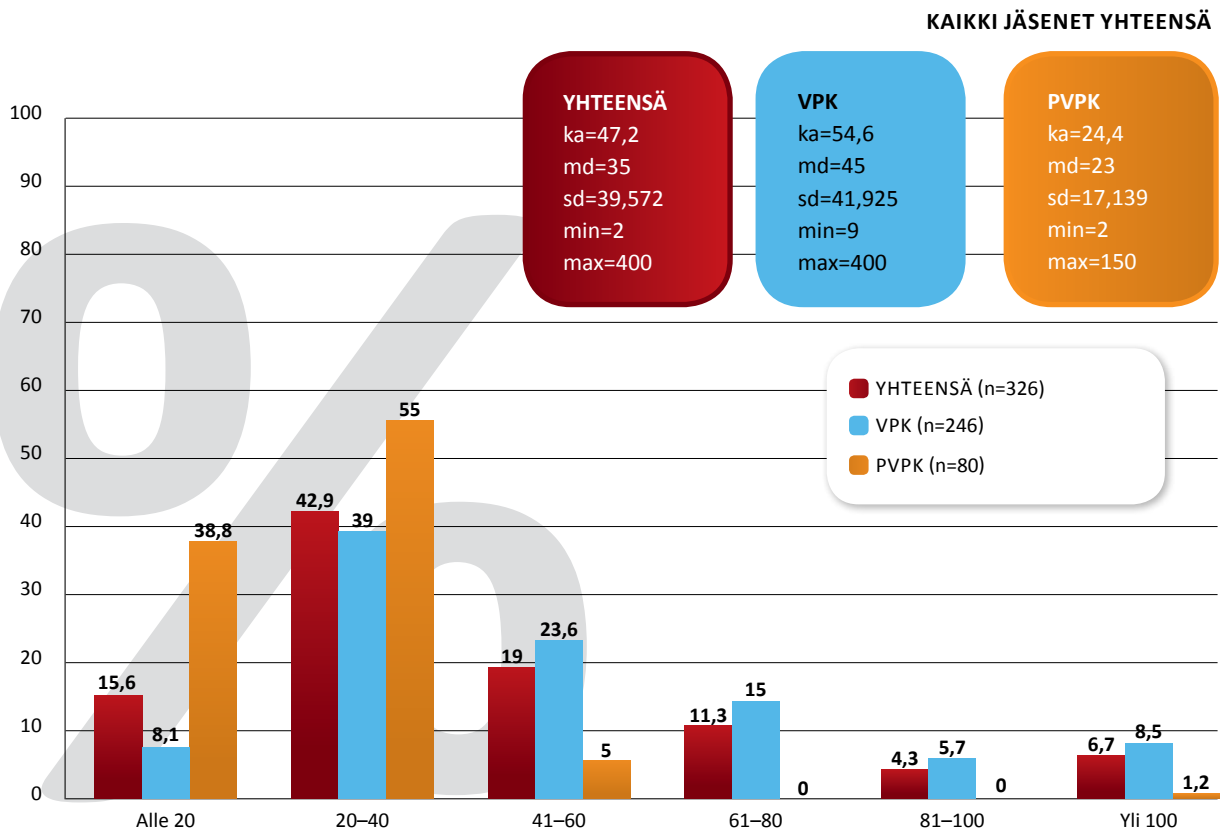
Kaikki vastaajat (n=327) %

3.7.2 PALOKUNTIEN JÄSENMAÄRÄT 1/2

Kuinka monta jäsentä koko palokuntayhdistykseesi kuuluu (tai jos yhdistystä ei ole, niin mikä on palokuntasi jäsenmäärä)? Kuinka moni jäsenistä on vähintään 16-vuotias ja työkykyinen?

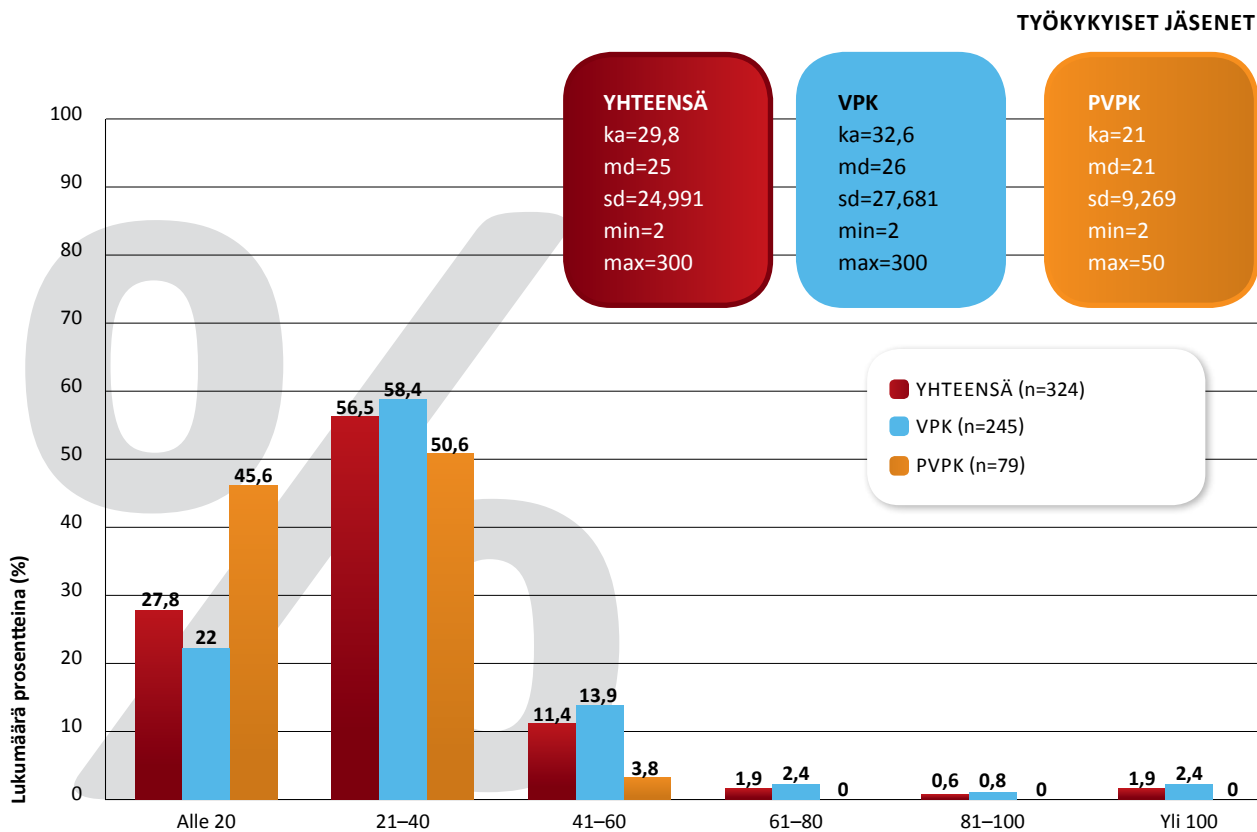
Kaikki vastaajat (n=327) %

3.7.3 PALOKUNTIEN JÄSENMÄÄRÄT 2/2

Kuinka monta jäsentä koko palokuntayhdistykseesi kuuluu (tai jos yhdistystä ei ole, niin mikä on palokuntasi jäsenmäärä)? Kuinka moni jäsenistä on vähintään 16-vuotias ja työkykyinen?

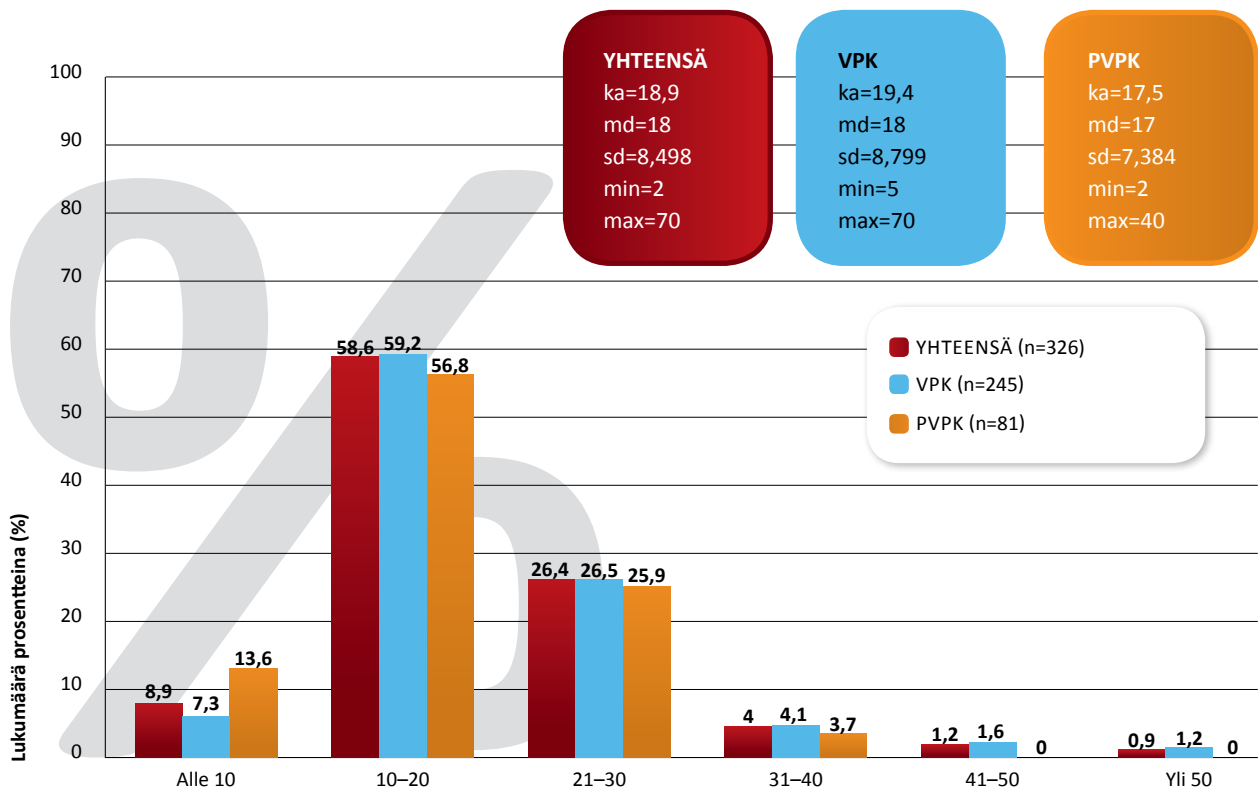
Kaikki vastaajat (n=327) %

3.8 PALOKUNTIEN HÄLYTYSKELPOISET JÄSENET

Hälytyskelloseksi jäseneksi lasketaan sammutustyökurssin (tai vastaavan) suorittanut ja vähintään 15 kertaa vuodessa harjoituksiin osallistunut jäsen. Kuinka monta hälytyskelloista jäsentä, jotka osallistuvat myös hälytystehtäviin, palokuntaasi kuuluu?

Kaikki vastaajat (n=327) %

3.9 ENSIVASTETEHTÄVÄT (YHTEENVETO)

Kaikista vastaajista hieman yli puolet (56,0 %) ilmoitti palokuntansa tekevän ensivastetehtäviä. Ensivastetehtäviä tekivät ennen kaikkea PVPK:t (84,0 %), kun taas VPK:ien osalta ensivastetehtäviä teki alle puolet palokunnista (46,7 %).

Kaikista ensivastetehtäviä tekevistä palokunnista hieman yli puolet (50,8 %) ilmoitti, ettei palokunnassa ollut lainkaan henkilöä, joka osallistuisi ainoastaan ensivastetehtäviin. VPK:ien osalta osuus oli 46,4 % ja PVPK:ien osalta 58,2 %. Mikäli vastauksia tarkastellaan keskiarvon ja mediaanin avulla, niin kaikissa ensivastetehtäviä tekevissä palokunnissa oli keskimäärin 2,8 henkilöä (mediaani 0 henkilöä), jotka osallistuivat ainoastaan ensivastetehtäviin. VPK:ien osalta keskiarvo oli 3,2 henkilöä (mediaani 1 henkilöä) ja PVPK:ien osalta 2,2 henkilöä (mediaani 0 henkilöä). Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskijajonta.

Ensivastetehtäviin osallistui kokonaisuudessaan, yhteensä keskimäärin 14,5 henkilöä (mediaani 14 henkilöä). VPK:ien keskimääräinen ensivastetehtäviin osallistuvien määrä oli 14,7 henkilöä (mediaani 14 henkilöä) ja PVPK:ien 14,2 henkilöä (mediaani 14 henkilöä). Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskijajonta.

Ensivastesopimuksessa määritelty ensimmäisen yksikön sovittu lähtöaika (tavoitelähtövalmius palokunnassa, jossa ei ole ensivastesopimusta tai aikaa ei muuten ole sovittu) oli kaikkien vastanneiden osalta yhteensä keskimäärin 5,39 minuuttia (mediaani 5 minuuttia), VPK:ien osalta 5,49 minuuttia (mediaani 5 minuuttia) ja PVPK:ien osalta 5,22 minuuttia (mediaani 5 minuuttia). Prosentuaalisesti VPK:ien osalta lähtöaika oli 79 prosentissa palokuntavastauksia enintään 5 minuuttia, kun taas vastaava osuus (enintään 5 minuuttia) oli PVPK:ien osalta peräti 91,8 %. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskijajonta.

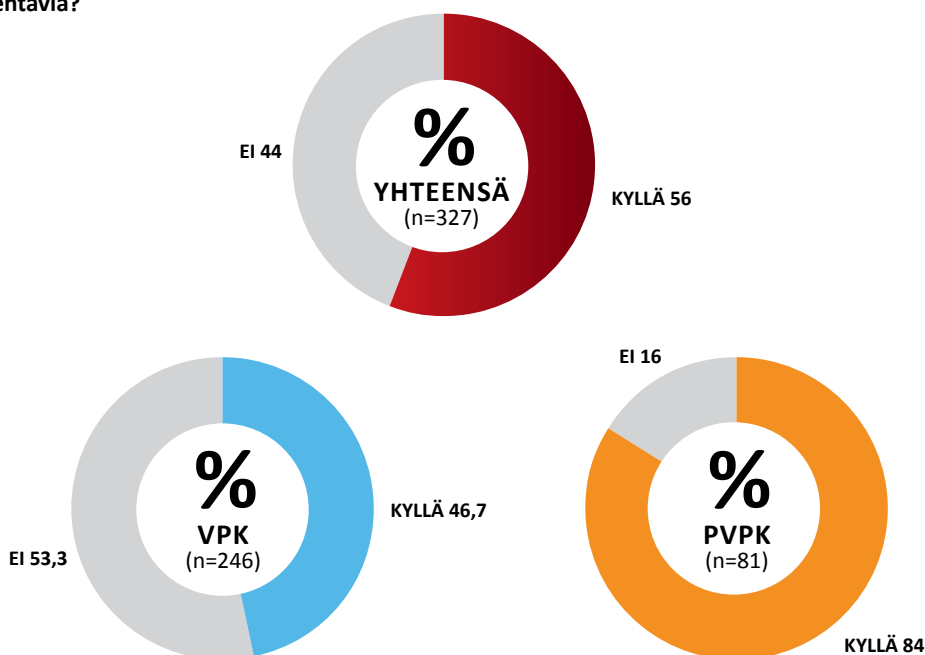
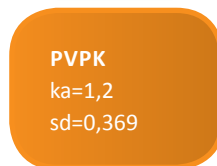
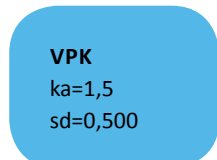
Ensimmäisen yksikön hälytysvahvuus oli yksikönjohtajien osalta 85,5 prosentissa palokuntavastauksia 1 yksikönjohtaja (VPK:ien osalta 81,7 % ja PVPK:ien osalta 91,5 %). Mikäli vastauksia tarkastellaan keskiarvon ja mediaanin avulla, niin ensimmäisen yksikön hälytysvahvuus oli yksikönjohtajien osalta keskimäärin 0,9 yksikönjohtajaa (mediaani 1 yksikönjohtaja). VPK:ien osalta 0,8 yksikönjohtajaa (mediaani 1 yksikönjohtaja) ja PVPK:ien osalta 1,0 yksikönjohtajaa (mediaani 1 yksikönjohtaja).

Ensimmäisen yksikön miehistövahvuus oli kummassakin tarkasteluryhmässä tyypillisesti (moodi) 2 henkilöä. Keskiarvotarkastelussa VPK:ien miehistövahvuus oli 2,1 henkilöä (mediaani 2 henkilöä) ja PVPK:ien osalta 2,3 henkilöä (mediaani 2 henkilöä). Prosentuaalisesti tarkasteltuna VPK:ien ensimmäisen yksikön miehistövahvuus oli 72,1 prosentissa ja PVPK:ien osalta 67,8 prosentissa 1–2 henkilöä.

3.9.1 ENSIVASTETEHTÄVIIN OSALLISTUVAT PALOKUNNAT

Tekeekö palokuntasi ensivastetehtäviä?

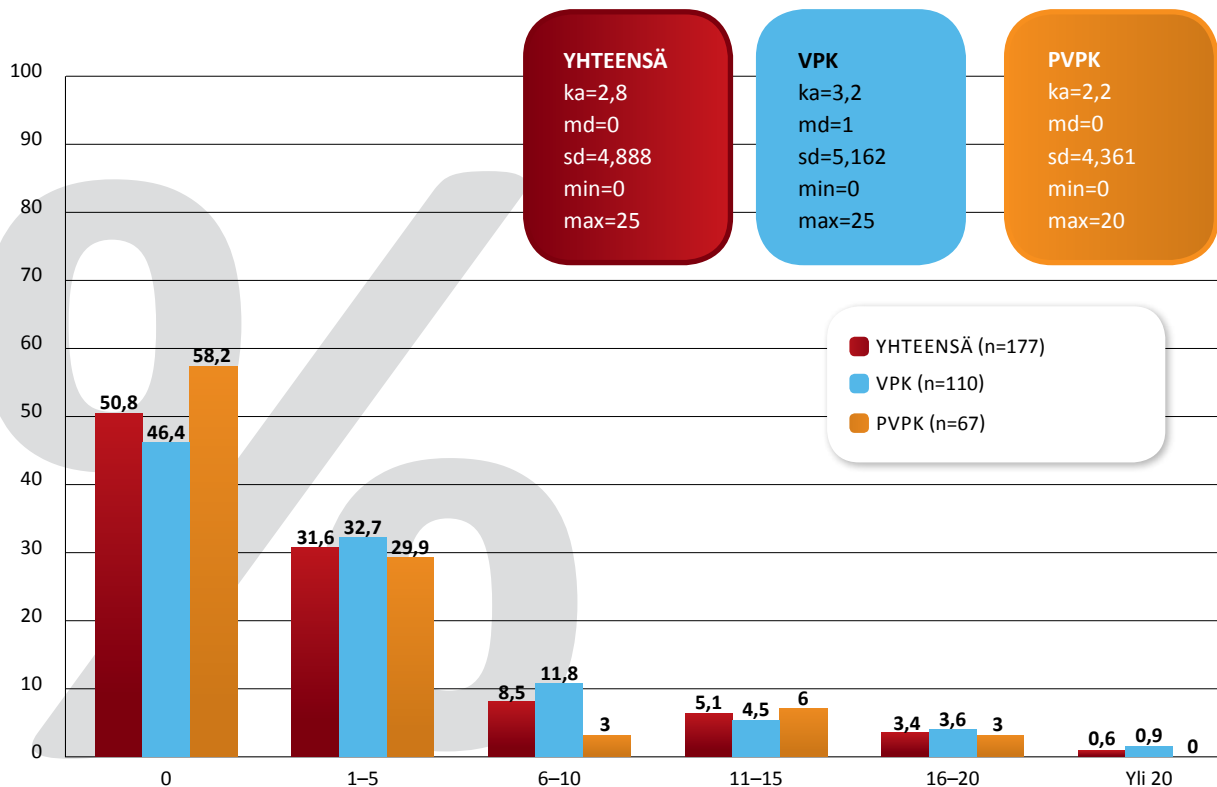
Kaikki vastaajat (n=327) %

3.9.2 AINOASTAAN ENSIVASTETEHTÄVIIN OSALLISTUVAT HENKILÖT

Kuinka monta henkilöä palokunnassa osallistuu VAIN ensivastetehtäviin (suoritettu ensivastekoulutus / terveydenhoidon tutkinnon perusteella)?

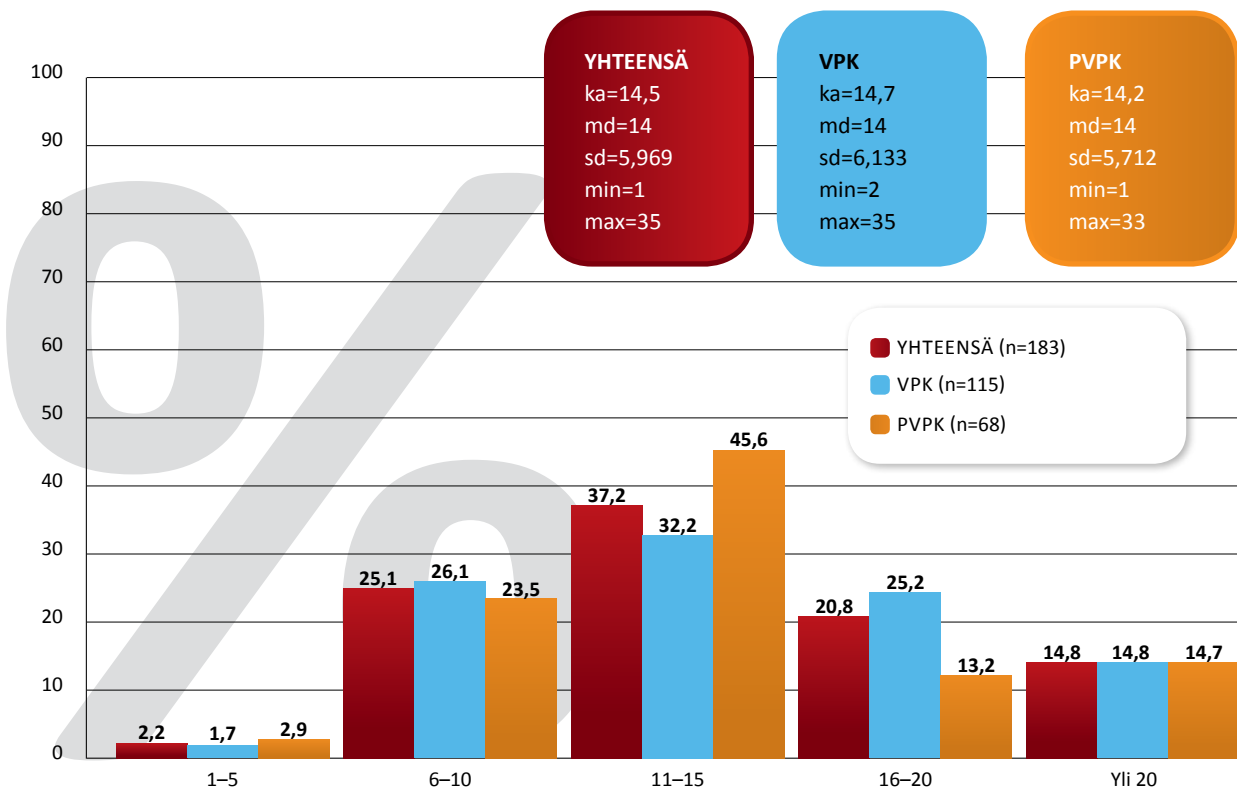
Kaikki vastaajat, jotka ilmoittaneet palokunnan tekevän ensivastetehtäviä (n=183) %

3.9.3 ENSIVASTETEHTÄVIIN OSALLISTUVAT HENKILÖT

Kuinka monta henkilöä palokunnassa osallistuu KOKONAISUUDESSAAN ensivastetehtäviin?

Kaikki vastaajat, jotka ilmoittaneet palokunnan tekevän ensivastetehtäviä (n=183) %

3.9.4 ENSIMMÄISEN YKSIKÖN LÄHTÖVALMIUS JA -VAHVUUS (ENSIVASTE) 1/3

Mikä on ensivastesopimuksessa (palokunnassa, jossa ei ole ensivastesopimusta vaan henkilökohtaiset sopimukset tai aikaa ei muuten ole sovittu, vastataan tavoitelähtövalmius ja tavoitehälytysvahvuus hälytykseen lähettäessä) ensimmäisen yksikön sovittu lähtövalmius ja hälytysvahvuus?

Kaikki vastaajat, jotka ilmoittaneet palokunnan tekevän ensivastetehtäviä (n=183) %

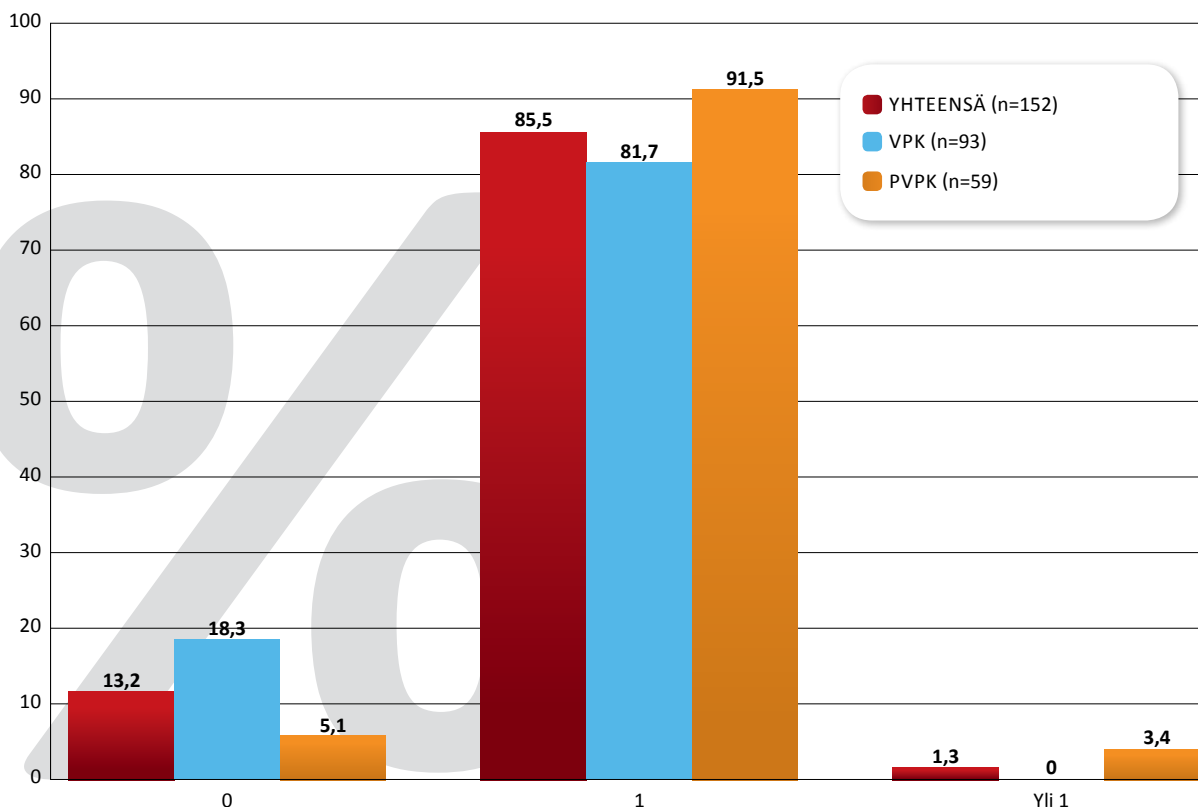

3.9.5 ENSIMMÄISEN YKSIKÖN LÄHTÖVALMIUS JA -VAHVUUS (ENSIVASTE) 2/3

Mikä on ensivastesopimuksessa (palokunnassa, jossa ei ole ensivastesopimusta vaan henkilökohtaiset sopimukset tai aikaa ei muuten ole sovittu, vastataan tavoitelähtövalmius ja tavoitehälytysvahvuus hälytykseen lähdeettäessä) ensimmäisen yksikön sovittu lähtövalmius ja hälytysvahvuus?

Kaikki vastaajat, jotka ilmoittaneet palokunnan tekevän ensivastetehtäviä (n=183) %

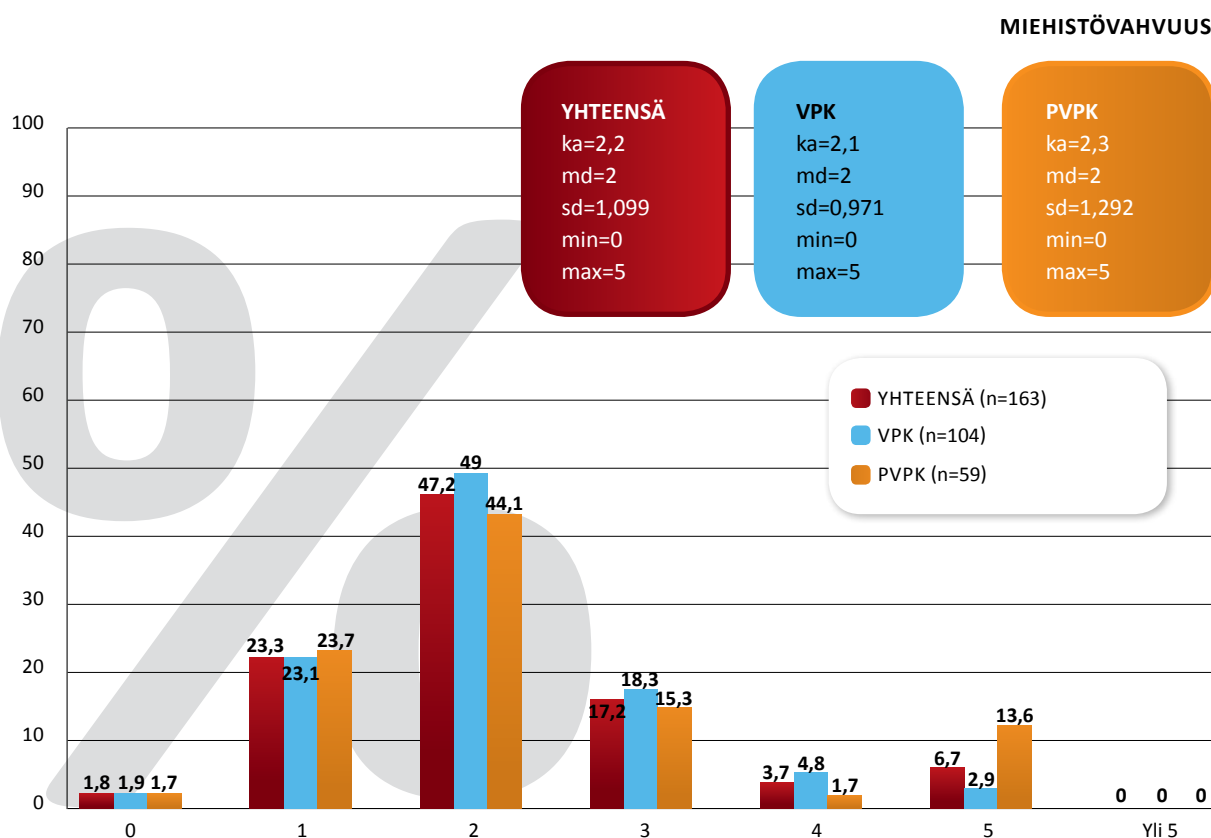
YKSIKÖNJOHTAJAA

3.9.6 ENSIMMÄISEN YKSIKÖN LÄHTÖVALMIUS JA -VAHVUUS (ENSIVASTE) 3/3

Mikä on ensivastesopimuksessa (palokunnassa, jossa ei ole ensivastesopimusta vaan henkilökohtaiset sopimukset tai aikaa ei muuten ole sovittu, vastataan tavoitelähtövalmius ja tavoitehälytysvahvuus hälytykseen lähdeettäessä) ensimmäisen yksikön sovittu lähtövalmius ja hälytysvahvuus?

Kaikki vastaajat, jotka ilmoittaneet palokunnan tekevän ensivastetehtäviä (n=183) %

3.10 LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS (YHTEENVETO)

Palokuntasopimuksessa määritelty ensimmäisen yksikön sovittu lähtövalmiusvaatimus (tavoitelähtöaika palokunnassa, jossa ei ole tätä sovittu) oli kaikkien vastanneiden osalta yhteensä keskimäärin 8,16 minuuttia (mediaani 5 minuuttia), VPK:ien osalta 9,07 minuuttia (mediaani 8 minuuttia) ja PVPK:ien osalta 5,31 minuuttia (mediaani 5 minuuttia). Prosentuaalisesti yhteensä 47,4 % VPK:ien ja peräti 90,3 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti palokunnan lähtövalmiusvaatimuksen olevan enintään 5 minuuttia. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskijajonta etenkin VPK:ien vastausten osalta.

Palokuntasopimuksessa määritelty ensimmäisen yksikön hälytysvahvuus (tai tavoitevahvuus) oli yksikönjohtajien osalta 95,4 prosentissa palokuntavastauksia 1 yksikönjohtaja (VPK:ien osalta 96,1 % ja PVPK:ien osalta 93,2 %). Mikäli vastauksia tarkastellaan keskiarvon ja mediaanin avulla, niin ensimmäisen yksikön hälytysvahvuus oli yksikönjohtajien osalta kummassakin tarkasteluryhmässä 1,0 yksikönjohtaja (mediaani 1 yksikönjohtaja).

Palokuntasopimuksessa määritelty ensimmäisen yksikön miehistövahvuus (tai tavoitevahvuus) oli tyypillisesti (moodi) kummassakin tarkasteluryhmässä 3 henkilöä. Keskiarvotarkastelussa VPK:ien miehistövahvuus oli 3,1 henkilöä (mediaani 3 henkilöä) ja PVPK:ien osalta 3,0 henkilöä (mediaani 3 henkilöä). Prosentuaalisesti tarkasteltuna VPK:ien ensimmäisen yksikön miehistövahvuus oli 75,8 prosentissa ja PVPK:ien osalta 68,9 prosentissa 1-3 henkilöä.

Vastaajien palokunnissa oli arkisin kello 07–17 keskimäärin 5,5 (mediaani 5 henkilöä) hälytyskelpoista jäsentä. VPK:ien osalta jäseniä oli keskimäärin 5,9 henkilöä (mediaani 5 henkilöä) ja PVPK:ien osalta 4,3 henkilöä (mediaani 4 henkilöä). Prosentuaalisesti 57,8 % VPK:ien ja 61,8 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti hälytyskelpoisten jäsenten määräksi 1–5 henkilöä. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskihajonta.

Vastaajien palokunnissa oli arkisin kello 17–07 ja viikonloppuisin mukaan luettuna pyhäpäivisin keskimäärin 11,4 (mediaani 10) hälytyskelpoista jäsentä. VPK:ien osalta jäseniä oli keskimäärin 12,0 (mediaani 10) ja PVPK:ien osalta 9,7 (mediaani 10). Prosentuaalisesti 46,5 % VPK:ien ja 44,4 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti hälytyskelpoisten jäsenten määräksi 6–10 henkilöä. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskihajonta.

Vastaajien arvioidessa palokuntansa todellista lähtövalmiutta ja hälytysvahvuutta arkipäivisin kello 07–17, muodostui lähtövalmiusajaksi kaikkien vastanneiden osalta yhteensä keskimäärin 8,17 minuuttia (mediaani 6 minuuttia). VPK:ien osalta lähtövalmius oli 9,09 minuuttia (mediaani 7 minuuttia) ja PVPK:ien osalta 5,42 minuuttia (mediaani 5 minuuttia). Prosentuaalisesti yhteensä 34,3 % VPK:ien ja 64,6 prosentti PVPK:ien vastaajista ilmoitti palokunnan todellisen lähtövalmiuden olevan enintään 5 minuuttia. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskihajonta etenkin VPK:ien osalta.

Yksikönjohtajien osalta todellinen lähtövahvuus arkipäivisin kello 07–17 oli 78,9 prosentissa vastauksia 1 yksikönjohtaja (VPK:ien osalta 79,1 % ja PVPK:ien osalta 78,4 %). Mikäli vastauksia tarkastellaan keskiarvon ja mediaanin avulla, niin yksikönjohtajien vahvuus oli VPK:ien osalta keskimäärin 1,1 yksikönjohtajaa (mediaani 1 yksikönjohtaja) ja PVPK:ien osalta keskimäärin 1,3 yksikönjohtajaa (mediaani 1 yksikönjohtaja).

Palokuntien miehistövahvuus oli arkipäivisin kello 07–17 keskimäärin 3,3 henkilöä (mediaani 3 henkilöä). Eroa miehistövahvuuksissa VPK:ien ja PVPK:ien välillä ei juuri ollut (VPK:ien osalta miehistövahvuus oli 3,3 henkilöä / mediaani 3 henkilöä ja PVPK:ien osalta 3,2 henkilöä / mediaani 3 henkilöä). Prosentuaalisesti yhteensä 87,9 % VPK:ien ja 88,5 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti miehistövahvuuden olevan 1–5 henkilöä. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten melko voimakas keskihajonta.

Vastaajien arvioidessa palokuntansa todellista lähtövalmiutta ja hälytysvahvuutta arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivisin, muodostui lähtövalmiusajaksi kaikkien vastanneiden osalta yhteensä keskimäärin 7,17 minuuttia (mediaani 6 minuuttia). VPK:ien osalta lähtövalmius oli 7,45 minuuttia (mediaani 6 minuuttia) ja PVPK:ien osalta 5,47 minuuttia (mediaani 5 minuuttia). Prosentuaalisesti yhteensä 44,4 % VPK:ien ja 60,3 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti palokunnan todellisen lähtövalmiuden olevan enintään 5 minuuttia. Lähtöajat olivat VPK:ien osalta melko paljon nopeampia, kuin arkisin kello 07–17. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten melko voimakas keskihajonta etenkin VPK:ien osalta.

Yksikönjohtajien osalta todellinen lähtövahvuus arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivisin, oli 56,2 prosentissa palokuntavastauksia 1 yksikönjohtaja (VPK:ien osalta 55,7 % ja PVPK:ien osalta 57,9 %). Keskiarvo ja mediaanitarkastelussa yksikönjohtajien vahvuus oli VPK:ien osalta keskimäärin 1,7 yksikönjohtajaa (mediaani 1 yksikönjohtaja) ja PVPK:ien osalta keskimäärin 2,0 yksikönjohtajaa (mediaani 1 yksikönjohtaja). Yksikönjohtajien vahvuus oli arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivisin huomattavasti korkeampi, kuin arkipäivisin kello 07–17. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten melko voimakas keskihajonta etenkin PVPK:ien osalta.

Palokuntien miehistövahvuus oli arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivisin kello 07–17 keskimäärin 6,2 henkilöä (mediaani 5 henkilöä). VPK:ien osalta miehistövahvuus oli keskimäärin 6,4 henkilöä (mediaani 6 henkilöä) ja PVPK:ien osalta keskimäärin 5,4 henkilöä (mediaani 5 henkilöä). Prosentuaalisesti yhteensä 46,9 % VPK:ien ja 60,3 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti miehistövahvuuden olevan 1–5 henkilöä ja 45,3 % VPK:ien ja 34,6 % PVPK:ien

vastaajien 6–10 henkilöä. Miestövahvuus oli arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivisin huomattavasti korkeampi kuin arkipäivisin kello 07–17. Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskihajonta.

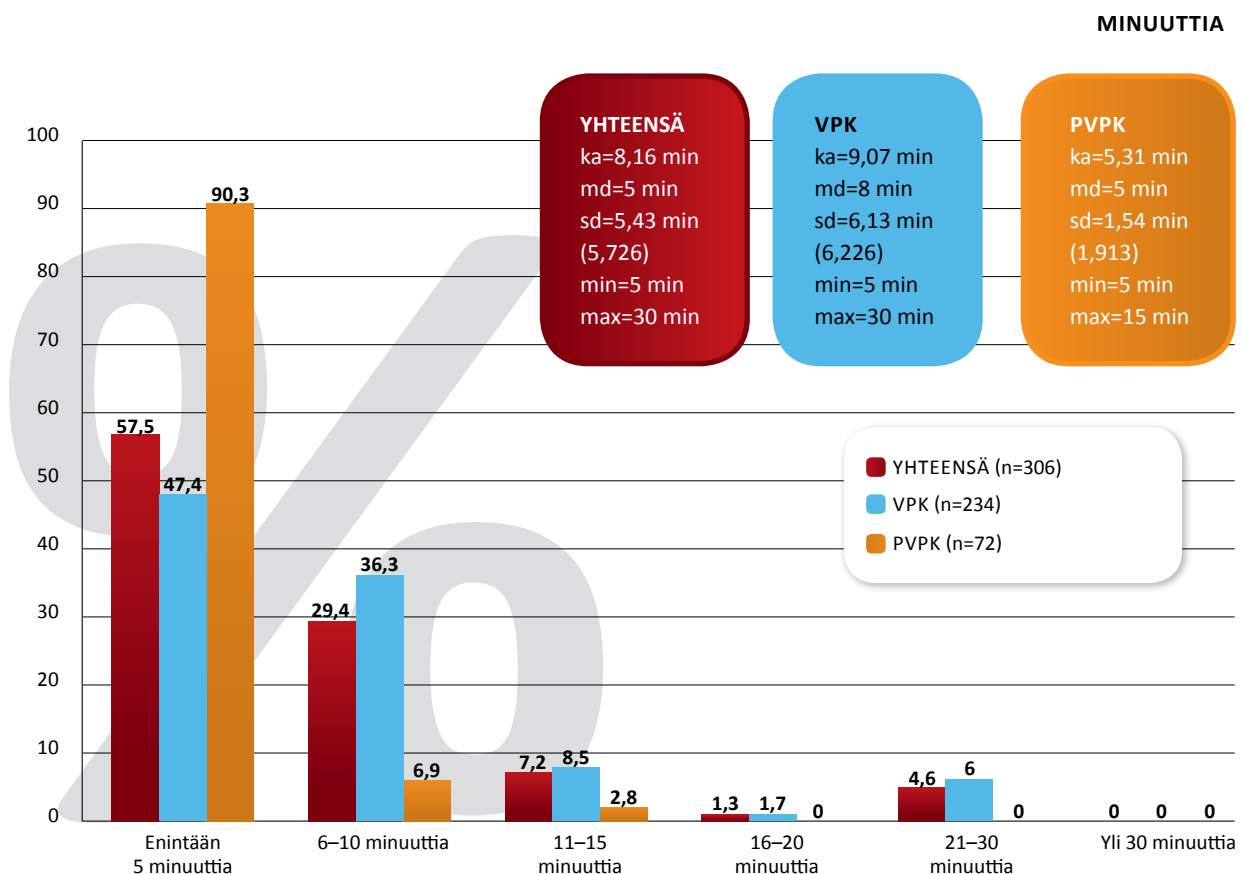
Kaikista vastaajista yhteensä 61,1 % ilmoitti hälytyskelpoisia yksikönjohtajia olevan palokunnassa 1–5 henkilöä. 35,4 % VPK:ien ja 35,5 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti yksikönjohtajia olevan enemmän kuin 5 henkilöä. Keskiarvallisesti tarkasteltuna yksikönjohtajia oli VPK:ssa keskimäärin 5,1 (mediaani 5) ja PVPK:ssa 4,5 (mediaani 4). Tulosta tarkasteltaessa tulee huomioida vastausten voimakas keskihajonta.

Lähes kolmannes (31,9 %) kaikista vastaajista ilmoitti, että palokunnassa oli hälytysjärjestelmä myös muiden, kuin hälytyskelpoisten, mutta kuitenkin työkykyisten hälyttämiseksi. Hälytysjärjestelmä löytyi useimmiten VPK:sta (33,1 %). PVPK:ien vastaajista 28,4 % ilmoitti, että palokunnasta löytyi hälytysjärjestelmä.

3.10.1 ENSIMMÄISEN YKSIKÖN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS 1/3

Mikä on palokuntasopimuksessa ensimmäisen yksikön lähtövalmiusvaatimus ja hälytysvahvuus (palokunnassa, jossa ei ole tätä sovittu – mikä on tavoitelähtöaika ja tavoitevahvuus)?

Kaikki vastaajat (n=327) %

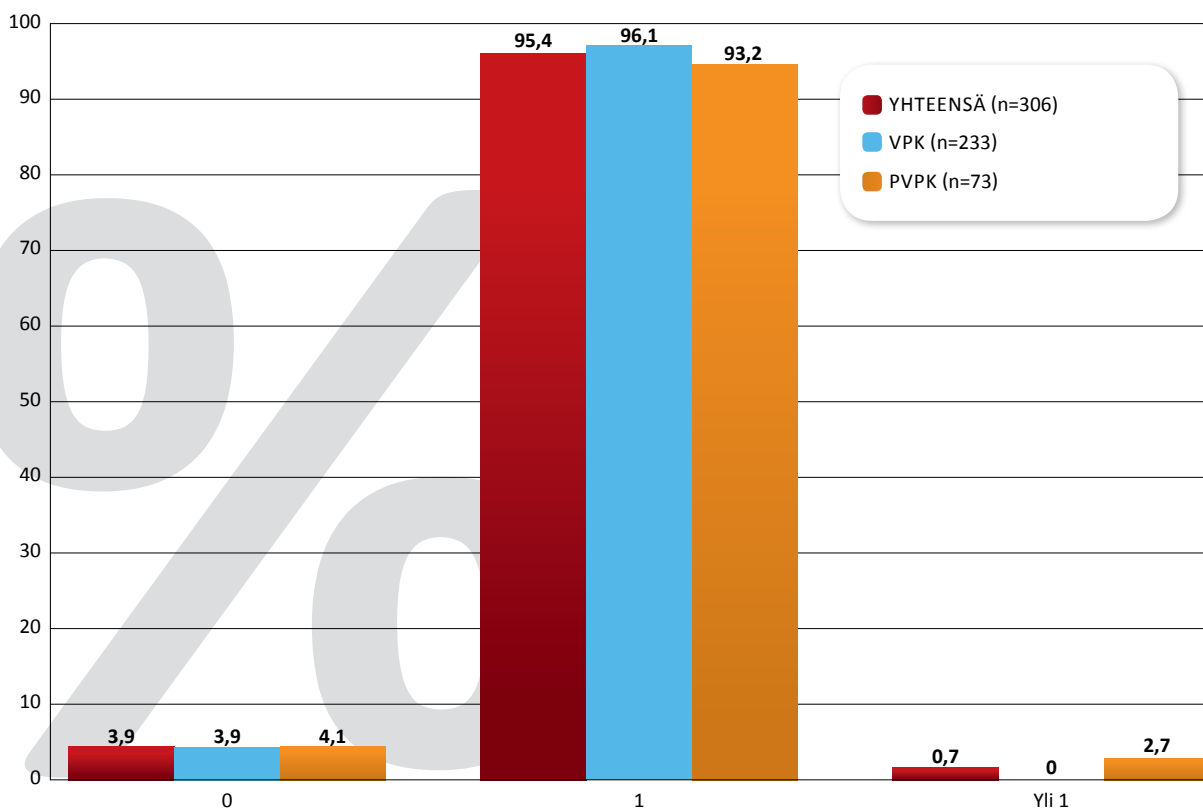
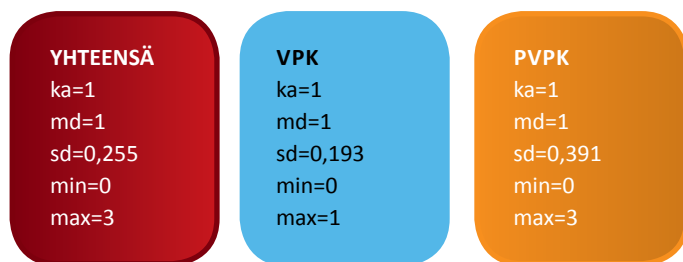

3.10.2 ENSIMMÄISEN YKSIKÖN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS 2/3

Mikä on palokuntasopimuksessa *ensimmäisen yksikön lähtövalmiusvaatimus* ja hälytysvahvuus (palokunnassa, jossa ei ole tätä sovittu – mikä on tavoitelähtöaika ja tavoitevahvuus)?

Kaikki vastaajat (n=327) %

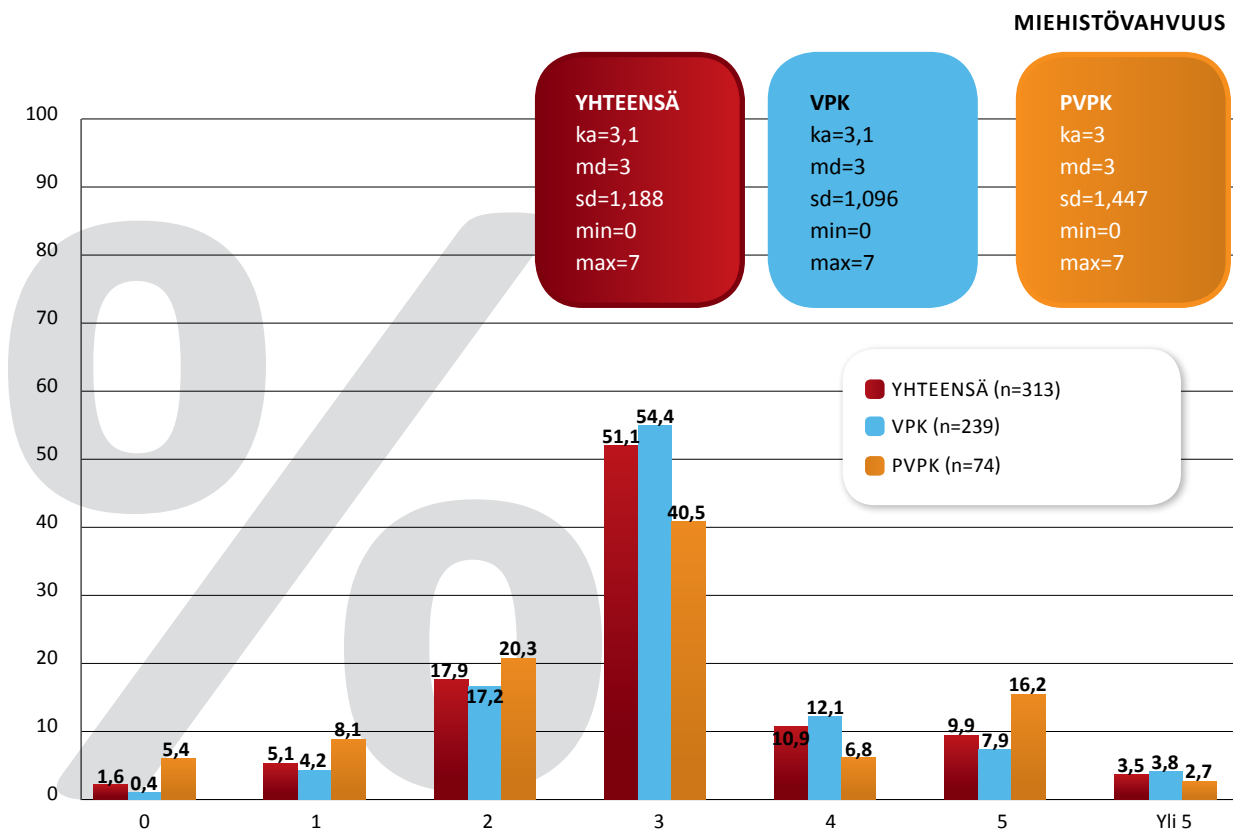
YKSIKÖNJOHTAJAA

3.10.3 ENSIMMÄISEN YKSIKÖN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS 3/3

Mikä on palokuntasopimuksessa ensimmäisen yksikön lähtövalmiusvaatimus ja hälytysvahvuus (palokunnassa, jossa ei ole tätä sovittu – mikä on tavoitelähtöaika ja tavoitevahvuus)?

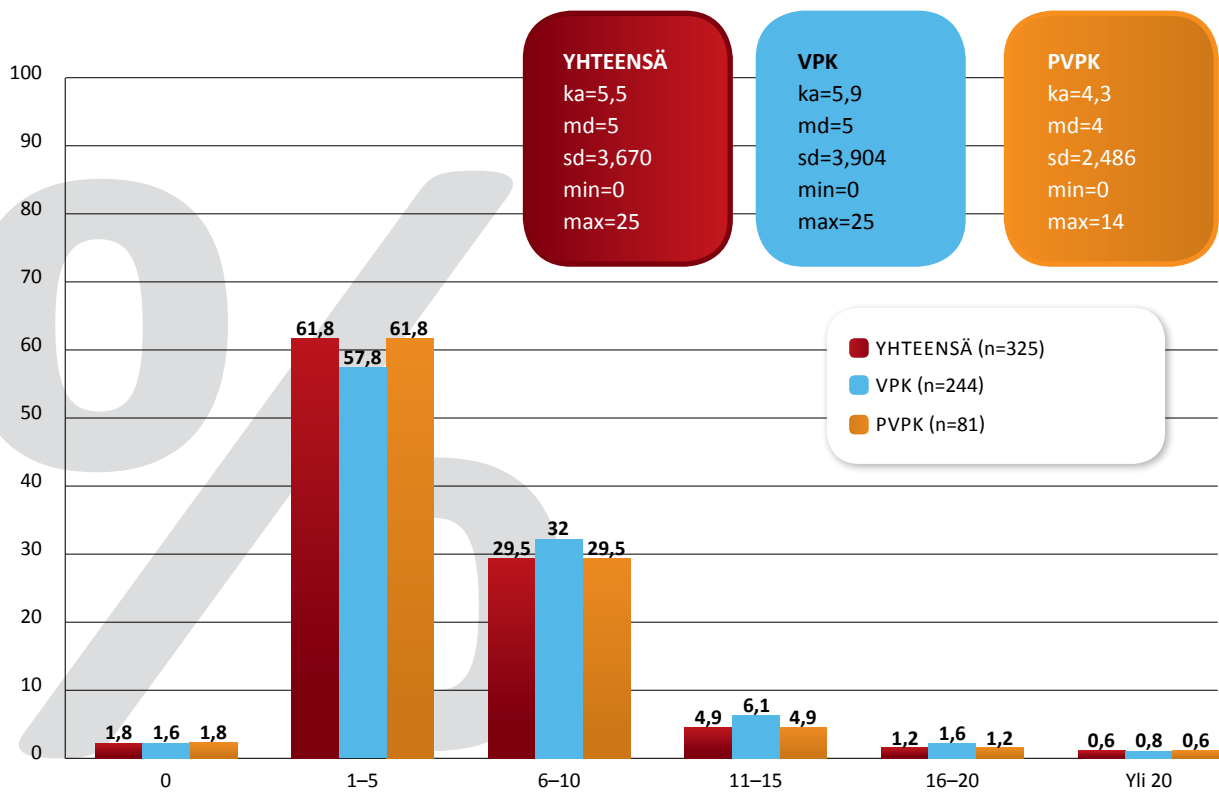
Kaikki vastaajat (n=327) %

3.10.4 HÄLYTYSKELPOISET JÄSENET ARKISIN 07–17

Kuinka monta hälytyskelpoista jäsentä on palokunnassasi käytössä keskimäärin arkipäivisin kello 07–17?

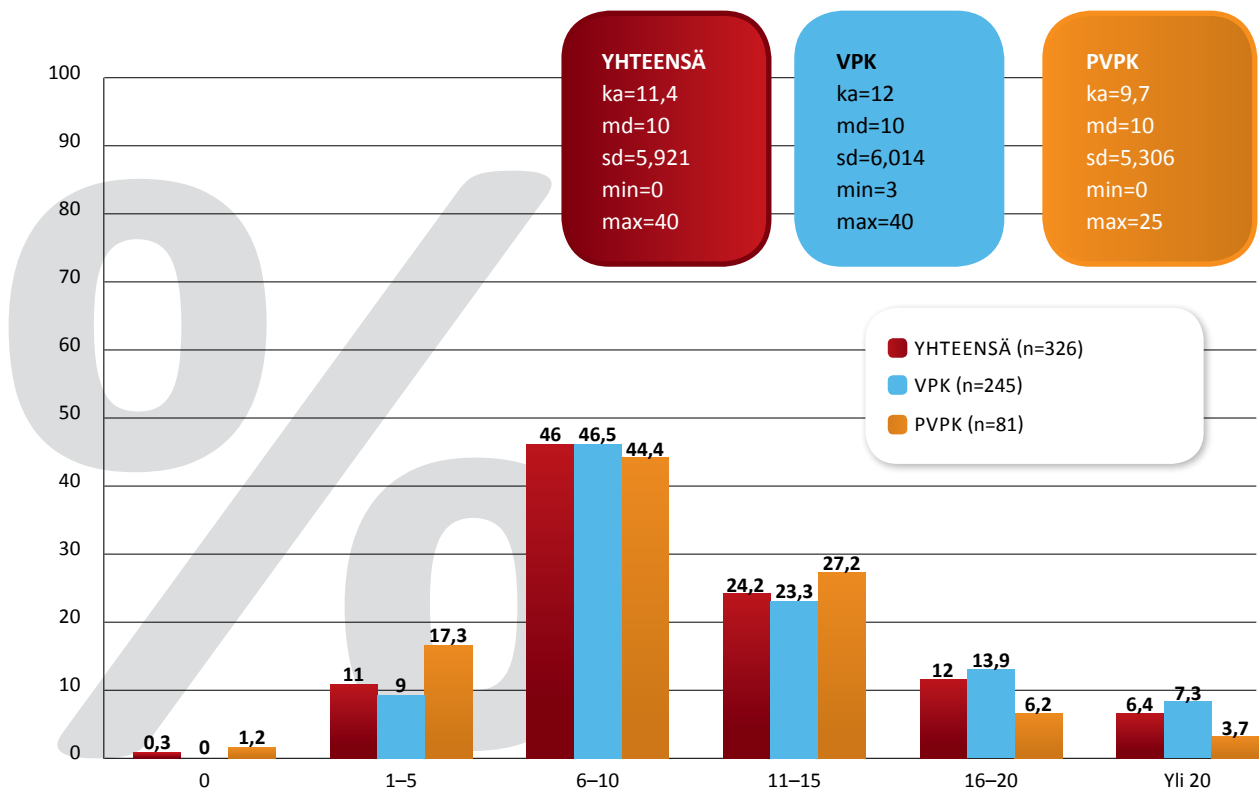
Kaikki vastaajat (n=327) %

3.10.5 HÄLYTYSKELPOISET JÄSENET MUINA AIKONA

Kuinka monta hälytyskelpoista jäsentä on palokunnassasi käytössä keskimäärin arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivät?

Kaikki vastaajat (n=327) %

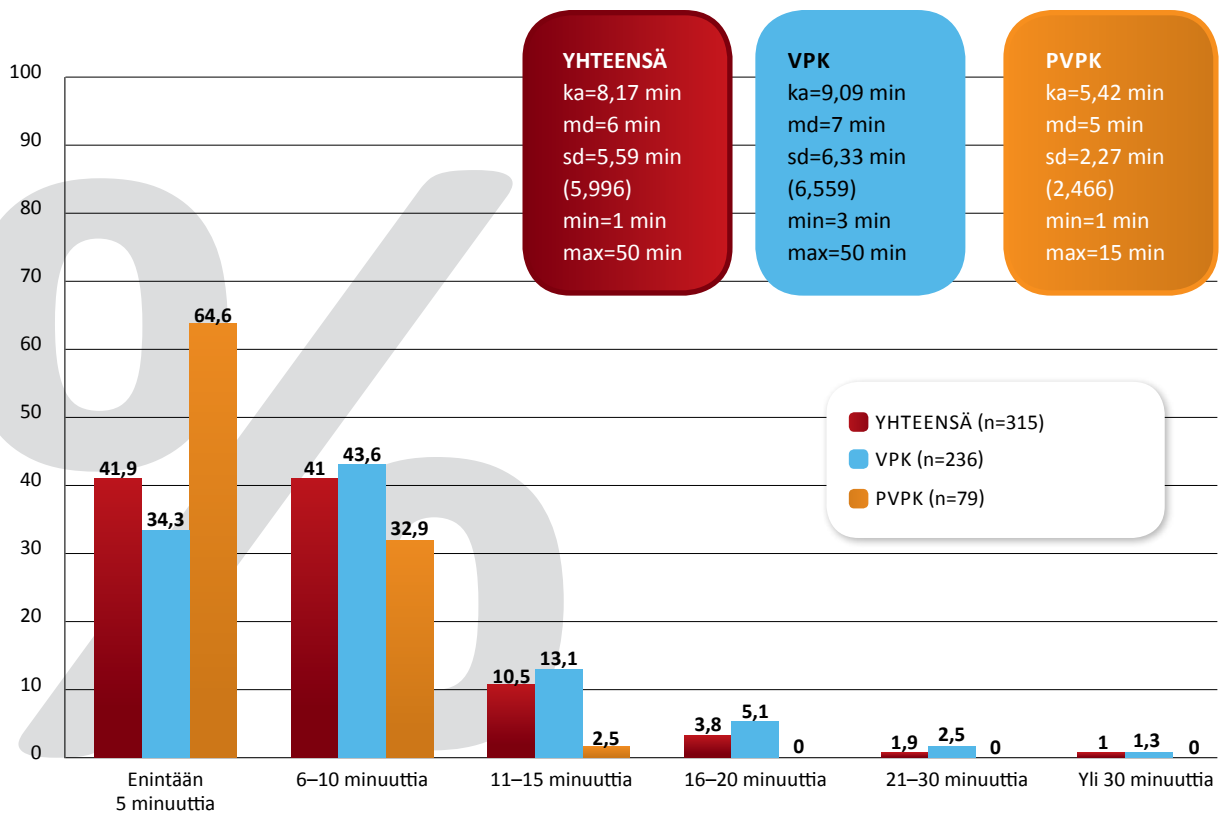

3.10.6 TODELLINEN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS ARKISIN 07–17 1/3

Mikä on arviosi mukaan palokuntasi todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkipäivisin kello 07–17?

Kaikki vastaajat (n=327) %

MINUUTTIA

3.10.7 TODELLINEN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS ARKISIN 07–17 2/3

Mikä on arviosi mukaan palokuntasi todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkipäivisin kello 07–17?

Kaikki vastaajat (n=327) %

YKSIKÖNJOHTAJAA

YHTEENSÄ

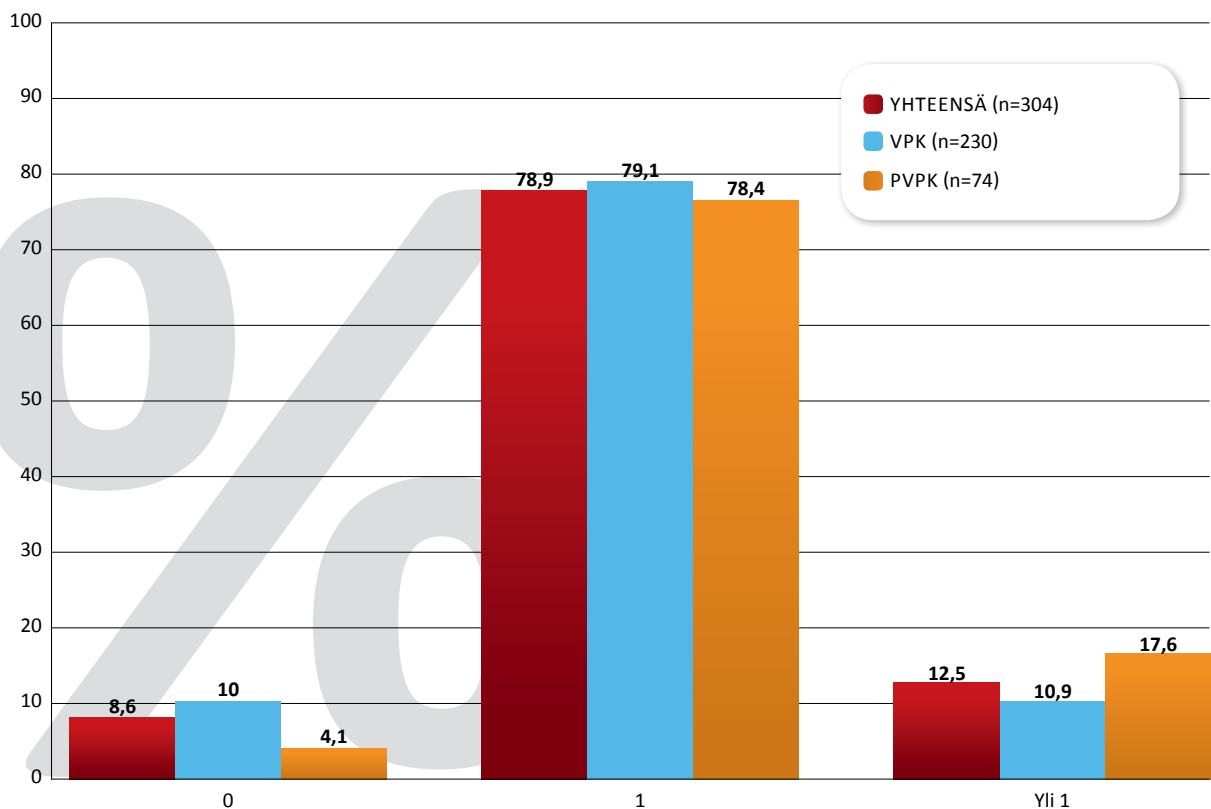
ka=1,2
md=1
sd=0,831
min=0
max=7

VPK

ka=1,1
md=1
sd=0,762
min=0
max=7

PVPK

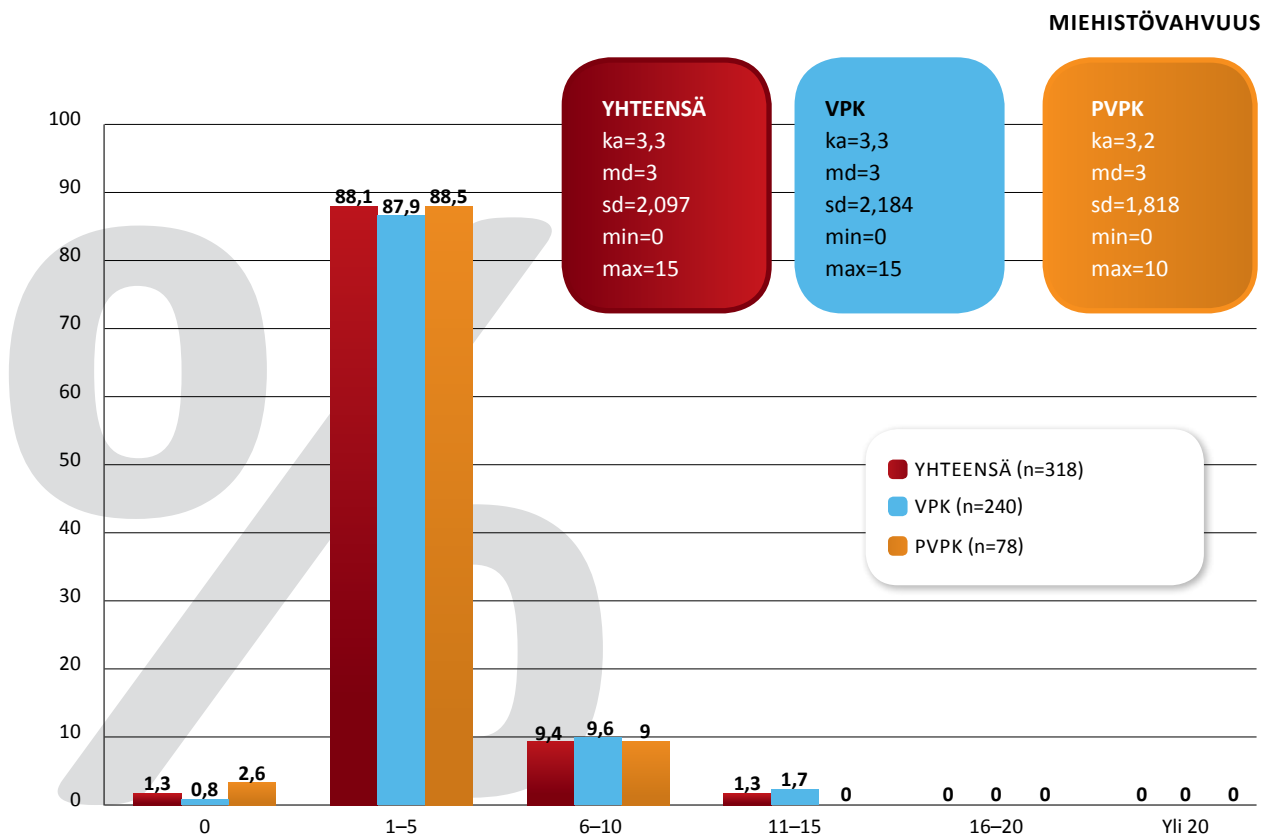
ka=1,3
md=1
sd=0,997
min=0
max=5

3.10.8 TODELLINEN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS ARKISIN 07–17 3/3

Mikä on arviosi mukaan palokuntasi todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkipäivisin kello 07–17?

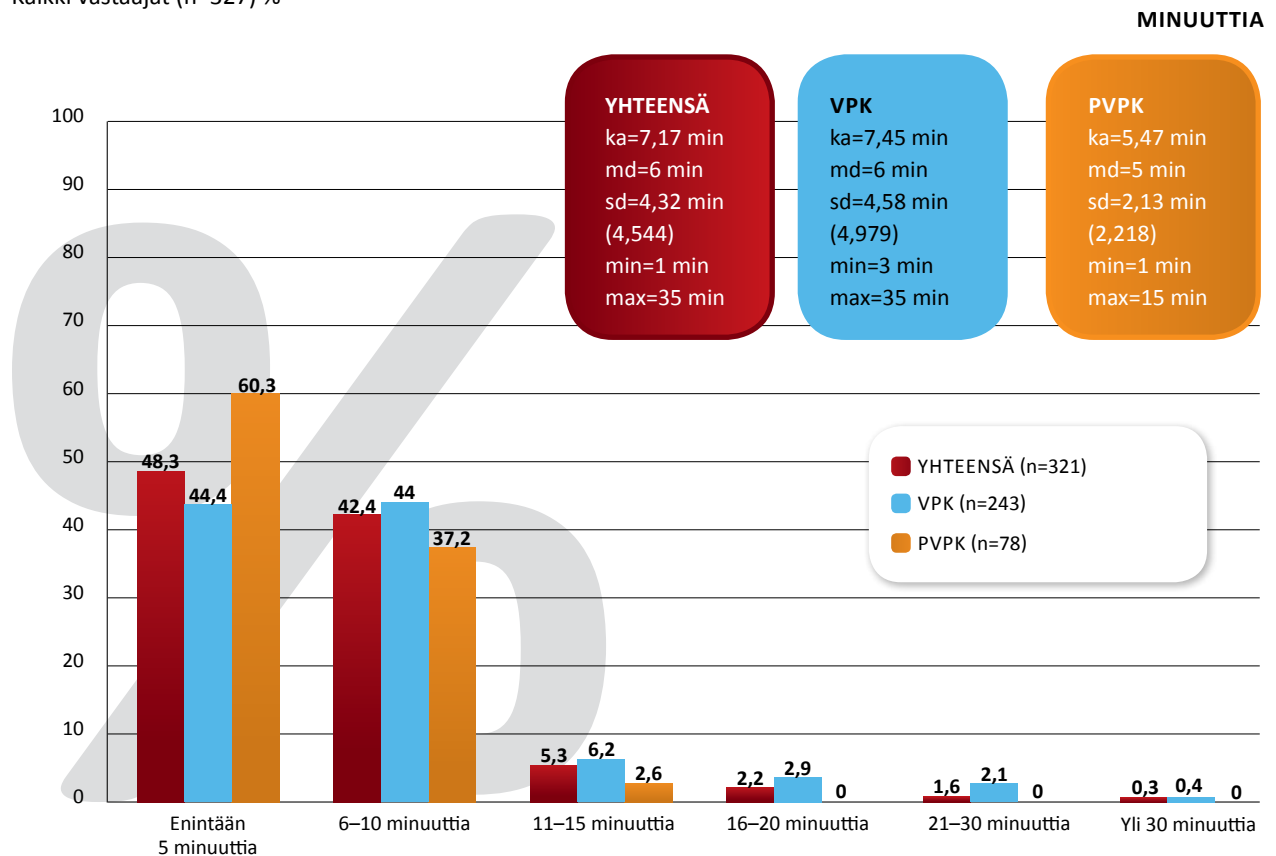
Kaikki vastaajat (n=327) %

3.10.9 TODELLINEN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS MUINA AIKONA 1/3

Mikä on arviosi mukaan palokuntasi todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivät?

Kaikki vastaajat (n=327) %

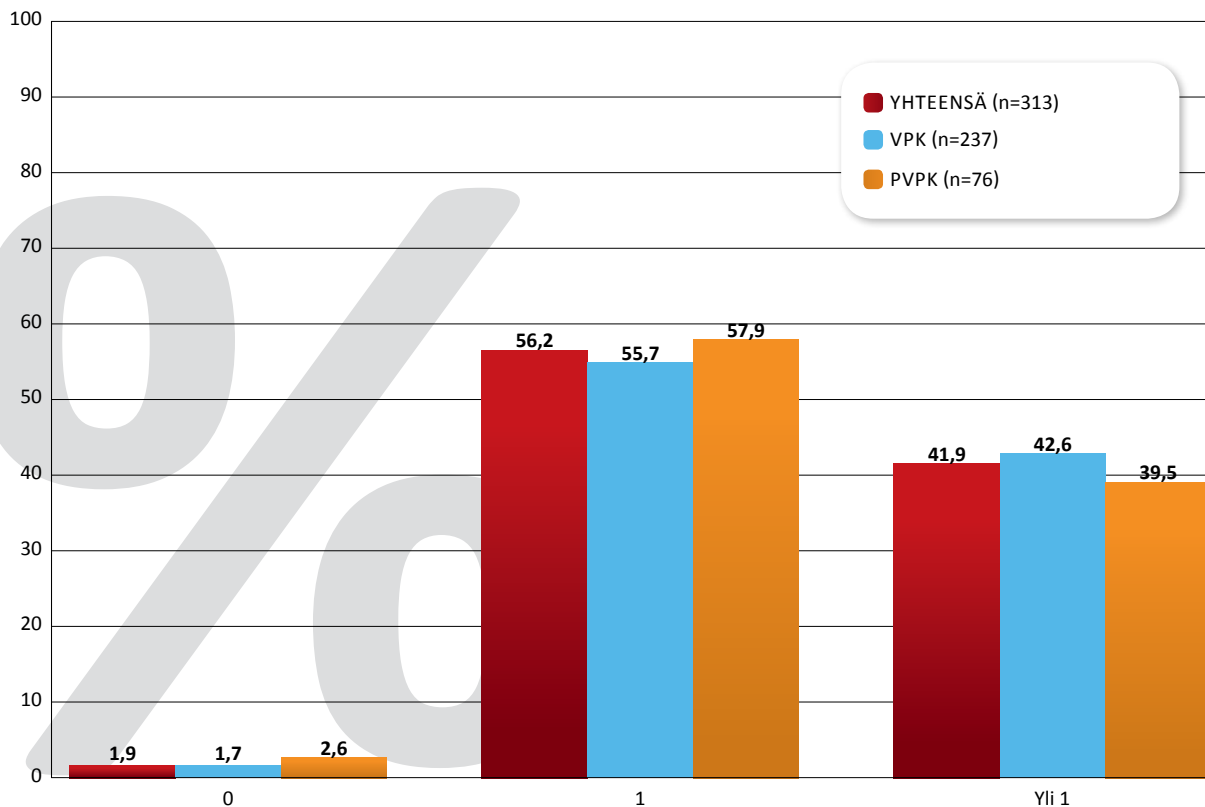
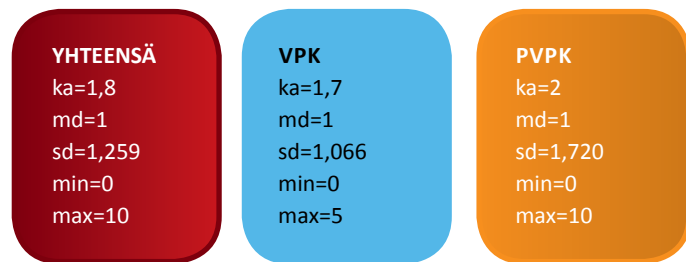

3.10.10 TODELLINEN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS MUINA AIKONA 2/3

Mikä on arviosi mukaan palokuntasi todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivät?

Kaikki vastaajat (n=327) %

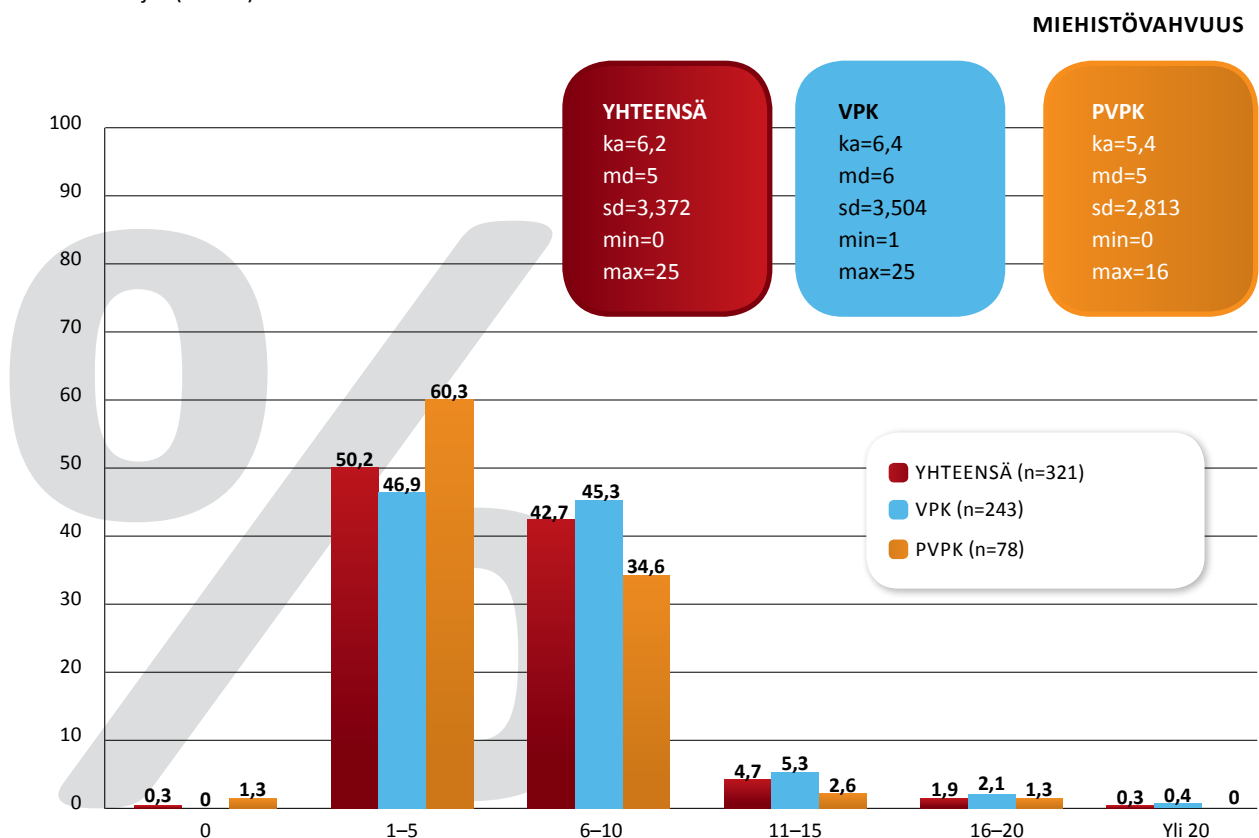
YKSIKÖNJOHTAJAA

3.10.11 TODELLINEN LÄHTÖVALMIUS JA HÄLYTYSVAHVUUS MUINA AIKOINA 3/3

Mikä on arviosi mukaan palokuntasi todellinen lähtövalmius ja hälytysvahvuus arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivät?

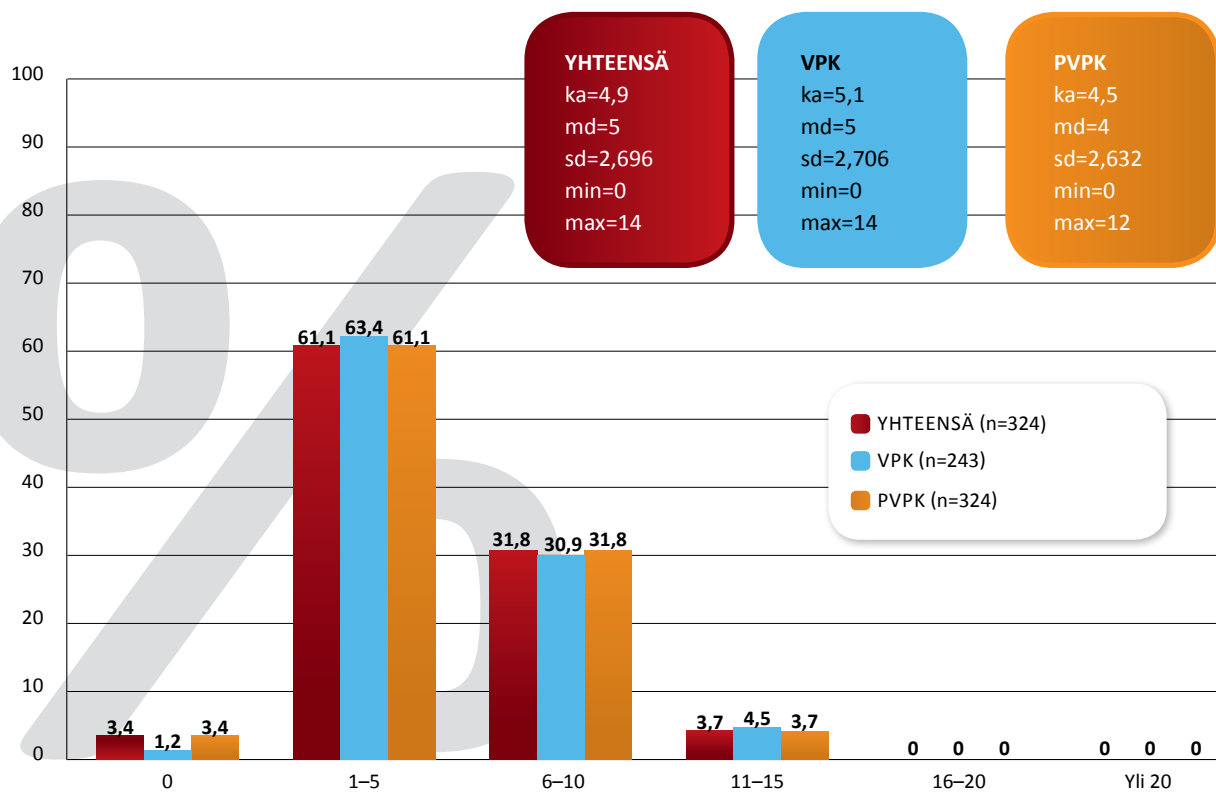
Kaikki vastaajat (n=327) %

3.10.12 YKSIKÖNJOHTAJAT PALOKUNNISSA

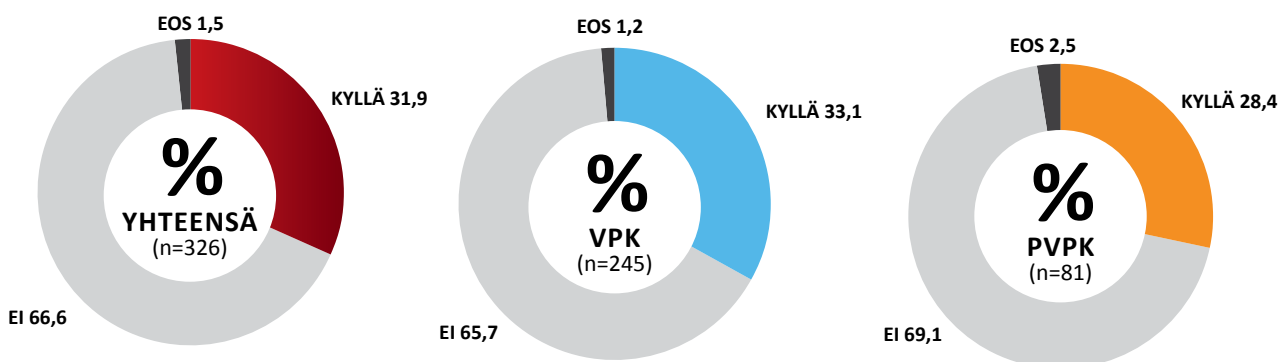
Montako koulutettua ja hälytyskelpoista yksikönjohtajaa on palokunnassasi?

Kaikki vastaajat (n=327) %

3.11 HÄLYTYSJÄRJESTELMÄ MUIDEN TYÖKYKYISTEN HÄLYTTÄMISEKSI

Onko palokunnassasi hälytysjärjestelmä myös muiden, kuin hälytyskelpoisten, mutta kuitenkin työkykyisten hälyttämiseksi? Kaikki vastaajat (n=327) %

3.12 HENKILÖSTÖRESURSSIEN RIITTÄVYYS (YHTEENVETO)

VASTAAJIEN MIELESTÄ KOLME KESKEISINTÄ KEINOAA, JOILLA PALOKUNTA VARMISTAA RIITTÄVÄN HENKILÖSTÖRESURSSIN HÄLYTYSTEHTÄVIIN, OLIVAT YHTEENLASKETTUIJEN TULOSTEN OSALTA:

1. Jatkuva rekryointi (62,8 % vastaajista).
2. Hälytysosaston riittävä koko/vahvuus (61,0 % vastaajista).
3. TYKY-toiminta (59,1 % vastaajista).

VPK: IEN OSALTA KOLME KESKEISINTÄ KEINOAA OLIVAT:

1. Jatkuva rekryointi (66,5 % vastaajista).
2. Hälytysosaston riittävä koko/vahvuus (63,7 % vastaajista).
3. TYKY-toiminta (63,7 % vastaajista).

PVPK: IEN OSALTA KOLME KESKEISINTÄ KEINOAA OLIVAT:

1. Yksikönjohtajavarallaolo (67,9 % vastaajista).
2. Miehistövarallaolo (60,3 % vastaajista).
3. Hälytysosaston riittävä koko/vahvuus (52,6 % vastaajista).

Tutkimuksen lopuksi vastaajilta kysyttiin, tulisiko yhteiskunnan tai pelastuslaitoksen tukea jollakin tavalla palokuntien lähtövarmuutta.

VPK:ien osalta vastaajat mainitsivat mm, että yhteiskunnan tulisi mahdollistaa työssäkäyvien lähteminen hälytystehtäviin työaikana (mm. tuki työnantajalle/työntekijälle, joustavuus -> pelastuslaitosten yhteydenpito työnantajiin). Vastaavasti VPK-toimintaan tulisi voida osallistua ilman pelkoa mahdollisen työttömyyskorvauksen menettämisestä. Myös pelastuslaitosten koulutusapu, kaluston ajanmukaisuus ja kunto sekä kunnollinen hälytysjärjestelmä esiintyivät useissa vastauksissa, kuten myös tarve parempiin korvauksiin alan henkilöstölleen asettamien vaatimusten tiukentua.

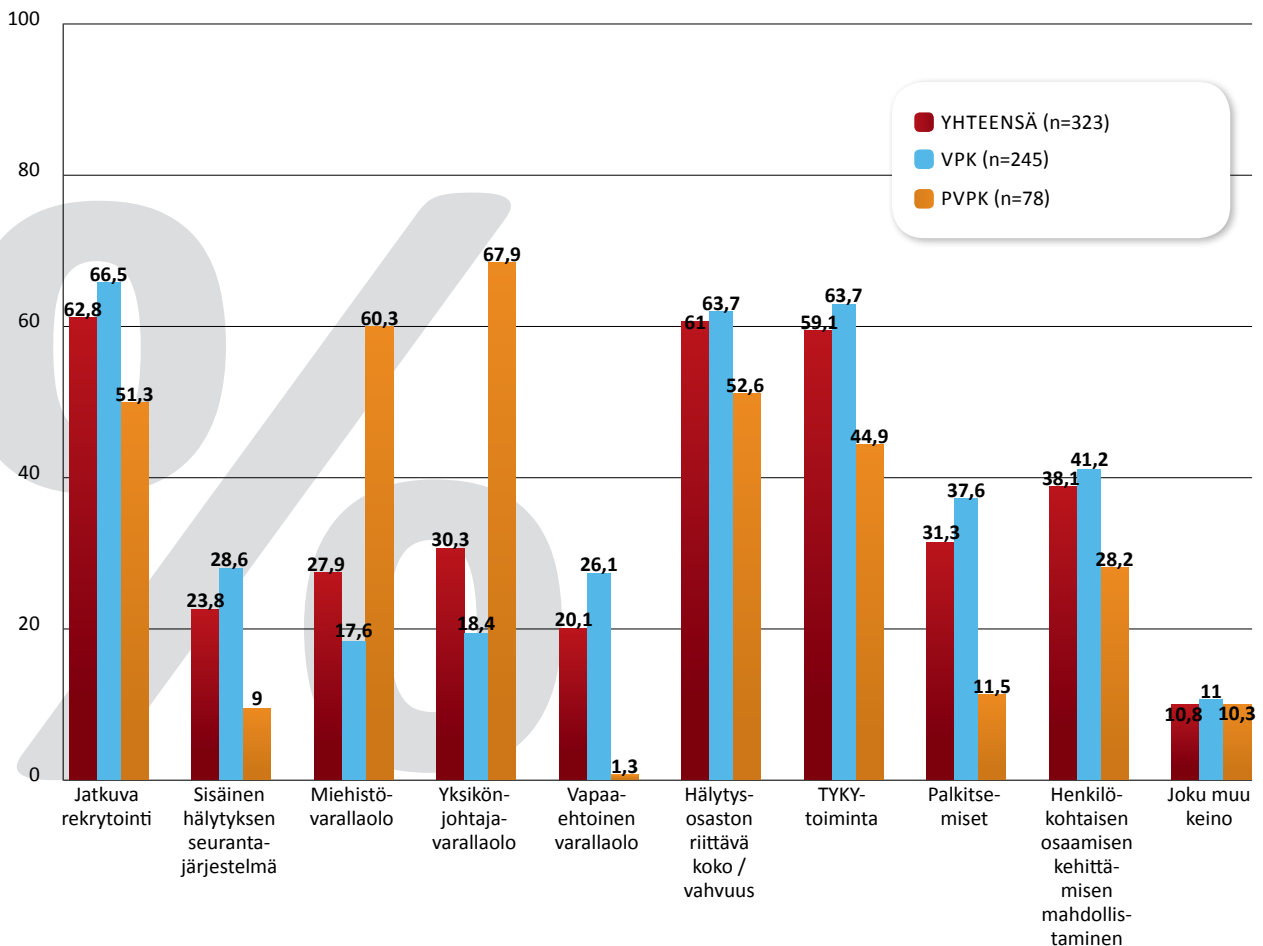
PVPK:ien vastauksissa esiintyi niin ikään, että yhteiskunnan tulisi mahdollistaa parempi työssäkäyvien lähteminen hälytystehtäviin työaikana. Vastauksissa esiintyivät myös varallaolovahvuuden varmistaminen (erityisesti virka-aikaan), hälytysrahan nostaminen, sekä peruskoulutuskurssien riittävyys.

3.13 HENKILÖSTÖRESURSSIEN VARMISTAMINEN 1/2

Millä keinoilla palokuntasi varmistaa riittävän henkilöstöresurssin hälytystehtäviin?

Kaikki vastaajat (n=327) %

(monivalintamahdollisuus)

3.13.1 HENKILÖSTÖRESURSSIEN VARMISTAMINEN

14. Millä keinoilla palokuntasi varmistaa riittävän henkilöstöressin hälytystehtäviin?
Kaikki vastaajat (n=327 / n=35) ”joku muu keino, mikä?”

VPK (N=27)

- yhteisöllisyys/yhteinen päämäärä
- varallaolo kesäviikonloppuisin
- nuoriso-osasto
- toiminnan keskittäminen laatuun, sitoutuneisuuteen ja aktiivisuuteen. Ei määrään.
- sosiaalinen kanssakäyminen
- puhuminen
- paloasemalla kuntosali
- nuoriso-osaston toiminta tuo tasaisesti uutta pohjakoulutettua tulokasta
- nuoriso osasto
- motivaatio
- meillä on onni omistaa vapaaehtoisia ihmisiä :)
- mahdollisuus huoltotilojen ja kuntosalin käyttöön paloasemalla laadukas harjoittelu
- kutsumalla ihmisiä katsomaan toimintaa
- toimivat internet-sivut, josta voi käydä jokainen katsomassa millaista toiminta on
- koulutukset mahdollisimman monipuoliseksi jotta ihmisten motivaatio säilyy
- kehua ja kannustaa jäseniä
- luo terveän ilmapiirin jossa kaikilla on mukava touhuta yhteisen hyvän eteen
- kesäkuukausien viikonloppuvarallaolo
- jäsenistön vastuullisuus
- hyvän hengen ja ilmapiirin luonti porukan kesken
- hyvä yhteishenki
- hyvä meininki kaikessa tekemisessä
- hyvin sitoutunut pieni ryhmä
- henkilöstön sitoutuminen palokunnan tehtäviin, (varallaolo satunnaista)
- henkilökohtainen kannustaminen, hyvät toimitilat ja kunnossa oleva kalusto
- henkilöhakulaitteet GSM järjestelmän haavoittuvuuden poissulkemiseksi
- ryhmä, tunne siitä, että kaikkia tarvitaan
- esimerkillinen toiminta nuorempiin ja nuoriso-osaston tärkeä kouluttaminen
- autojen huolto ym. paloasemalla
- ”koko kylä” kuuluu palokuntaan

PVPPK (N=8)

- yksikkölähtöihin hälytetään toinen kunnan yksikkö.
- yksikkölähtöihin hälytetään myös toinen saman kunnan yksikkö
- yhdessäolo, opittu tapa, mielenkiintoinen toiminta, auttamisen halu verissä
- varalloloiden määrää lisättävä, vähintään 1+1
- vakituinen henkilöstö 24/7, vahvuus arkisin 2+1+4, iltaisin 1+1, lähtöaika 1 minuutti
- paloasemalla jäsenille aina avoimet ovet
- asemalla olevat aktiviteetit (pingis, biljardi, auton pesu, TV, sauna)
- alpen jälkeen kaikki ”porkkanat”, esim. päivystykset on poistettu, joten ei ole motivaation korottajia nykyisin

3.13.2 YHTEISKUNNAN JA PELASTUSLAITOKSEN TUKEI LÄHTÖVARMUUDEN TAKAAMISEKSI

15. Tulisiko yhteiskunnan tai pelastuslaitoksen tukea jollakin tavalla palokuntien lähtövarmuutta? Millä tavalla? Kaikki vastaajat (n=327 / n=226)

146 vastaajaa viittaa pelastuslaitoksien suuntaan.

- 18 moitti asenteita.
- 9 kaipaa parempaa varustusta.
- 36 kaipaa erilaisia varallaolon järjestelyitä tai olemassa olevien rukkauksia.
- 25 ehdottaa palkkauksien ja korvausten tarkistamisia.
- 23 kaipaa lisää/parempaa/täydellisempää koulutusta.

99 vastaajan mielestä jonkinlaisiin lainsäädännöllisiin ratkaisuihin pitäisi pyrkiä päivälähtöongelman helpottamiseksi.

- 86 vastaajaa toteaa, että nimenomaan työnantajien kanssa pitäisi yhteiskunnan neuvotella ja erityisesti korvausta tarjota joko työnantajille tai ilman palkkaa jääville.
- 13 vastaajan mielestä verotukseen voisi tarttua ja/tai työttömien «vapaa ansio» on liian alhainen.

36 VASTAAJAA ODOTTAA ERILAISIA TOIMIA

- 13 kaipaa rekrytoinnin tuen skarppausta.
- 6 arvostelee testausta (vaatimukset, järjestelyt jne.)
- 6 kaipaa sopimuspalokuntatoiminnan julkisuuskuvan kiillottamista.

25 vastaajaa odottaa tukea lähinnä sisäministeriön suunnalta, ja näistä 13 ovat sitä mieltä, että hälytysjärjestelmä pitää rakentaa uusiksi ja varmaksi yms.

4 vastaajan mielestä toiminnan tukeminen ei ole yhteiskunnan asia.

Yksittäisiä vastauksia: liikennejärjestelyt, hälytyslaitteiden asentaminen siviilijoneuvoon, sakotuksen lieventäminen, hälytykseen tulon seurantajärjestelmät.

Tarkoituksena oli selvittää, miten palokunnissa nähdään oman palokunnan hälytysvarmuus, miten se vaihtelee eri vuorokauden aikoina, mitä hyviä keinoja palokunnissa käytetään hälytysvarmuuden takaamiseksi ja mitä uusia keinoja tulisi saada käyttöön varmuuden vahvistamiseksi.

4. TILASTOLLISEN AINEISTON (PRONTO) POHJALTA TEHDYT JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-ESITYKSET

Tässä selvityksessä on tarkasteltu palokuntien nolla- ja vajaalähtöjä Pronto-tiedon perusteella. Nollalähtöjen tieto on saatu suoraan tilastona Prontoista. Vajaalähtöjen osuutta ei pystytty selvittämään Prontoista saatavalla tilastolla, vaan tieto saatiin seulomalla Prontoista saadut rivitiedot sopimuspalokuntien kiireellisistä hälytystehtävistä.

Vaikka selvitys ei käsitellyt kansalaisten saamaa pelastustoimen palvelua, pystyi selvityksen laadinnan yhteydessä havaitsemaan sen yleisesti tiedossa olevan tosiasian, että kansalaiset saavat aina pelastustoimen palvelua luotettavasti. Luotettavuus perustuu muun muassa tehtyihin hälytysuunnitelmiin ja paloasemien verkostoon, joka kattaa koko maan ja varmistaa kansalaisten palvelun. Mikäli joku palokunta ei lähde suunnitellussa ajassa liikkeelle, se voidaan korvata toisella palokunnalla.

Aiemmin tällaista selvitystä sopimuspalokuntien nolla- ja vajaalähdöistä ei ole tehty. Pelastustoimessa on aina ollut nolla- ja vajaalähtöjä ja niitä tulee olemaan myös jatkossa. Silti on tärkeää, että niiden määrästä ollaan tietoisia ja määrää seurataan jatkuvasti samalla pohtien keinoja, miten vaje saadaan pysymään mahdollisimman pienenä.

On mahdollista ja todennäköistä, että hälyttämiseen ja palokuntien lähtöihin liittyvissä järjestelmissä on viiveitä ja epävarmuutta (vrt. Pertti Mäenpää).

Sopimuspalokuntien kiireellisistä hälytystehtävistä suurimman osan hoitavat viiden (5) minuutin lähtövalmiudessa olevat valmiuspaloikunnat. Tämä viiden (5) minuutin eli 300 sekunnin aika on niin lyhyt, että se on varattava kokonaan sopimushenkilöstön käytettäväksi.

Palokuntien kiireellisten hälytyslähtöjen keskiarvotaulukko (TAULUKKO 2.) kertoo, että hälytyksiin lähtö on vuosina 2009–2013 hidastunut 34 sekuntia, keskiarvoluvun ollessa vuoden 2013 osalta 4 minuuttia 56 sekuntia.

Pronto-tiedon perusteella sopimuspalokuntien nollalähtöjen osuus vuosina 2009–2013 on 2,1–2,6 % sopimuspalokuntien kiireellisistä hälytystehtävistä. Näistä sattuu kello 07.00–17.00 väliselle ajalle 54,5–60,1 %. Kaikkien nollalähtöjen osuus on 719-934 hälytystehtävistä. Todellisuudessa tämä luku on pienempi, koska järjestelmässä on sellaisia lähtöjä nollalähtöinä – henkilöstön puuttumisesta johtuen – jotka eivät sitä todellisuudessa ole. Pronto-tietojärjestelmä muodostaa nollalähdöksi myös sellaisen palokunnan lähdön, jossa hälytetyn vasteen osalta joku yksikkö ei tarpeettomana lähde. Tällainen virheellinen Pronton tulkinta tulisi muuttaa oikeaksi kirjaamalla tarpeettomat yksiköt peruutetuiksi tai tarpeettomiksi, ainakin lähtemättömyyden syyksi tulee vaihtaa jokin muu kuin henkilöstöpula.

Vajaalähtöjen osuus vuosien 2011–2013 sopimuspalokuntien kiireellisistä lähdöistä on 42,9–48 % (TAULUKKO 5. ja raportin liitteet 6–8). Näistä vajaalähdöistä on arkipäivinä kello 07.00–17.00 aikana 34,6–36,5 % ja muuna aikana 63,5–65,3 %. Osa vajaalähdöistä ei ole todellisia vajaalähtöjä, vaan myös näitä syntyy sen seurauksena, ettei lähtöihin liittyviä virhetietoja korjata tietojärjestelmään. Työn aikana on ollut mahdotonta selvittää tietojärjestelmään jääneiden virheellisten merkintöjen määrää.

KAAVIOSA 4. on sopimuspalokuntien kaikki kiireelliset tehtävät ja niihin lähteminen 2011–2013. Kaaviot kertoo kuinka monta % palokunnista on ollut hälytyshetkestä liikkeellä 3, 5, 8 ja 10 minuutin kuluttua. Kolmessa minuutissa tehtävään on lähdetty kaikista lähdöistä 22–25 %, viidessä minuutissa on lähdetty 46–50 %, kahdeksassa minuutissa on lähtenyt 80–83 % lähdöistä ja kymmenessä minuutissa 89–91 %. Yli 10 minuuttia menee lähtemiseen aikaa 9–11 % lähdöistä. Kun otetaan huomioon, että palokuntien kiireellisiin hälytystehtäviin lähtöajat vaihtelevat sopimuksen tai tavoitelähtöajan perusteella 4:stä 30 minuuttiin, voidaan kaavion perusteella huomata sopimuspalokuntien lähtevän hälytystehtäviin edelleenkin nopeasti.

Tarkkaa tietoa sopimuspalokuntien lähtövarmuudesta on Pronto-tietojen perusteella mahdotonta saada. Tämä johtuu siitä, että: x kappaletta sopimuspalokuntien nolla- ja vajaalähdöistä johtuu järjestelmäviiveistä tai järjestelmien epäluotettavuudesta.

Y kappaletta sopimuspalokuntien vajaa- ja nollalähdöistä johtuu Pronto ohjeistuksen noudattamattomuudesta. Z kappaletta johtuu palokuntien valmiuteen vaikuttavista tekijöistä. Palokuntien osuutta (z) on vaikea arvioida, koska ensin tulisi tietää x ja y arvot.

4.1 SYITÄ PRONTO-JÄRJESTELMÄN NOLLALÄHTÖKIRJAUKSIIN

Pronto-järjestelmän ilmoittamien nollalähtöjen todellista määrää selvitetiin pienellä otannalla soittamalla niihin palokuntiin, joilla on Prontossa merkintä ”ei lähtenyt henkilöstöresurssin puutteesta johtuen”. Prontosta tulostettiin tarkastelua varten 10 eniten nollalähtöjä omaavaa palokuntaa.

Kaikkien näiden edustaja tavoitettiin. Useimmiten tavoitettu henkilö oli pelastuslaitoksen päätoimisessa työssä. Vastajina oli neljässä tapauksessa palomestari, neljässä tapauksessa palomies ja kahdessa tapauksessa VPK:n päällikkö.

VASTAAJIEN ILMOITTAMAT SYYT NOLLALÄHTÖIHIN:

- Kolmessa vastauksessa kerrottiin tilanteen johtuvan henkilöstön vähyydestä ja ne lähdöt ovat aitoja nollalähtöjä (näissä nollalähtömerkintöjä Prontossa oli 15, 12 ja 12 kappaletta).
- Kahdessa vastauksessa on kyseessä ollut ensivastehenkilöstön vähyys. Nollalähtöjä ei ole ollut kuitenkaan ollut niin paljon kuin Pronto-tieto antaa olettaa, vaan ison osan täytyy olla peruttuja hälytyksiä, jotka ovat jääneet roikkumaan nollalähdöiksi (näissä merkintöjä oli 21 ja 15).
- Yhdessä vastauksessa kerrottiin, että luvussa täytyy olla vain sellaisia hälytyksiä, joissa on hälytetty onnettomuustilanteeseen lisää henkilöstöä, jota ei ole kuitenkaan saatu kokoon. Muuten palokunta on lähtenyt tavoitteensa mukaisesti hälytykseen (merkintä 22 nollalähtöä).
- Neljässä vastauksessa kerrottiin nollalähtöjen johtuvan pelkästään perutuista lähdöistä, joita ei ole Prontoon käyty muuttamassa perutuksi. Palokunnassa ei ole yhtään todellista nollalähtöä tänä vuonna (merkintöjä nollalähdöistä oli 16, 15, 13 ja 12).
- Jonkun verran vastauksissa näkyi se, että henkilöstöä ei kiinnosta Pronton perusteellinen täyttäminen ja väärin meneen tiedon korjaus. Eräs ammatissa toimiva henkilö pukikin tämän sanoiksi: ”Pronto täytetään monessa paikkaa siten, että päästään ali siitä, mistä aita on matalin.”

4.2 TOIMENPIDE-ESITYKSET PRONTO-JÄRJESTELMÄSTÄ SAADUSTA TIEDOSTA TEHTYJEN JOHTOPÄÄTÖSTEN PERUSTEELLA

4.2.1 TIETOJÄRJESTELMÄÄ ON KEHITETTÄVÄ EDELLEEN

Pronto-tietojärjestelmä pystyy käsittelemään luotettavasti tietoa. Haaste on siinä, että järjestelmään syötetyt tiedot ovat paikkansa pitäviä. Lisää luotettavuutta järjestelmään saataisiin paremmalla ohjeistuksella ja tiedon oikeellisuuden varmistamisella. Oleellista on se, että kaikki palokunnat pääsevät tarkastamaan omat hälytys- ja muut tietonsa sekä niiden luotettavuuden. Monella alueella sopimuspalokunnan vastuuhenkilö syöttää Prontossa tarvittavat tiedot.

Pronto-järjestelmän tai uuden tietojärjestelmän mahdollistamat tilastohaut tulee olla sellaisia, että ne palvelevat reaaliaikaisesti ja luotettavasti valtakunnallista pelastustoimen johtoa sekä pelastustoimen alueen ja palokunnan johtamista ja kehittämistä.

Tietojen syöttö tietojärjestelmään (Pronto tai vastaava) ja väärin tietojen korjaus tulee ohjeistaa siten, että väärin tiedon määrää järjestelmässä voidaan vähentää.

Pronto-tietojärjestelmä ei tällä hetkellä tunnista sopimus- tai tavoitelähtövahvuutta. Se tallentaa vain lähtöjen mukaiset vahvuudet, mutta ei vertaa sitä sovittuun tai tavoitevahvuuteen. Tämä on puute, joka kannattaisi Prontossa tai uudessa tietojärjestelmässä korjata.

Tiedon käytettävyyden kannalta tulee paloasemien nimi ja käytettävät palokuntien nimet yhdenmukaistaa. Suositus olisi, että tietojärjestelmään kirjataan palokunnan yleisesti käytössä oleva nimi (paloasemaksi), esimerkiksi Nurmon VPK tai Tyrnävän palokunta.

4.2.2 KOKO HÄLYTYSKETJUUN LIITTYVIEN JÄRJESTELMIEN LUOTETTAVUUS JA NOPEUS TULEE TUTKIA

Tietoa hälytysvarmuudesta saadaan tällä hetkellä järjestelmästä, joka on verkottunut muihin järjestelmiin ja viestivälineisiin. Koko hälyttämisen ketju sopimuspalokunnan hälyttäminen, liikkeellelähtöilmoitukset ja muut tehtäviin liittyvät viestit sekä näihin liittyvät järjestelmät tulee tutkia ja selvittää niiden luotettavuus ja nopeus.

4.2.3 YHTEISTOIMINTAA PELASTUSLAITOSTEN JA PALOKUNTIEN VÄLILLÄ TILASTOINNISSA ON LISÄTTÄVÄ

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien yhteistoimintaa hälytystehtävien tilastoinnissa tulee lisätä. Vajaa- ja nollalähdöt tulee tarkastella yhdessä riittävän usein hakien samalla keinoja, joilla näiden lähtöjen määrä saadaan pysymään mahdollisimman pienenä.

4.3 TIEDON KERÄÄMISEN JA ARVIOINNIN YHTEYDESSÄ ESIIN NOUSSEITA KYSYMYKSIÄ

Tiedon keräämisen ja arvioinnin yhteydessä oltiin yhteydessä useisiin pelastustoimen päällystön, miehistön ja sopimuspalokuntien edustajiin. Heidän kanssa pohdittiin sopimuspalokuntien lähtövarmuuteen liittyviä kysymyksiä. Keskusteluissa vahvistui käsitys siitä mitä tulee tehdä, jotta lähtövarmuus parane.

Keskustelujen yhteydessä tuli esiin tosiasia, että nolla- ja vajaalähtöjen tulokset eivät anna täysin oikeaa kuvaa vallitsevasta tilanteesta, sillä ne perustuvat siihen tietoon, mitä tietojärjestelmään on syötetty. Tästä johtuen kaikki Pronto-tieto ei ole virheetöntä.

Nolla- ja vajaalähtöjä syntyy myös osittain epävarmasta sopimuspalokuntalaisten hälyttämisestä, joka tapahtuu valtasalalta puhe-/tekstiviestien avulla. Matkapuhelinviesteillä hälyttämistä ei ole voitu hyväksyä viralliseksi hälytysjärjestelmäksi.

5. HÄLYTYSVARMUUSKYSelyn YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomen Kyselytutkimus Oy toteutti Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry:n toimeksiannosta hälytysvarmuuskyselyn sopimuspalokunnille ennakkoinformoituna e-lomaketutkimuksena syyskuussa 2013. Tutkimukseen osallistui määräaikaan mennessä yhteensä 327 vastaajaa (palokuntaa).

Kaikista vastaajista yhteensä 71,9 % (235 vastaajaa) ilmoitti palokuntansa olevan yhdistyssopimuksen (VPK) sopimuspalokunta, 24,8 % (81 vastaajaa) henkilökohtaisen sopimuksen sopimuspalokunta ja loput 3,4 % (11 vastaajaa) ilmoitti, että palokunnassa oli sekä yhdistyssopimus että henkilökohtaisia sopimuksia.

Tutkimuksen tulostarkastelussa vastaukset on jaettu kahteen ryhmään, jotka ovat: yhdistyssopimuksen sopimuspalokunnat (VPK:t) sekä henkilökohtaisen sopimuksen sopimuspalokunnat (PVPK:t). Ryhmään VPK on sisällytetty myös kaikki ne vastausten palokunnat, joissa on käytössä sekä yhdistyssopimus että henkilökohtaisia sopimuksia.

VPK:issa oli keskimäärin 54,6 jäsentä (md=45 jäsentä), joista työkykyisiä ja vähintään 16-vuotiaita oli 32,6 (md=26) ja hälytyskelpoisia 19,4 (md=18). PVPK:ien jäsenmäärät olivat pienempiä, sillä jäseniä oli keskimäärin 24,4 (md=23), joista työkykyisiä ja vähintään 16-vuotiaita 21,0 (md=21) ja hälytyskelpoisia 17,5 (md=17).

Kaikista vastaajista hieman yli puolet (56,0 %) ilmoitti, että palokunta teki myös ensivastetehtäviä. Ensivastetehtäviä tekivät ennen kaikkea PVPK:t (84,0 %), kun taas VPK:ien osalta ensivastetehtäviä teki ainoastaan alle puolet palokunnista (46,7 %).

Ensivastetehtäviin osallistui VPK:ien osalta keskimäärin 14,7 henkilöä (md=14 henkilöä) ja PVPK:ien osalta 14,2 henkilöä (md=14 henkilöä). VPK:ien vastaajista 46,4 % ilmoitti, ettei palokunnassa ollut lainkaan henkilöä, joka osallistuisi ainoastaan ensivastetehtäviin, kun taas PVPK:ien osalta vastaava osuus oli peräti 58,2 %. Ensivastetehtäviin osallistuvien henkilöiden kokonaismäärä oli palokunnan sopimusmuodosta riippumatta siten lähes sama, joskin VPK:ien osalta oli jonkin verran enemmän sellaisia henkilöitä, jotka osallistuivat ainoastaan ensivastetehtäviin.

Ensivastesopimuksessa sovittu ensimmäisen yksikön lähtöaika (tavoitelähtövalmius palokunnassa, jossa ei ole ensivastesopimusta tai aikaa ei muuten ole sovittu) oli VPK:ien osalta keskimäärin 5,49 minuuttia (md=5 minuuttia) ja PVPK:ien osalta jonkin verran nopeampi 5,22 minuuttia (md=5 minuuttia). Ensivastesopimuksessa sovittu yksikönjohtajien lukumäärä (tai tavoitehälytysvahvuus) oli kummassakin tarkasteluryhmässä useimmiten 1 yksikönjohtaja (81,7 % VPK / 91,5 % PVPK). Miehistövahvuus oli VPK:ien osalta keskimäärin 2,1 henkilöä (md=2 henkilöä) ja PVPK:ien osalta jonkin verran korkeampi 2,3 henkilöä (md=2 henkilöä).

Palokuntasopimuksessa sovittu ensimmäisen yksikön lähtövalmiusvaatimus (tavoitelähtöaika palokunnassa, jossa ei ole tätä sovittu) oli VPK:ien osalta 9,07 minuuttia (md=8 minuuttia) ja PVPK:ien osalta huomattavasti nopeampi 5,31 minuuttia (md=5 minuuttia). Palokuntasopimuksessa sovittu yksikönjohtajien lukumäärä (tai tavoitevahvuus) oli kummassakin tarkasteluryhmässä useimmiten yksi (1) yksikönjohtaja (96,1 % VPK / 93,2 % PVPK). Miehistövahvuus oli VPK:ien osalta keskimäärin 3,1 henkilöä (md=3 henkilöä) ja PVPK:ien osalta aavistuksen matalampi 3,0 henkilöä (md=3 henkilöä).

Hälytyskelpoisten jäsenten lukumäärät vaihtelivat arkisin kello 07–17 palokunnittain 0–25 henkilön välillä. VPK:ien osalta hälytyskelpoisia jäseniä oli keskimäärin 5,9 henkilöä (md=5 henkilöä) ja PVPK:ien osalta jonkin verran vähemmän 4,3 henkilöä (md=4 henkilöä). Hälytyskelpoisten jäsenten lukumäärät olivat muina aikoina huomattavasti korkeampia, vaihteluvälin ollessa 0–40 henkilön välillä. VPK:ien osalta hälytyskelpoisia jäseniä oli muina aikoina (arkisin kello 17–07 ja viikonloppuisin mukaan luettuna pyhäpäivisin) keskimäärin 12,0 henkilöä (md=10 henkilöä) ja PVPK:ien osalta jonkin verran vähemmän 9,7 henkilöä (md=10 henkilöä).

Vastaajien arvioidessa palokunnan todellista lähtövalmiutta ja hälytysvahvuutta arkipäivisin kello 07–17 muodostui keskimääräiseksi lähtövalmiusajaksi VPK:ien osalta 9,09 minuuttia (md=7 minuuttia) ja PVPK:ien osalta huomattavasti nopeampi 5,42 minuuttia (md=5 minuuttia). VPK:ien osalta ero palokuntasopimuksessa (kysymys 8) sovittuun ensimmäisen yksikön lähtövalmiusvaatimukseen oli todellisten ilmoitettujen aikojen osalta kaksi sekuntia hitaampi ja PVPK:ien osalta 11 sekuntia hitaampi. Todellinen yksikönjohtajien lukumäärä oli useimmiten yksi (1) yksikönjohtaja (79,1 % VPK / 78,4 % PVPK), joskin 10,9 % VPK:ien (25 vastaajaa) ja 17,6 % PVPK:ien (13 vastaajaa) vastaajista ilmoitti yksikönjohtajien todelliseksi vahvuudeksi enemmän kuin yksi (1). Miehistövahvuus oli VPK:ien osalta keskimäärin 3,3 henkilöä (md=3 henkilöä) ja PVPK:ien osalta aavistuksen matalampi 3,2 henkilöä (md=3 henkilöä).

Palokuntien todelliseksi lähtövalmiudeksi muodostui arkipäivisin kello 17–07 ja viikonloppuisin, mukaan luettuna pyhäpäivisin VPK:ien osalta 7,45 minuuttia (md=6 minuuttia) ja PVPK:ien osalta jälleen huomattavasti nopeampi 5,47 minuuttia (md=5 minuuttia). VPK:ien osalta ero palokuntasopimuksessa (kysymys 8) sovittuun ensimmäisen yksikön lähtövalmiusvaatimukseen oli todellisten ilmoitettujen aikojen osalta 1 minuutti 22 sekuntia nopeampi ja PVPK:ien osalta 16 sekuntia hitaampi. Vastaavasti VPK:ien lähdöt olivat 1 minuutti 24 sekuntia nopeampia ja PVPK:ien lähdöt 5 sekuntia hitaampia kuin arkipäivisin kello 07–17.

Kaikkia aikaeroja tarkasteltaessa tulee huomioda, että vastaajien piti ilmoittaa lähtöajat kyselylomakkeella ainoastaan minuutin tarkkuudella!

Todellinen yksikönjohtajien lukumäärä oli ”virka-ajan” ulkopuolella tyypillisesti (moodi) yksi (1) (55,7 % VPK / 57,9 % PVPK), joskin peräti 42,6 % VPK:ien ja 39,5 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti yksikönjohtajien todelliseksi vahvuudeksi enemmän kuin yksi (1). Yksikönjohtajien vahvuus oli siten korkeampi, kuin arkipäivisin kello 07–17. Miehistövahvuus oli VPK:ien osalta 6,4 henkilöä (md=6 henkilöä) ja PVPK:ien osalta jonkin verran matalampi 5,4 henkilöä (md=5 henkilöä). Todellinen miehistövahvuus oli siten virka-ajan ulkopuolella huomattavasti korkeampi kuin virka-aikaan. Miehistövahvuus oli niinkin huomattavasti korkeampi, mitä palokuntasopimuksessa oli sovittu ensimmäisen yksikön hälytysvahvuudesta.

Hälytyskelpoisia ja koulutettuja yksikönjohtajia oli VPK:ssa keskimäärin 5,1 henkilöä (md=5 henkilöä) ja PVPK:ssa jonkin verran vähemmän 4,5 henkilöä (md=4 henkilöä).

33,1 % VPK:ien ja 28,4 % PVPK:ien vastaajista ilmoitti, että palokunnasta löytyi hälytysjärjestelmä myös muiden kuin hälytyskelpoisten, mutta kuitenkin työkykyisten hälyttämiseksi. Enemmistöllä vastaajista tällaista hälytysjärjestelmää ei siten ollut.

Vastaajien ilmoittaessa keinoja, joilla palokunta varmistaa riittävän henkilöstöresurssin hälytystehtäviin, nousi VPK:ien osalta kolmeksi keskeiseksi keinoksi: jatkuva rekrytointi (66,5 % vastaajista), hälytysosaston riittävä koko ja vahvuus (63,7 % vastaajista) sekä TYKY-toiminta (63,7 % vastaajista). PVPK:ien osalta kolme keskeisintä keinoa olivat: yksikönjohtajavara-aolo (67,9 % vastaajista), miehistövarallaolo (60,3 % vastaajista) sekä hälytysosaston riittävä koko ja vahvuus (52,6 % vastaajista). Myös jatkuva rekrytointi nousi useammassa, kuin joka toisessa PVPK:ien vastauksessa esille (51,3 %).

Vastaajien pohtiessa keinoja, joilla palokuntien lähtövarmuutta voitaisiin tukea, nousi selväksi tarpeeksi kehittää palokuntatoimintaa yhteiskunnallisesti siten, että hälytystehtäviin lähdöstä saataisiin entistä joustavampaa riippumatta siitä, onko henkilö esimerkiksi päivätyössä tai työttömänä. Käytännössä tämä tarkoittaisi yleistä joustavuutta työntekijän ja työnantajan välillä muun muassa korvaussopimisen osalta. Palokuntatoimintaan osallistumisen esteenä ei niin ikään saisi olla pelko työttömyyskorvauksen menettämisestä. Myös miehistövahvuuksiin tulisi kiinnittää huomiota.

6. SELVITYSTYÖN AIKANA ESIIN TULLEIDEN ONGELMIEN POHJALTA TEHDYT JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-ESITYKSET

Sopimuspalokuntayhdistyksissä nolla- ja vajaalähtöjen vähentäminen koetaan vaikeaksi. Yhdistyksissä käytetään jo nyt maksimaalisesti keinoja varmuuden varmistamiseksi. Useat palokunnat ovat muun muassa hankkineet omalla kustannuksella hälytystilanteen kehittymisen teknisiä seurantajärjestelmiä. Lähtövarmuuden takaamiseksi onkin syytä pohtia niitä keinoja, joita yhteiskunta voi sopimuspalokuntatoiminnan varmistamiseksi ottaa käyttöön.

6.1 SYITÄ YLIAJALLA JA ALIVAHVUUDELLA TAPAHTUVIIN LÄHTÖIHIN

Hanketta tukevan sopimuspalokuntatyöryhmän kokouksessa 21.10.2013 pohdittiin syitä yliajalla ja alivahvuudella lähtöjen suureen määrään.

YLIAIKAISTEN LÄHTÖJEN SYIKSI LUETTIIN MUUN MUASSA:

- hälytysjärjestelmistä tulleet viiveet
- perille tulemattomat hälytykset
- päätöksenteko vie aikaa
- lähtöstatuksen painamisen unohtaminen, viivästyminen tai kokonaan painamatta jääminen (vaikuttaa myös nollalähtöihin)
- tekninen vika Virvessä
- kaverin odottaminen hälytyksen seurantajärjestelmän perusteella
- sopimuspalokuntalaisten asunto tai työpaikka liian kaukana
- työssäkäyntialueen suuruus
- tieverkosto
- virheellinen merkintä Prontossa

SYITÄ ALIVAHVUUDELLA LÄHTÖIHIN:

- työpaikat kaukana
- työstä ei pääse hälytystehtäviin
- kännykkä ei herätä
- soveltuvien henkilöiden puute – rekrytointivirhe
- motivaation puute (hälytystehtävän valinta)
- hälytysalueiden suureneminen – ”olemme oman kylän turvana”
- perusjoukko on liian pieni hälytysosastossa (tulisi olla nykyisin 1:4–5, enää ei riitä 1:3)
- juhlapäivät
- henkilökohtaiset ominaisuudet ja osaaminen aiheuttaa kynnyksen lähteä hälytystehtäviin
- yleinen kuormittavuuden lisääntyminen palokuntayhdistyksissä – on aika x, jonka henkilö on halukas käyttämään toimintaan
- virheellinen merkintä Prontossa
- paikalliset käytännöt, esimerkiksi kohteeseen lähetetään vain tehtävän edellyttämä vahvuus, ei sovittua tai tavoitevahvuutta

6.2 TOIMENPIDE-ESITYKSIÄ LÄHTÖVARMUUDEN PARANTAMISEKSI

Tehdyn selvityksen aikana nousi esiin useita toimenpiteitä, joiden avulla sopimuspalokuntien lähtövarmuutta voidaan parantaa. Vastuu näiden esitysten toteuttamisesta on käytännössä yhteinen. Työhön tarvitaan mukaan ainakin sisäministeriö, pelastuslaitokset, järjestöt, kunnat ja sopimuspalokunnat.

6.2.1 LAINSÄÄDÄNNÖN KEINOT

Tulisi selvittää, voidaanko lainsäädännön avulla tai muilla valtiovallan käytössä olevilla keinoilla parantaa sopimuspalokuntien lähtövarmuutta.

6.2.2 MONITOIMITYÖ, JOSSA PELASTUSTOIMINTA MUKANA

Pelastustoimen palvelut kytkeytyvät yhteen yhteiskunnan muiden palveluiden toteuttamisen kanssa. Uudenlaisia ja ennakoluultomia keinoja tulee tutkia ja kehittää. Esimerkkinä mahdollisesta keinosta on palvelujen toteuttamismalli, jossa työntekijän yksi työtehtävä olisi sopimuspalokuntatoimintaan osallistuminen.

6.2.3 SOPIMUSPALOKUNTALAISTEN TYÖNANTAJIEN INFORMOINTI

Sopimuspalokuntalaisten työnantajille on tarjottava tietoa sopimuspalokuntatoiminnan tärkeydestä ja merkityksestä. Toivottavaa on, että yhä useampi työnantaja mahdollistaa hälytystehtäviin lähdön työaikana. Tästä ei saa syntyä kustannuksia työnantajalle, vaan yhteiskunnan on tämä haitta maksettava.

6.2.4 HÄLYTYSKELPOISTEN SOPIMUSPALOKUNTALAISTEN MÄÄRÄN SEURANTA

Pelastuslaitosten tai suoraan sopimuspalokuntien tulisi täyttää tietojärjestelmään hälytyskelpoisten sopimuspalokuntalaisten tiedot. Ne tulisi pitää ajan tasalla siten, että sopimuspalokunnat ilmoittavat kaksi kertaa vuodessa hälytyskelpoisten jäsenten määrän pelastuslaitokselle (ne, jotka vuoden pituisella tarkastelujaksolla ovat hälytyskelpoisia). Hälytyskelpoisten sopimuspalokuntalaisten määrän kehitystä tulee pelastustoimessa seurata aktiivisesti ja hakea tarvittaessa keinoja, millä heidän määränsä saadaan pysymään riittävänä.

6.2.5 UUDEN HÄLYTYSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

Palokuntien varman toiminnan takaamiseksi tulee luoda uusi kaksisuuntainen hälytysjärjestelmä. Kaksisuuntainen siksi, jotta henkilötarve voidaan optimoida.

Kehittynyt hälytysjärjestelmä voi oikein toteutettuna vähentää myös hallinnointityötä, jos sen ominaisuuksiin rakennetaan myös tilastointi- ja raportointiominaisuudet.

6.2.6 SOPIMUSPALOKUNTATOIMINNAN TUNNETAVUUDEN LISÄÄMINEN

Sopimuspalokuntatoimintaa on tehtävä tehokkaammin tunnetuksi kansalaisten keskuudessa. Myös maahanmuuttajien tulee saada tietoa sopimuspalokuntatoiminnasta.

6.2.7 PALOKUNTIEN JÄSENHANKINNAN KEHITTÄMINEN

Palokuntien jäsenhankintaa on tehtävä suunnitelmallisesti ja aktiivisesti. Työ ei saa olla pelkästään palokuntien vastuulla, vaan pelastuslaitosten ja järjestöjen täytyy osallistua työhön vastuullisena kumppanina.

**Kehittynyt hälytysjärjestelmä
voi oikein toteutettuna
vähentää myös
hallinnointityötä, jos sen
ominaisuuksiin rakennetaan
myös tilastointi- ja
raportointiominaisuudet.**

7. TULOKSISTA TEHTYJÄ HAVAINTOJA JA POHDINTAA

Silvio Hjelt

7.1 YLEISTÄ VAPAAEHTOISPALOKUNTIEN LÄHTÖVALMIUDESTA

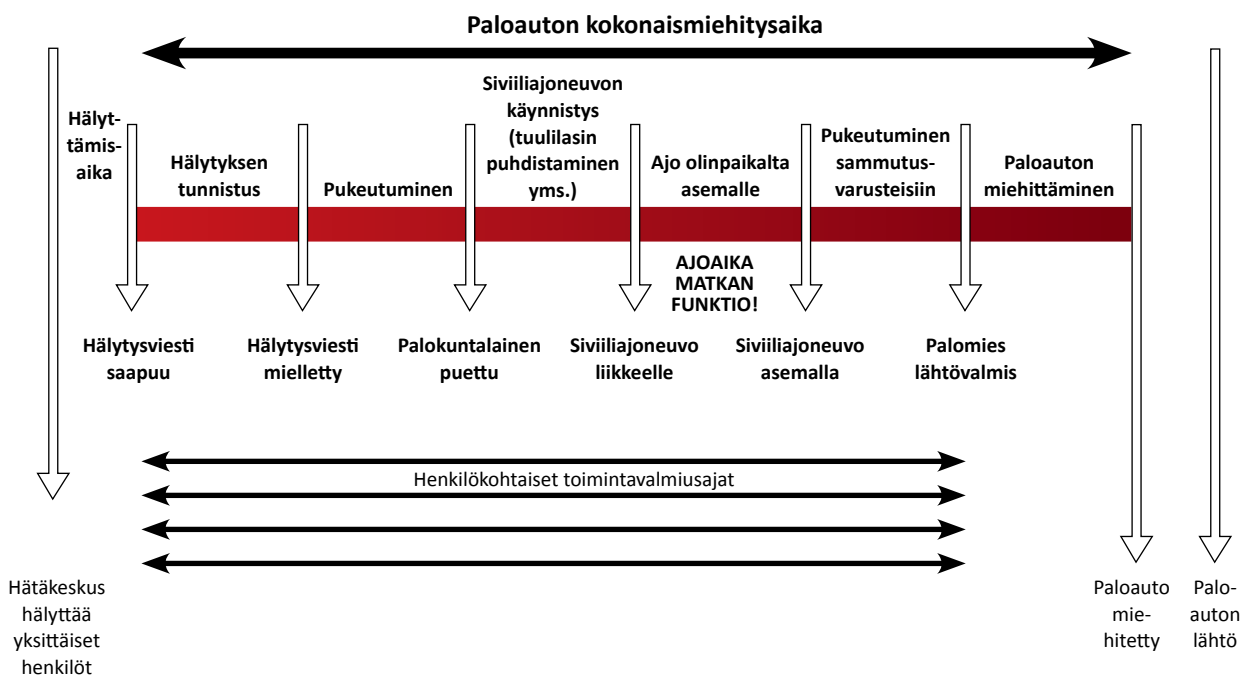
Vapaaehtoispalokunnan yksikön miehistö muodostuu henkilöistä, jotka oleskelevat yleensä muualla kuin paloasemalla. Yksikkö ei ole paloasemalla pääsääntöisesti miehittettynä koossa, vaan miehitys tapahtuu henkilökohtaisen hälytysviestin saaneiden henkilöiden toimesta, kun he ovat saapuneet paloasemalle.

VAPAAEHTOISPALOKUNNAN HÄLYTYSLÄHDÖN ONNISTUMINEN PERUSTUU NELJÄN OSATEKIJÄN SAMANAIKAISEEN TOTEUTUMISEEN:

1. On olemassa joukko riittävän motivaation ja asianomaisen pätevyyden omaavia henkilöitä, jotka ovat hälytettävissä.
2. On olemassa toimiva hälytysjärjestelmä, jonka avulla hälytystehtävä saatetaan henkilöiden tietoon. Hälytystilanteessa kukin hälytyksen saanut henkilö itse arvioi lähteekö hälytykseen vai ei. Jos kyseessä on järjestetty päivystys tai varallaolo, on tämä arvio ennalta suoritettu, muuten yleensä ei.
3. Ei ole syitä lähtemättömyyteen (työeste, sairaus, poissaolo paikkakunnalta tai jokin muu syy).
4. Aikavaatimukset toteutuvat. Yksikön lähtö asemalta edellyttää, että riittävä miehitys saapuu lähtöajan puitteissa asemalle. Lähteminen saattaa edellyttää esimerkiksi yöaikana pukeutumista, henkilökohtaisen kulkuvälineen käynnistämistä sekä muita aikaa vieviä toimenpiteitä. Useimmiten matkanteko olinpaikasta asemalle on merkittävin aikaa vaativa suoritus. Onnistunut lähtö edellyttää, että kunkin lähtijän olinpaikan fyysinen etäisyys asemalta, samoin kuin liikenneolosuhteet, ovat sellaiset, että henkilö näiden suoritusten jälkeen ehtii asemalle, pukeutuu henkilökohtaisiin varusteisiinsa ja asettuu yksikköön sekä lähtee matkaan säädetyn lähtöajan puitteissa.

Vapaaehtoispalokunnissa lähtövalmius muodostuu yksittäisten henkilöiden lähtövalmiudesta. Alla olevassa kaaviossa on esitetty miten vapaaehtoisryhmän miehitys pääsääntöisesti muodostuu.

TOIMINTAVALMIUSAIKA HENKILÖTASOLLA

7.2 PALOKUNTIEN VASTUUHENKILÖIDEN ARVIOT

Vastatessaan kyselyyn, palokuntien vastuuhenkilöillä oli huomattavan realistinen käsitys palokuntansa todellisesta lähtövalmiudesta. Ongelmat etenkin päivälähdöissä tiedostetaan. Yksi selvästi muun muassa päivälähtövalmiuteen vaikuttava tekijä on vapaaehtoishenkilöstön mahdollisuus irtautua varsinaisesta ansiotyöstään.

YHTEENSÄ 327 (RYHMÄ VPK: N=246, RYHMÄ PVPK: N= 81) VASTANNEESTA

100 palokuntaa ilmoitti omana arvionaan päivälähtöjen (arkisin klo 07–17) osalta sovittuja aikoja pitempiä toteutuneita aikoja.

20 palokuntaa ilmoitti yksikönjohtajan puutteen vaikuttaneen lähtövalmiuteen. Yksikönjohtajan puuttumisen osalta ei tule vetää kovinkaan pitkälle meneviä johtopäätöksiä yksikönjohtajien riittävydestä, koska vaikka sopimuksissa ilmenee ilmaisutapa 1+n, niin ikivanhan palokuntakäytännön mukaan yksikönjohtajaksi saatetaan laskea myös henkilö, jolla ei ole nykyisen määrittelytavan mukaista muodollista pätevyyttä.

115 palokuntaa ilmoitti, että arvioitu todellinen lähtömiehitys oli pienempi kuin mitä oli sovittu.

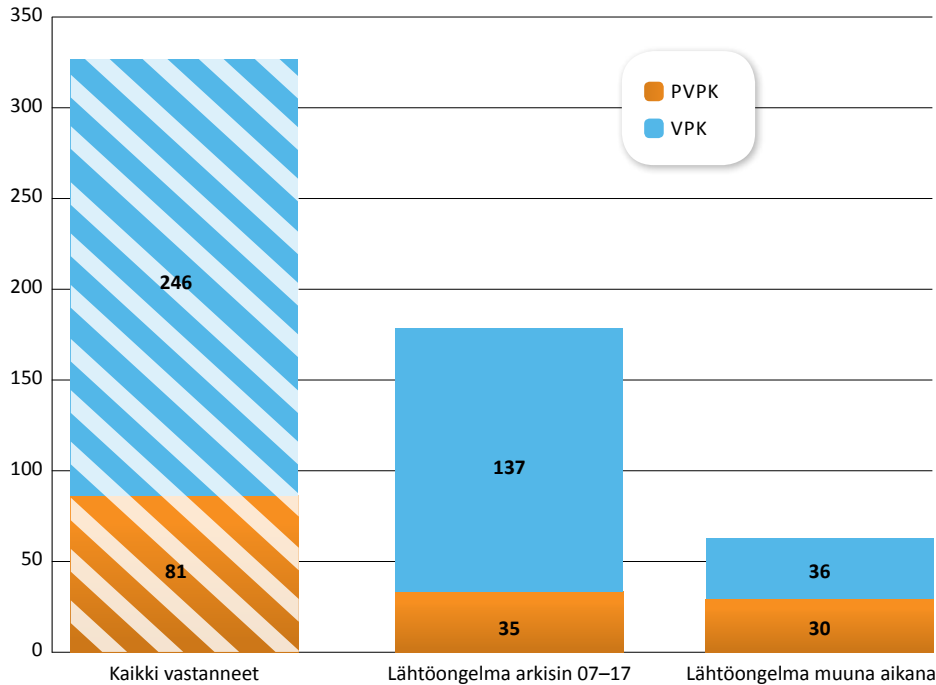
Koska Pronton täyttäminen tältäkin osalta on häilyvä, on pitkälle menevien johtopäätösten vetäminen miehityksen osalta jossain määrin epävarmaa. Vapaaehtoispalokuntien miehistön asemalleesaapumisessa on suuri ajallinen hajonta. Todellisen vahvuuden täydennys toisilla ajoneuvoilla kohteeseen saattaa johtaa siihen, että kohteeseen saapuu suurempi joukko kuin mikä on asemalta lähtenyt.

Yllä olevia syitä yhteen laskettuna yhteensä 172 palokuntaa (ryhmä VPK: n=137, ryhmä PVPK: n=35) eli yli 52 % vastaajista ilmoitti omana arvionaan, että päivälähdöissä on puutteita verrattuna palokuntasopimuksien vaatimuksiin. Tämä vastaa melko hyvin Prontosta saatuja tuloksia.

Vastaavasti 66 vastaajaa (VPK: n=36, PVPK: n=30) ilmoitti, että sovittuun valmiuteen ei todellisuudessa päästä virka-ajan ulkopuolellakaan. Tämäkin on varsin korkea luku, jonka perusteella voidaan arvioida, että esimerkiksi palokuntasopimuksiin tai muuten sovittuihin tavoitevalmiuksiin saattaa vieläkin sisältyä perinteistä ylioptimismia, josta muun muassa uusimuotoisten palokuntasopimusten lanseerauksen yhteydessä kehoitettiin pääsemään eroon.

Viereisellä sivulla olevassa kaaviossa on graafisesti esitetty palokuntavastaavien omat arviot sopimusten täyttymisestä arkisin klo 07–17 ja muuna aikana.

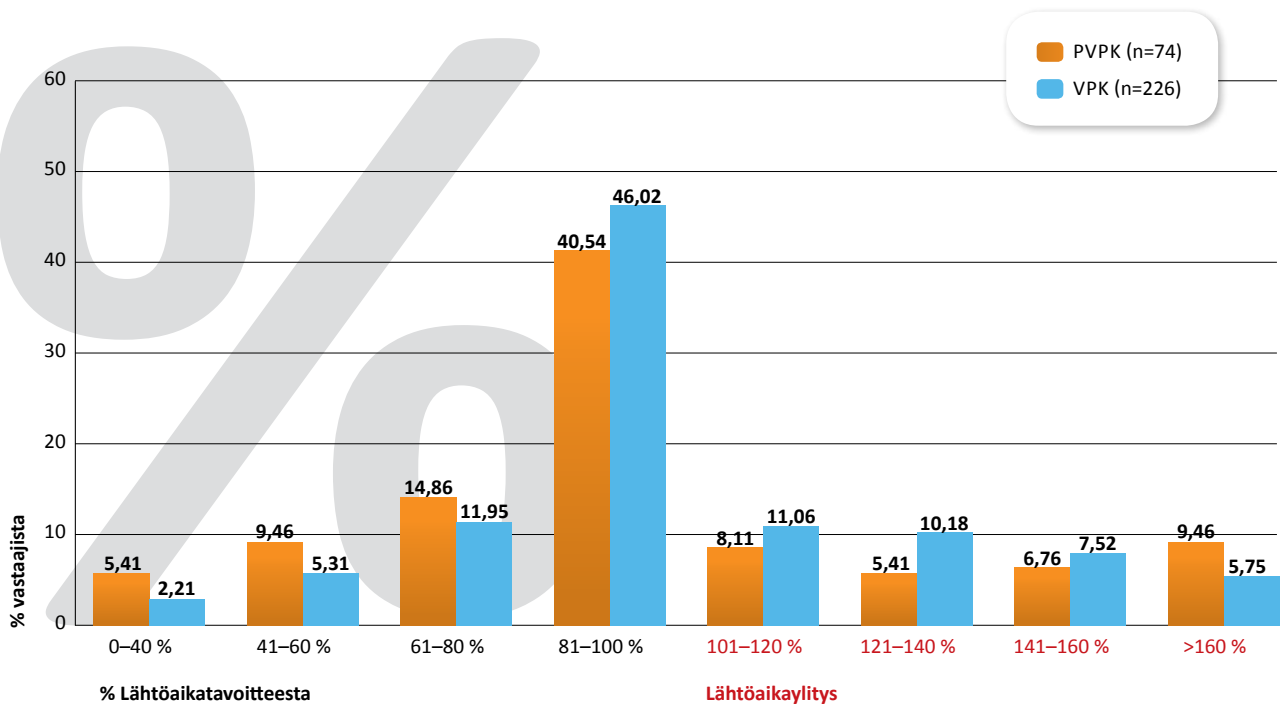
PALOKUNTIEN ARVIOIMA LÄHTÖVARMUUS SUHTEESSA TAVOITTEESEEN

TAULUKKO 6. Palokuntien arvioima lähtövarmuus suhteessa tavoitteeseen.

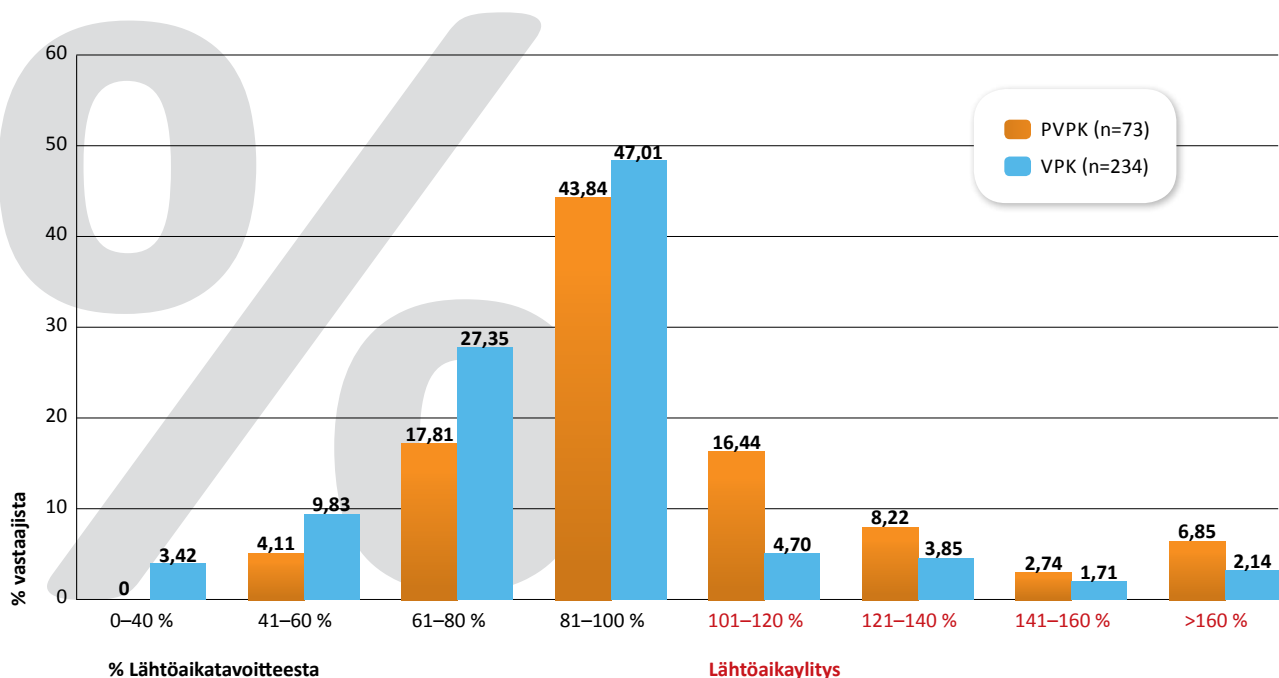
Huomioitavaa on, että vajaalähtö syntyy jo yhden sekunnin aikaylityksestä. Lähtöaikojen tosiasiallinen luonne voidaan arvioida esimerkiksi tarkastelemalla palokuntavastaajien arvioimien todellisten lähtöaikojen jakaumia ilmaisutaina prosentteina kunkin palokunnan sopimuksen mukaisesta lähtöajasta. Viereissä jakaumat on esitetty sopimuspalokuntamuodittain arkisin klo 07-17 ja muulloin.

ARVIO: LÄHTÖAIKOJEN JAKAUMA ARKISIN KLO 07-17

TAULUKKO 7. Arvioitu lähtöaikatoteutus arkisin klo 07-17 prosentteina suhteessa tavoiteaikaan. Sopimuspalokuntamuotokohtaiset jakaumat on painotettu vastausten lukumäärien mukaan.

ARVIO: LÄHTÖAIKOJEN JAKAUMA MUUNA AIKANA

TAULUKKO 8. Arvioitu lähtöaikatoteutuma muuna aikana prosentteina suhteessa tavoiteaikaan. Sopimuspalokuntamuotohtaiset jakaumat on painotettu vastausten lukumäärien mukaan.

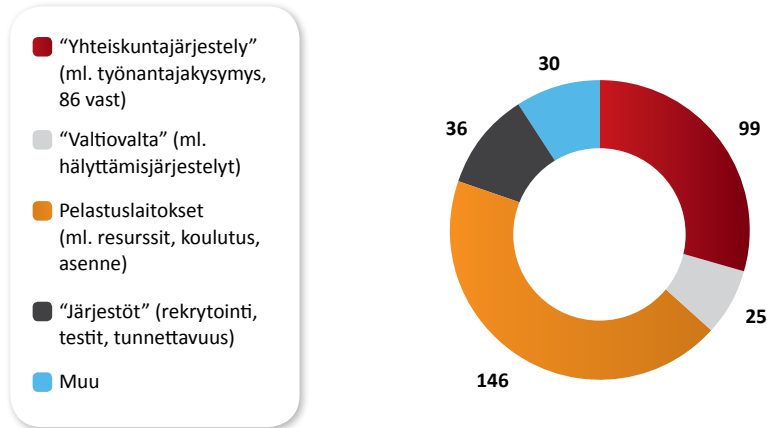
7.3 VALMIUS KYSYMYKSEN 15 AVOIMIEN VASTAUKSIEN VALOSSA

Yllä olevien lukujen vertailusta voidaan päätellä, että monessa vapaaehtoispalokunnassa on ilmeinen päivälähtöongelma. Ongelmaa on pitkään pidetty palokunnan sisäisenä järjestelyongelmana, vaikka sen juuret mitä ilmeisimmin ovat muualla yhteiskunnassa. Tätä arviota tukee toinen rivien välistä heikkoina signaaleina ja erityisesti avoimista vastauksista luettava piirre.

224 palokuntaa vastasi avoimeen kysymykseen 15 ("Tulisiko yhteiskunnan tai pelastuslaitoksen tukea jollakin tavalla palokuntien lähtövarmuutta. Millä tavalla?"), jolloin 86 vastauksessa (38 % avoimen vastauksen antaneista) eri tavoin ilmaistuna katsottiin, että yhteiskunnan apua tarvitaan erityisesti sopimaan palokuntalaisten työnantajien kanssa niistä ehdoista, joilla palokuntalaiset voisivat osallistua päivälähtöihin.

Avoimien vastauksien analyysin numeeriset tulokset on esitetty luvussa 3.13.2. Graafisesti toivomusten jakauma ilmenee viereisellä sivulla olevasta kuvasta.

TOIVOMUKSET KOHDERYHMITÄIN

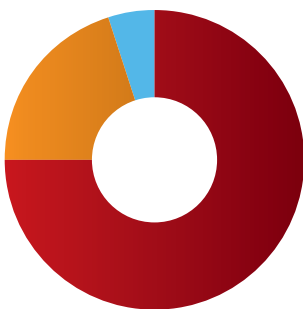

KUVA 9. Avoimissa vastauksissa esitetyt toivomukset erään kohderyhmittelyn mukaan.

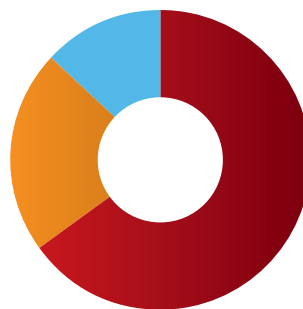
7.4 VALMIUS YKSIKÖNJOHTAJAN ASETTAMISEKSI

Verrattaessa kysymyksen 12 (koulutettujen ja hälytyskelpoisten yksikönjohtajien lukumäärä) vastauksia palokuntasopimuksissa edellytettyihin yksikönjohtajiin ilmenee, että 212 palokunnassa on yksikönjohtajien lukumäärä yli kolme kertaa sopimuksessa luvutun. Yleisesti vähintään kolme hälytettävää henkilöä kutakin todellisuudessa osallistuvaa henkilöä kohti on pidetty eräänlaisena lähtövarmuuden takaajana, ellei ole järjestettyä varallaoloa tai päivystystä. 62 palokunnassa muodollisesti päteviä yksikönjohtajia kuitenkin löytyy enää 2–3 kertaa vaadittu määrä ja 19 palokunnassa yksikönjohtajia on vähemmän kuin kaksi kertaa sopimuksessa luvattu määrä. Muodollisesti pätevän yksikönjohtajan kytkeminen mukaan kaikkiin hälytyksiin on kyseisissä palokunnissa haasteellista. Yksikönjohtajien ikäjakauma ei ilmene tästä tutkimuksesta, joten mahdollisen koulutusvajeen kehitystä ei ole sen perusteella vielä ennustettavissa.

VPK-YKSIKÖNJOHTAJAT SUHTEESSA TAVOITEVAHVUUTEEN

PVPK-YKSIKÖNJOHTAJAT SUHTEESSA TAVOITEVAHVUUTEEN

- Yli 3-kertainen määrä
- 2–3-kertainen määrä
- Alle 2-kertainen määrä

KUVAT 10–11.

8. SVENSK RESUME

OBSERVATIONER OCH SLUTSATSER PÅ
BASEN AV DET SOM FRAMKOMMIT UNDER
UTREDNINGENS GÅNG SAMT FÖRSLAG TILL
ÅTGÄRDER

Silvio Hjelt

8.1 ALLMÄNT OM BRISTFÄLLIGA UTRYCKNINGAR ENLIGT UTREDNINGEN

Utredningen och särskilt en detaljerad och mycket arbetsdryg genomgång av databasen Pronto visar att bristfälliga utryckningar i strid med vad som avtalats inte är sällsynta bland avtalsbrandkårerna. De uppgifter som införts i Pronto analyserades för åren 2009... och fram till 30.6.2013, och resultaten framgår ur rapportens bilagor. Vid utredningen framkom som en sidoobservation att Pronto i sig behöver utvecklas för att öka dess pålitlighet och användbarhet.

För åren 2009....2013 visar tabellen TAULUKKO 2 avtalsbrandkårernas brådskande alarmuppdrag med utryckningstiderna som medeltal, tabellen TAULUKKO 3 uppdragens fördelning och tabellen TAULUKKO 4 i Pronto bokförda "noll-utryckningar". Utryckningstidernas utveckling under åren 2011....2013 framgår ut bilden KAAVIO 4, där staplarna på basen av uppgifterna i Pronto anger hur stor andel av alla utryckningar som skett inom 3, 5, 8 respektive 10 minuter. En sammanställning av hur bristfälliga utryckningar vid brådskande alarmuppdrag bokförts i Pronto regionvis för åren 2011...2013 framgår ur tabellen TAULUKKO 5.

Särskilt problematiska är utryckningarna under arbetstid kl 07-17. Det är svårt att minska antalet bristfälliga utryckningar. Redan nu utnyttjar föreningarna så långt det låter sig göras olika sätt att garantera utryckningssäkerheten. Bland annat har många brandkårer på egen bekostnad anskaffat tekniska system för att följa upp hur alarmeringssituationen utvecklas. För att garantera utryckningssäkerheten är det skäl att granska vad samhället kunde göra för att stöda avtalsbrandkårsverksamheten och säkra dess fortbestånd.

8.1.1 ENKÄTEN TILL AVTALSBRANDKÅRERNA

Den till avtalsbrandkårernas ansvarspersoner riktade enkäten besvarades av 327 avtalsbrandkårer som gav sin subjektiva syn på hur utryckningarna i verkligheten lyckas i fråga om utryckningstid, enhetschef och manskapsstyrka. En jämförelse med det som avtalats eller annars angivits som målsättning visar att 172 av svaren indirekt beskriver problem med utryckningarna under arbetsdagar kl 07-17, medan för 66 brandkårer indikeras problem även under andra tider (se TAULUKKO 6). Resultatet stöder det som framgick ur Pronto.

Man bör minnas att redan en enda sekunds försening leder till att utryckningen formellt anses bristfällig. Utryckningarnas struktur framgår bättre då man granskar fördelningen (se TAULUKKO 7 och TAULUKKO 8 som visar hur brandkårernas egen uppfattning av den verkliga utryckningssnabbheten fördelar sig å ena sidan under vardagar kl 07-17 och å andra sidan under andra tider, varvid 100 % anger den maximala utryckningstiden enligt målsättningen).

En separat analys av svaren ger vidare vid handen att ca. 72 % av avtalsbrandkårerna (se KUVA 10 för avtalsbrandkårer i FBK-form och KUVA 11 gällande avtalsbrandkårer med prestationsbaserad avlöning) kan anses ha tillräckligt med alarmeringsdugliga enhetschefer i förhållande till vad som avtalats.

8.1.2 SVAREN PÅ DEN ÖPPNA FRÅGAN 15: "HUR SAMHÄLLET KUNDE STÖDA..."

I enkäten till avtalsbrandkårerna hade 224 brandkårer fritt svarat på den öppna frågan 15. Svaren (se KUVA 9) fördelade sig så att 99 önskemål i princip i första hand riktade sig till samhället i sig. Av dem efterlyste 86 svar samhällets stöd för att åstadkomma överenskommelser med brandkåristernas arbetsgivare om villkoren för ett deltagande alarmuppdrag under arbetstid. 25 svar riktade sig mer eller mindre direkt till statsmakten, varvid 13 önskade en översyn av alarmeringen av brandkåristerna. Räddningsverken var adressen för 146 önskemål gällande sådant som resurser, utbildning och attityder, medan 36 svar kunde tolkas så att åtgärderna i första hand var en sak för räddningsbranschens organisationer. 30 önskemål handlade sedan om enstaka förslag utan särskild adressat. Fyra svar ansåg att det inte är samhällets sak att stöda avtalsbrandkårsverksamheten.

8.2 ORSAKER TILL ATT UTRYCKNINGAR SKER MED ALLTFÖR LÅNG STARTTID ELLER MED UNDERBEMANNING

Projektets avtalsbrandkårarbetsgrupp har funderat över orsaker till den stora andelen utryckningar där de avtalade målen inte uppnåddes.

SOM ORSAKER TILL ATT ALLTFÖR LÅNG STARTTID BOKFÖRDES UPPRÄKNADES BL.A.

- fördröjningar som beror på alarmeringssystemet
- alarm som inte alls kommer fram
- beslutsprocessen tar sin tid
- man dröjer med att trycka iväg statusbeskedet eller glömmer helt och hållet att göra det (vilket även inverkar på det som statistiskt uppfattas som nollutryckning)
- tekniska fel i Virve
- man väntar på någon som på basen av ett alarmeringsuppföljningssystem ännu är på kommande
- avtalsbrandkårernas bostäder eller arbetsplatser befinner sig alltför långt borta
- arbetspendlingsområdets storlek
- vägnätet
- felaktig angivelse i Pronto

ORSAKER TILL UTRYCKNINGAR MED BOKFÖRD UNDERBEMANNING:

- arbetsplatserna är belägna långt borta
- man får inte tillstånd att bege sig på alarmuppdrag då man är på jobb
- mobiltelefonen väcker inte
- brist på lämpliga personer – rekryteringsfel
- brist på motivation (vid valet att delta i alarmuppdraget)
- alarmeringsområdena har vuxit – ”vi skyddar vår egen by”
- alarmavdelningens manskapsbas alltför liten (borde nuförtiden vara 1:4–5, det räcker inte mera med 1:3)
- festdagar
- de personliga egenskaperna och kunnandet medför en tröskel för deltagande i alarmuppdrag
- en allmän ökning av belastningen i brandkårsföreningarna – det finns en tid x som en person är villig att satsa på verksamheten
- felaktig angivelse i Pronto
- lokal praxis, t.ex. att man till platsen sänder endast den styrka som behövs för uppgiften, inte hela den avtalade eller målsättningsstyrkan

8.3 FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER FÖR ATT FÖRBÄTTRA UTRYCKNINGSSÄKERHETEN

Under utredningsarbetets gång kom det upp ett flertal åtgärder med vilka man kan förbättra avtalsbrandkårernas utryckningssäkerhet. Ansvar för förverkligandet av dessa förslag är i praktiken gemensamt. I det arbetet behöver man få med åtminstone inrikesministeriet, räddningsverken, organisationerna, kommunerna och avtalsbrandkårerna.

8.3.1 METODER BASERADE PÅ LAGSTIFTNING

Man borde utreda hur man med hjälp av lagstiftning eller andra metoder som står statsmakten till buds kunde förbättra avtalsbrandkårernas uttryckningssäkerhet.

8.3.2 MULTIFUNKTIONELLA ARBETEN DÄR RÄDDNINGSVÄRSAMHETEN HAR EN ANDEL

Räddningsväsendets tjänster kopplas samman med produktionen av andra samhällstjänster. Man bör undersöka och utveckla nya fördomsfria tillvägagångssätt. Ett exempel på ett är en tjänsteproduktionsmodell där en av arbetstagarens uppgifter är att delta i avtalsbrandkårsverksamheten.

8.3.3 INFORMATION TILL AVTALSBRANDKÅRISTERNAS ARBETSGIVARE

Avtalsbrandkåristernas arbetsgivare bör erbjudas information om vikten och betydelsen av avtalsbrandkårsverksamheten. Det skulle vara önskvärt att allt flera arbetsgivare skulle möjliggöra ett deltagande i alarmuppdrag under arbetstid. Detta får inte förorsaka arbetsgivaren utgifter utan denna olägenhet bör ersättas av samhället.

8.3.4 UPPFÖLJNING AV MÄNGDEN ALARMERINGSDUGLIGA AVTALSBRANDKÅRISTER

Räddningsverken eller direkt avtalsbrandkårerna själva borde i ett datasystem fylla i och upprätthålla uppdaterad information om antalet alarmeringsdugliga avtalsbrandkårister. Inom räddningsväsendet bör man aktivt följa med hur antalet utvecklas och vid behov taga fram sätt med vilka man får mängden att hållas på en tillräcklig nivå.

8.3.5 UTVECKLANDE AV ETT NYTT ALARMERINGSSYSTEM

För att garantera en säker verksamhet hos brandkårerna bör man skapa ett nytt tvåvägs alarmeringssystem. Tvåvägs så att man kan optimera personalbehovet.

Ett utvecklat alarmeringssystem kan om det förverkligas rätt även minska förvaltningsarbetet om man i det bygger in även statistik- och rapporteringsegenskaper.

8.3.6 ÖKANDE AV KÄNNEDOMEN OM AVTALSBRANDKÅRSVERKSAMHETEN

Man måste effektivare göra avtalsbrandkårsverksamheten mera känd bland medborgarna. Även immigranter bör få information om den.

8.3.7 UTVECKLANDE AV BRANDKÅRERNAS MEDLEMSREKRYTERING

Brandkårernas medlemsrekrytering bör vara systematisk och aktiv. Det arbetet får inte ligga enbart på brandkårernas axlar utan räddningsverken och organisationerna måste delta i det arbetet som ansvarsfulla kompanjoner.

LIITTEET

LIITE 1

SOPIMUSPALOKUNTIEN MÄÄRÄ 2013						
Pelastuslaitoksilta 2013 saadun tiedon mukaan						
PELASTUSLAITOS	VPK-sopimus-palokunta	PVPK-sopimus-palokunta	Työpaikka-sopimusp.	Edel. YHTEENSÄ	Valmiuspalo-kunnat	Ev-tehtäviä tekevät palok
1. Helsinki	15			15	0	0
2. Länsi-Uusimaa	41	2	1	44	19	17
3. Keski-Uusimaa	28		2	30	0	1
4. Itä-Uusimaa	37	5		42	23	8
5. Varsinais-Suomi	64	5		69	53	16
6. Kanta-Häme	22	6	2	30	20	20
7. Päijät-Häme	18	2		20	7	7
8. Kymenlaakso	29	1	5	35	19	18
9. Etelä-Karjala	22	4	2	28	13	14
10. Etelä-Savo	13	18		31	20	21
11. Keski-Suomi	19	22		41	36	41
12. Pirkanmaa	48	7	2	57	39	28
13. Satakunta	49			49	45	32
14. Etelä-Pohjanmaa	6	23		29	29	29
15. Pohjanmaa	14	21		35	21	0
16. Keski-Pohjanmaa	8	9		17	15	15
17. Pohjois-Savo	2	26	3	31	23	31
18. Pohjois-Karjala	5	20	1	26	19	17
19. Jokilaaksot	12	11		23	23	23
20. Kainuu	2	7		9	7	8
21. Oulu-Koillismaa	6	11		17	15	11
22. Lappi	31			31	21	23
YHTEENSÄ	491	200	18	709	467	380

LIITE 2

Palokuntien I lähdöt eriteltynä: lähtöaika, kuhunkin lähtöön kuuluvien palokuntien määrä, palokuntien yhteenlaskettu lähtövahvuus ja vahvuuksien vaihteluväli

Lähtöaika minuuteissa	Palo- kuntia	Kokonais- vahvuus		Vaihteluväli	
		YJ:t	Miehistö	min	maks
4	1	1	3	1+3	1+3
5	439	361	1040	0+1	1+7
6	1	1	3	1+3	1+3
7	4	0	8	2	2
8	22	22	66	1+3	1+3
10	162	135	463	0+1	12
12	22	22	66	1+3	1+3
15	15	15	47	1+2	1+4
20	12	15	40	1+1	1+4
30	28	28	70	1+1	1+4
YHTEENSÄ:	706	600	1806	0+1	12

LIITE 3

Palokuntien II lähdöt eriteltynä: lähtöaika, kuhunkin lähtöön kuuluvien palokuntien määrä, palokuntien yhteenlaskettu lähtövahvuus ja vahvuuksien vaihteluväli

Lähtöaika minuuteissa	Palo- kuntia	Kokonaisvahvuus		Vaihteluväli	
		YJ:t	Miehistö	min	maks
5	1	1	3	1+3	1+3
7	19	1	21	0+1	1+3
10	134	30	279	0+1	2+12
12	3	0	5	0+1	0+2
14	12	2	13	0+1	1+1
15	81	25	81	0+1	1+5
20	20	7	69	0+1	1+5
30	9	3	17	0+2	1+4
45	1	1	1	1+1	1+1
YHTEENSÄ:	280	70	489	0+1	2+12

LIITE 4

Palokuntien erikoislähdöt eriteltynä: lähtöaika, kuhunkin lähtöön kuuluvien palokuntien määrä, palokuntien yhteenlaskettu lähtövahvuus ja vahvuuksien vaihteluväli

Lähtöaika minuuteissa	Palokuntia	Kokonaisvahvuus		Vaihteluväli	
		YJ:t	Miehistö	min	maks
5	7	4	16	0+1	1+3
6	1	0	1	0+1	0+1
8	13	0	13	0+1	0+1
10	11	0	14	0+1	0+3
12	2	1	4	0+1	1+3
15	6	0	9	0+1	2
20	16	18	102	0+2	2+10
25	2	1	3	0+1	1+2
30	3	3	13	0+1	2+9
YHTEENSÄ:	61	27	175	0+1	2+10

LIITE 5

Sopimuspalokuntien kiireelliset tehtävät 2011–2013

PELASTUSLAITOS	Kiireelliset tehtävät 2011–2013		
	2011 YHTEENSÄ	2012 YHTEENSÄ	2013 YHTEENSÄ 9,5 kk
1. Helsinki	43	25	17
2. Länsi-Uusimaa	988	687	587
3. Keski-Uusimaa	640	1143	529
4. Itä-Uusimaa	766	699	529
5. Varsinais-Suomi	4143	3126	2141
6. Kanta-Häme	242	1196	950
7. Päijät-Häme	950	983	694
8. Kymenlaakso	1774	1398	971
9. Etelä-Karjala	1266	1295	974
10. Etelä-Savo	1632	1606	1480
11. Keski-Suomi	3630	3044	2546
12. Pirkanmaa	2980	2914	2115
13. Satakunta	2847	2442	2066
14. Etelä-Pohjanmaa	4123	3670	3401
15. Pohjanmaa	1604	1500	1408
16. Keski-Pohjanmaa	1153	1144	977
17. Pohjois-Savo	2333	1660	1922
18. Pohjois-Karjala	1978	1794	1721
19. Jokilaaksot	1951	1477	1444
20. Kainuu	840	501	644
21. Oulu-Koillismaa	1385	1235	1067
22. Lappi	2212	1943	1634
YHTEENSÄ	39480	35482	29871

2011

LIITE 6

Sopimuspalokuntien vajaalähdöt vuonna 2011										
PELASTUSLAITOS	Arkipäivät 07.00–17.00			17.00–07.00 ja muu aika			YHTEENSÄ			
	Ylijalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja ylijalla lähtenyt	Ylijalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja ylijalla lähtenyt	Ylijalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja ylijalla lähtenyt	Vajaa-lähdöt yhteensä
1. Helsinki	1	1	1	0	1	0	1	2	1	2
2. Länsi-Uusimaa	21	53	4	42	85	11	63	138	15	186
3. Keski-Uusimaa	27	48	17	35	53	7	62	101	24	139
4. Itä-Uusimaa	91	55	30	117	59	23	208	114	53	269
5. Varsinais-Suomi	427	200	70	671	190	99	1098	390	169	1319
6. Kanta-Häme	29	7	7	34	10	5	63	17	12	68
7. Päijät-Häme	86	40	17	170	31	14	256	71	31	296
8. Kymenlaakso	150	43	27	381	40	26	531	83	53	561
9. Etelä-Karjala	178	67	33	390	69	32	568	136	65	639
10. Etelä-Savo	191	119	45	370	131	71	561	250	116	695
11. Keski-Suomi	487	99	29	1103	66	33	1590	165	62	1693
12. Pirkanmaa	283	262	85	742	303	157	1025	565	242	1348
13. Satakunta	461	156	40	702	203	64	1163	359	104	1418
14. Etelä-Pohjanmaa	475	163	24	1078	217	77	1553	380	101	1832
15. Pohjanmaa	310	32	7	679	35	3	989	67	10	1046
16. Keski-Pohjanmaa	160	22	6	309	9	5	469	31	11	489
17. Pohjois-Savo	309	75	12	687	53	14	996	128	26	1098
18. Pohjois-Karjala	223	177	49	674	206	110	897	383	159	1121
19. Jokilaaksot	215	26	11	582	15	8	797	41	19	819
20. Kainuu	135	32	8	385	33	17	520	65	25	560
21. Oulu-Koillismaa	163	55	14	421	96	49	584	151	63	672
22. Lappi	215	75	22	412	80	35	627	155	57	725
YHTEENSÄ	4637	1807	558	9984	1985	860	14621	3792	1418	16995
	5886		11 109				Tehtävät yht. 39 480			
	34,6 %		65,3 %				Vajaa-lähtöjen osuus			
							43 %			

LIITE 7

2012

Sopimuspalokuntien vajaalähdöt vuonna 2012

PELASTUSLAITOS	Arkipäivät 07.00–17.00			17.00–07.00 ja muu aika			YHTEENSÄ			
	Yliajalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja yliajalla lähtenyt	Yliajalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja yliajalla lähtenyt	Yliajalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja yliajalla lähtenyt	Vajaalähdöt yhteensä
1. Helsinki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Länsi-Uusimaa	26	23	5	36	45	7	62	68	12	118
3. Keski-Uusimaa	12	11	1	20	26	2	32	37	3	66
4. Itä-Uusimaa	57	59	16	119	35	12	176	94	28	242
5. Varsinais-Suomi	388	201	83	668	176	87	1056	377	170	1263
6. Kanta-Häme	125	71	34	235	64	35	360	135	69	426
7. Päijät-Häme	111	29	19	196	38	26	307	67	45	329
8. Kymenlaakso	121	46	26	225	59	35	346	105	61	390
9. Etelä-Karjala	183	60	20	367	97	52	550	157	72	635
10. Etelä-Savo	161	84	38	337	98	54	498	182	92	588
11. Keski-Suomi	402	89	35	895	21	6	1297	110	41	1366
12. Pirkanmaa	371	257	94	645	180	116	1016	437	210	1243
13. Satakunta	409	182	56	679	208	68	1088	390	124	1354
14. Etelä-Pohjanmaa	450	148	30	898	184	69	1348	332	99	1581
15. Pohjanmaa	262	51	3	672	85	15	934	136	18	1052
16. Keski-Pohjanmaa	158	26	14	344	14	4	502	40	18	524
17. Pohjois-Savo	235	43	15	576	34	12	811	77	27	861
18. Pohjois-Karjala	169	147	36	488	170	93	657	317	129	845
19. Jokilaaksot	194	19	4	537	18	16	731	37	20	748
20. Kainuu	60	9	4	259	19	17	319	28	21	326
21. Oulu-Koillismaa	150	48	17	325	37	14	475	85	31	529
22. Lappi	173	96	17	423	103	35	596	199	52	743
YHTEENSÄ	4217	1699	567	8944	1711	775	13161	3410	1342	15229

5349

35 %

9880

64,6 %

Tehtävät yht. 35 482
Vajaalähtöjen osuus

42,9 %

2013

LIITE 8

Sopimuspalokuntien vajaalähdöt vuonna 2013										
PELASTUSLAITOS	Arkipäivät 07.00–17.00			17.00–07.00 ja muu aika			YHTEENSÄ			
	Yliajalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja yliajalla lähtenyt	Yliajalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja yliajalla lähtenyt	Yliajalla lähteneet	Alivahv. lähtenyt	Alivahv. ja yliajalla lähtenyt	Vajaa-lähdöt yhteensä
1. Helsinki	0	0	0	2	0	0	2	0	0	2
2. Länsi-Uusimaa	9	33	3	21	44	2	30	77	5	102
3. Keski-Uusimaa	8	14	2	31	44	9	39	58	11	86
4. Itä-Uusimaa	61	26	13	132	36	22	193	62	35	220
5. Varsinais-Suomi	368	162	65	583	172	88	951	334	153	1132
6. Kanta-Häme	139	62	39	213	83	50	352	145	89	408
7. Päijät-Häme	95	38	16	154	38	30	249	76	46	279
8. Kymenlaakso	121	46	26	59	225	35	180	271	61	390
9. Etelä-Karjala	211	85	31	303	115	50	514	200	81	633
10. Etelä-Savo	213	136	77	396	102	71	609	238	148	699
11. Keski-Suomi	411	58	26	772	26	16	1183	84	42	1225
12. Pirkanmaa	253	168	53	550	170	109	803	338	162	979
13. Satakunta	387	118	44	657	202	67	1044	320	111	1253
14. Etelä-Pohjanmaa	373	128	18	797	181	49	1170	309	67	1412
15. Pohjanmaa	261	32	4	564	68	7	825	100	11	914
16. Keski-Pohjanmaa	162	20	8	302	19	9	464	39	17	486
17. Pohjois-Savo	276	38	15	518	37	17	794	75	32	837
18. Pohjois-Karjala	219	175	61	500	160	97	719	335	158	896
19. Jokilaaksot	221	16	8	473	20	11	694	36	19	711
20. Kainuu	136	32	13	345	34	28	481	66	41	506
21. Oulu-Koillismaa	150	47	8	345	29	14	495	76	22	549
22. Lappi	172	87	13	295	89	24	467	176	37	606
YHTEENSÄ	4246	1521	543	8012	1894	805	12258	3415	1348	14325
	5224			9101						
	36,5 %			63,5 %			Tehtävät yht. 18 866 / 3144,3 kk > 9,5 kk = 29 871 kappaletta Vajaa-lähtöjen osuus 48 %			

LIITE 9

Sopimuspalokuntien nollalähdöt kiireellisistä hälytystehtävistä 2011–2013 Pronto-tietojärjestelmän mukaan									
PELASTUSLAITOS	2011			2012			2013		
	Arki klo 7–17	Muu aika aika	Yhteen- sä	Arki klo 7–17	Muu aika aika	Yhteen- sä	Arki klo 7–17	Muu aika	Yhteen- sä
1. Helsinki	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Länsi-Uusimaa	10	8	18	16	4	20	5	0	5
3. Keski-Uusimaa	6	2	8	1	0	1	1	1	2
4. Itä-Uusimaa	10	7	17	5	9	14	2	8	10
5. Varsinais-Suomi	20	31	51	23	13	36	25	19	44
6. Kanta-Häme	4	5	9	42	17	59	14	12	26
7. Päijät-Häme	15	13	28	23	27	50	10	3	13
8. Kymenlaakso	10	2	12	25	5	30	10	2	12
9. Etelä-Karjala	22	12	34	34	32	66	15	11	26
10. Etelä-Savo	22	14	36	22	3	25	23	14	37
11. Keski-Suomi	84	44	128	76	48	124	50	19	69
12. Pirkanmaa	44	54	98	47	35	82	18	10	28
13. Satakunta	27	21	48	18	16	34	9	13	22
14. Etelä-Pohjanmaa	27	21	48	37	18	55	7	6	13
15. Pohjanmaa	17	13	30	26	15	41	16	7	23
16. Keski-Pohjanmaa	6	6	12	14	3	17	9	3	12
17. Pohjois-Savo	35	28	63	60	52	112	24	18	42
18. Pohjois-Karjala	17	28	45	20	26	46	13	11	24
19. Jokilaaksot	27	17	44	12	17	29	11	9	20
20. Kainuu	7	5	12	14	11	25	12	5	17
21. Oulu-Koillismaa	21	6	27	19	9	28	4	3	7
22. Lappi	22	41	63	19	21	40	2	12	14
YHTEENSÄ	453	378	831	553	381	934	280	186	466

SOPIMUSPALOKUNTIEN LÄHTÖVARMUUS

Vapaaehtoisten saatavuus turvallisuus-
ja hälytystehtäviin -hankkeen väliraportti

Suomen pelastustoimessa 709 sopimuspalokunnalla on merkittävä asema niin pelastustoiminnan ensilähtöjen resurssina kuin ammattipalokuntien reservinä. Valtaosassa maata sopimuspalokunnan yksikkö tavoittaa kohteen ensimmäisenä pelastustoimen muodostelmana. Tiheästi asutuilla alueilla sopimuspalokunnat täydentävät tehokkaasti ammattipalokuntien muodostelmia.

Sopimuspalokunnat muodostavat nopeimman ja henkilömäärältään suurimman yhteiskunnan järjestäytyneeseen apuun kykenevän resurssin Suomessa. Viidessä minuutissa hälytyksestä on yhteiskunnan käytettävissä 1 401 henkilöä. Puolessa tunnissa henkilömäärä on kasvanut 3 165 henkilöön.

Tässä raportissa on selvitetty sopimuspalokuntien lähtövarmuutta sopimusten ja olemassa olevien toteutumatilastojen perusteella. Saatua tuloksia on täydennetty niin laajan verkkokyselyn kuin puhelinhaastattelujenkin avulla.

PALOSUOJELURAHASTO

TÄMÄN HANKKEEN ON RAHOITTANUT
PALOSUOJELURAHASTO.